

100

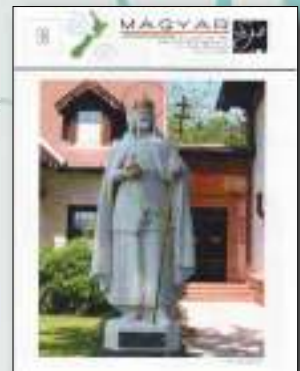
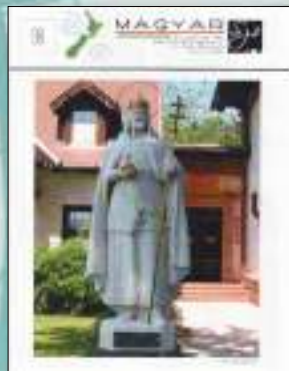
MAGYAR

BULLETIN OF THE
HUNGARIAN COMMUNITY
IN NEW ZEALAND
JULY 2010

JUBILEUM I 100 . SZÁM
+ 24 OLDAL MELLÉKLET

100 TH JUBILEE ISSUE
+ 24 - PAGE SUPPLEMENT

Múlt-kor:
Trianon
10-14

Szentirmay Pál lapunk megalapítója
Paul Szentirmay Founder of the Magyar Szó
6-9

Hungarian Historians
- István Ladányi
15

Képes Ajánló

PICTURED HERE
are some of the articles featured in this issue

Levél
Magyarországról
- Pekár István
24-25

The Tales and the Told
- Dr Endre Maure
35

Barangoló:
Balaton déli partja
36, 38

Wanderlust:
Lake Balaton south-
western shores
37

MIHÁLY
MUNKÁCSY'S
PAINTINGS
51-52

News about Hungarians in
New Zealand
40-42

MUNKÁCSY, Mihály

(1844, Munkács - 1900, Enderich)

Mihály Munkácsy was an outstanding Hungarian realist painter of the 19th century. He was just six when he ended up with his uncle after both his parents died, then at age 11, was sent to train as an apprentice joiner. His master was cruel and ruthless, leaving an indelible mark on the artist. Once qualified, he obtained work in Arad, but became sick and shifted back to his uncle in Gyula. During his recovery he learnt to paint from resident German painter Fischer, then from Elek Szamosy. In 1863 he moved to Budapest. Over the next years, with the help of patrons he studied at the Viennese, Munich and Düsseldorf academies. In 1867 he won a scholarship to Paris to see the Universal Exposition. In 1869 he painted "The Last Day of a Condemned Man", considered his first masterpiece, which won the Gold Medal of the Paris Salon in 1870, no doubt influencing him to move to and settle in Paris.

Munkácsy continued painting in the style of realism until 1875. His marriage to the widow of Baron de Marches in 1874 saw his style change, and he started producing colourful salon and still-life paintings, as well as landscape paintings and portraits. In 1878 he painted a historical genre painting, "The Blind Milton Dictating Paradise Lost to his Daughters", which was bought (and sold) by Austrian art-dealer Charles Sedelmeyer, who offered Munkácsy a ten-year contract. This deal made Munkácsy a wealthy man and a well-established member of the Paris art world. Sedelmeyer wanted him to paint large-scale pictures which could be exhibited on their own. It was this that led to the famous biblical trilogy: "Christ before Pilate" (1882), "Golgotha" (1884) and "Ecce Homo" in 1886. Towards the end of his career Munkácsy painted two monumental works, "Hungarian Conquest" for the House of Parliament and a fresco entitled "Apotheosis of Renaissance", for the ceiling of the Kunsthistorisches Museum in Vienna. In 1896 Munkácsy's health sharply declined and he passed away in a mental hospital in Enderich near Bonn on 1 May 1900.

5. 1. Conquest (Árpád) (detail)

4. 2. Golgotha

3. 3. Great Flower Still-Life

2. 4. Milton

1. 5. The Condemned Cell II

MIHÁLY MUNKÁCSY: WOMAN WITH BRUSH-WOOD

KI GONDOLTA VOLNA?

Szóaltassuk meg a magyar szót. Ez az alapvető kívánsága az itteni magyaroknak... Ezekkel a szavakkal indította Szentirmay Pál az első Magyar Szó előszavát 1990 szeptemberében. ...Mert „nyelvében él a nemzet”, ahogy a régi mondás szól. Még akkor is, ha idegenben él, ha más nyelveken is beszél, ha már anyanyelve nem

is olyan tiszta és kifejező, mint előbb, még akkor is így van...

Ki gondolta volna húsz évvel ezelőtt, hogy lapunk megéli a századik számot?! Amikor édesapám meghalt nyolc évvel ezelőtt, szinte elképzelhetetlen volt számomra, hogy örökségét méltón megőrizhessük. Óriási vállalkozásnak tűnt, de éppen az általa képviselt értékek tükrében éreztem azt, hogy mindenféleképpen muszáj.

Most amikor a jubileumi kiadásra készülve végiglapozgattam az előző számokat és elolvastam egy-egy cikket, elámultam, hogy a 48-ik számban lévő vezércikk mennyire ideillik a mai vezércikk helyére. Idézem az első mondatát: *Új-Zélandban nem sok közünk volt a május 10-én és 24-én megtörtént magyarországi választásokhoz. Tizenkét évre rá csupán a dátumok változnak meg, pontosan szólva az április 11-én és 25-én lezajlott választásokról beszélünk.*

De folytassuk: *Ha jogunk lett volna a szavazásra, biztos magával sodort volna bennünket az az izgalom, melyről a Levelek Magyarországon című cikk írója beszél a következő oldalakon. De hallom magyar nagykövetségünkől, hogy még ő sem szavazhatott, mint ahogy mindazok akik ugyan magyar állampolgárok, de a választás napjain nem voltak Magyarországon, nem szavazhattak. Ebben a számban is izgatottan néz a jövő elébe a Levél Magyarországról írója. És bár az 1998 óta megváltozott választási jogrendszer szerint, még ha annak eljárása nagyon drága és körülményes is, az otthon bejegyzett magyar állampolgár ma már külföldön is szavazhat, tudomásom szerint eddig egyetlen Új-Zélandban élő magyar sem élt a lehetőséggel. Azaz nem utazott Canberrába, hogy személyesen leadja voksát pontosan azért, mert sem az anyagiakat, sem az elfoglaltságot tekintve nem engedhette meg magának... Mégis...*

Várakozásaink azonban nagyon is valósak voltak, s mindegyik forduló után jó néhányan érdeklődtek nálam: „Na, ki jött be?” [Tőlem pedig leginkább azt kérdezték, „Na, mit szólsz?”] Szerencsére ma már olyan jó az információs szolgálat, hogy alighogy a Központi Választási Hivatalban megszámlálták a szavazatokat, tehát még a választás estéjén, nyomban az Internetre került. S amit Budapesten tudtak, azt még itt a világ végén is azonnal megtudtuk.

Minden magyar érdeklődik ilyen jelentőségteljes dolgok iránt, mint a választás, hiszen

folytatás az 5. oldalon

WHO WOULD HAVE THOUGHT?

Let the Hungarian word be heard. This is the basic wish of Hungarians here... It was with these words that Paul Szentirmay started the preface of the first Magyar Szó in September 1990. ... "Every nation lives in its language", as the old saying goes. Regardless of where we live and how many other languages we speak, regardless of whether we can still express ourselves as clearly in the old mother tongue as we once did, it's still important...

Who would have thought twenty years ago that our bulletin would live to see the hundredth issue? When my father passed away eight years ago, I couldn't imagine doing justice to his legacy. It seemed like an enormous responsibility to take on, but then it was precisely in the reflection of the very values he stood for, that I decided I simply had to try.

I've been paging through earlier issues in preparation for the centennial issue, reading the odd article here and there and when I came across the editorial in issue no. 48, I couldn't believe just how appropriate it is for this very issue. It starts with: *The Hungarian elections, held in two rounds on May 10 and 24, were not a big deal in New Zealand. Twelve years on, it's just the dates that need changing: they should read April 11 and 25.*

But let's continue: *Perhaps we would have shared the excitement of our countrymen, described in the article [Letter from Hungary] on the following pages, if we were entitled to vote in the Hungarian elections. But no one outside of Hungary on the days of the election - including the Hungarian Ambassador in Canberra - was allowed to vote. The writer of the Letter from Hungary in this issue also talks of the anticipation with which his compatriots now look to the future. And although Hungary's voting system has changed since 1998 to allow for Hungarians registered in Hungary but abroad at the time of elections to vote, the method for doing so is so cumbersome and expensive that not a single New Zealand Hungarian has exercised this right to my knowledge until now... precisely because it costs too much and takes too much time to vote in Canberra. In spite of all this...*

Our expectations, however, were very real, demonstrated by the numerous inquiries to the Consulate: "Tell me, which party won?" Thanks to the information services of today, the minute the votes were counted, the results were made available on the Internet. So, as soon as people knew in Budapest, we also learnt immediately here at the other end of the world.

Every Hungarian is interested in such important things as the elections, because everyone knows that the outcome of the election will define the fate of our nation, not only for the next four years but for generations. Even if Hungarian New Zealanders can't [in effect] influence what happens in Hungary, they have very definite expectations about the future of Hungary.

Here, just as in our homeland, we all have a wide variety of convictions about parties

continue on p 5

Gyöngyös Imre:

Jubiláló stanzák

Hogy emlékünke kutatva ne fájjon,
ne számoljuk az órát, hogyha üt;
az életünket mi más tartsa számon,
mint írott magyar szavunk mindenütt
e népekkel sűrűn beszórt világon,
itt is az életünkkel tart együtt:
magyarságunkban egyetlen toborzó
a naptárt is túlszárnyaló magyar szó!

Múlt ezredünk kegyetlen történelme
elől kis őrsünk legmesszebbre jött,
Új-Zélandba, e józan, jámbor helyre,
hol létnyugalmunk s békénk végre több,
mint diktatúrák rossz parancs-kegyelme.
Magyar sorsunk egymással összeköt.
Nyelvünkben élve éreztük, a sors jó:
létfonosságú volt a jó magyar szó!

Beszéltük írtuk s olvasni is kellett:
tudták írástudók s tollforgatók;
szellemvezérünk álmodta az elvet
s beindított egy új magyar lapot;
naponta dús elfoglaltsága mellett,
(ó hazánkkal tartott kapcsolatot!)
hogy összecsengjenek a magyar sorsok,
kiadta végre az első Magyar Szót!

Örömeinknek és mély gyászainknak
sok érző szívvel írt sora között
böngészve sok szép emlékünke ringat,
leszármazók számára lesz örök;
a családok történelméhez színt kap
s így nemzetünk vizen csobbant körök
gyanánt széledő s csak lassan kialakuló!
Hú krónikás erre a jó Magyar Szót!

Magunknak is hálásak vagyunk hát;
közléssel él csak jól a szellemünk.
Becsüljük meg a fáradságos munkát,
mely megvalósíthatta ezt nekünk:
leírva egy kort így ápolhatunk át
egy újabba a múltból, mely letűnt!
Köszönje hát az olvasó s a tollnok
az alkotott s az olvasott Magyar Szót!

A költészetre akkor kért fel engem
Pali vezérünk, magyar s jóbarát:
sok kóbor versem ring azóta bennem,
melyek nagy része napvilágra lát
sok színes, számos, kétnyelvű füzetben
s lelkünkbe gyűjt létet, magyart s hazát!
Most díszmagyart ölt a még nem utolsó,
létet ünneplő Századik Magyar Szót!

Wellington, 2010

K I G O N D O L T A V O L N A ?

folytatás az 3. oldalról

tudja, hogy a választás eredménye nemcsak a következő négy évre, de talán emberöltőkre megszabja hazánk sorsát. Az új-zélandi magyaroknak – ha [gyakorlatilag] nem is engedik őket az otthoni dolgokba beleszólni – elég határozott elvárásai vannak az otthoni helyzettel kapcsolatban.

Mert itt is, mint otthon, mindenkinek megvan a saját véleménye a pártokról és politikusokról. Éppen ezért a néhány száz új-zélandi szavazat semmit sem változtatott volna a szavazás eredményén: így is, úgy is egy középutat kereső pártot választottak volna kormányra.

Az elvárások azonban számítanak, mert a hazájától távol élő magyar ugyanazt akarja, mint az otthonélő jó érzésű magyar:

- olyan szabadságot, melyben igaz magyar és keresztény értékeink nem vesznek el,
- olyan egyenlőséget és emberi tisztességet, melyet a korrupció nem emészt el, és
- a jövőnek olyan biztosítékát, amire építeni lehet.

Abban is remélünk, hogy olyan miniszterelnökünk lesz, aki legalább tizenöt millióig el tud számolni, hiszen lélekben mi is odatartozunk.

Ezután Szentirmay Pál így folytatta: Tudom, vannak olvasóink, akik azt várták, hogy a Magyar Szó nyolc [olvasd húsz] éves évfordulója alkalmából kis lapunkról lesz szó a vezércikkben. A téma nem idegen attól amiről írtam, hiszen mi is „választunk”, azaz a következő hónapban eldöntjük, hogy akarjuk-e folytatni a Magyar Szót.

Újságunk támogatóinak elvárásával tisztában van a Szerkesztő[ség], s igyekszik megvalósítani azokat az elgondolásokat, amiket az olvasók akarnak. A Magyar Szó nívósabb mint volt, egyre több ember ír bele, és célját mindig szem előtt tartja. Kudarcait is beismeri: 1) egyre kevesebbet nyújt új-zélandi magyar életünk dokumentálásában; 2) nyolc [azaz húsz] év után is új-zélandi magyar közösségünknek csupán 10-15 [most már csak 5-10] százalékát éri el.

A Szerkesztő[ség] nem hárítja másra a felelősséget, de nyilvánvaló, hogy az említett kudarcon csak együttes igyekezettel tudunk segíteni. Mi hát a megoldás?

Kétségtelen, hogy 1998 júniusa óta azért megváltozott egy-két dolog. Például tudjuk, hogy jó néhányan azért nem fizetnek elő, mert az Interneten keresztül tájékozódnak mindenről, vagy mert egyszerűen sajnálják rá a pénzt. Meg tudjuk azt is, hogy bár tizenkét év során a régi magyarok közül sokan eltávoztak, közben új magyarok is érkeztek szép számban. Azt is megfigyeltük, hogy vannak második-harmadik generációs új-zélandi magyarok, akiket érdeklí a magyarságuk, de nem beszélik a nyelvet. És vannak új-zélandi hozzátartozók, akik ugyancsak kíváncsiak társuk magyar mivoltára, és akik szintén csak angolul tudnak olvasni róla.

Tény az is, hogy bár a kinyúló területének nagysága Nagy-Magyarország területét közelíti meg, Új-Zéland kicsi; a lakossága alig több mint Sydneyé. Kicsi a diaszpóránk, és ez a kevés magyar is szét van szórva ezen a nagy területen... kegyetlenül messze az óhazától.

Közbe azzal is szembe kell néznünk, hogy világszerte minden nyomtatott sajtótermék küzd az életben maradásért. Hálásak lehetünk tehát, hogy egyáltalán fennmaradtunk húsz éven át, hogy a változó demográfia ellenére évről évre a varázslatos száz fölé kerekedik az előfizetők száma.

Most is tehát felteszem a kérdést: Mi hát a megoldás? Hogyan szólaltassunk meg több új-zélandi magyart hasábjainkban? Hogyan növeljük meg az előfizetők számát? A világ tizenötmillió magyarságának végül is itt lobogtatjuk legmesszebb a zászlaját.

Szentirmay Klára

W H O W O U L D H A V E T H O U G H T ?

continued from p 5

and politicians. Therefore it is unlikely that the few hundred votes from New Zealand would have changed the outcome of the elections: either way a middle of the road party would have been elected to govern.

Our expectations, however, cannot be ignored, because Hungarians living a long way away from the homeland want the same as our compatriots back home:

- freedom that preserves our national and Christian values;
- equality and human dignity, which is not eaten away by corruption; and
- assurance about a future suitable for building on.

We also hope for a prime minister, who can count at least to fifteen million, because we ourselves belong within this number in spirit.

After this Paul Szentirmay continued with: Some of our readers would have expected the editorial on this occasion to be about the eighth [that is twentieth] anniversary of the Magyar Szó. The subscribers and supporters of our bulletin are also facing an "election" of sorts, because the future of the Magyar Szó depends on their "vote".

The Editor[ial board] is very much aware of the expectations of our supporters. Indeed, the Magyar Szó is improving its standards, more people are writing for the paper, and we endeavour to implement our aims. The Editor[ial board] is also aware of the failures: 1) the Magyar Szó is increasingly unable to do justice to documenting the life of Hungarians in New Zealand; and 2) after eight [call that twenty] years of publishing, the Magyar Szó reaches only 10-15 [now only 5-10] percent of the New Zealand Hungarian community.

Finding a solution remains the Editor[ial board]'s responsibility, but it is obvious that nothing except a common will can overcome our failures. What then is the solution?

Without a doubt there are some things that have changed since 1998. For example we know there are some who don't subscribe because they read everything they need to know on the Internet, or there are some simply not prepared to pay. We know too, that while many of the old Hungarians have passed away over the course of the last twelve years, many new Hungarians have arrived in the meantime. We've also noted that there are second and third generation Hungarian New Zealanders interested in their Hungarianness, but who can't speak the language. And there others yet again, who are curious about their partner's Hungarian roots, but who likewise can only read about it in English.

It's also fact that although this stretched out country is about the size of greater Hungary, that is pre-1920 Hungary, New Zealand is small – the entire population is barely more than Sydney's. The Diaspora is small, and these few Hungarians are spread far and wide... and terribly far away from the old homeland.

And then we also have to face facts that printed media throughout the worldwide are struggling to survive. So we can in fact be grateful that we have survived the last twenty years at all... that despite the changing demographics of our subscribers, every year the total number surpasses that magical break even number one hundred.

So now too, just as Paul Szentirmay did twelve years ago, I ask: What then is the solution? How can we persuade more Hungarian New Zealanders to contribute to our columns? How can we increase our subscription base? After all, of the fifteen million Hungarians, it's our flag that flies in the most distant skies.

Klára Szentirmay

SZENTIRMAY PÁL LA PUNK MEG A LA PÍTÓ JA

Ha Új-Zéland nemzeti múzeumát, az ún. „Te Papa” múzeumot Wellingtonban meglátogatják, az „Immigration and Passports” részben találkozhatnak Szentirmay Pállal. Ott ugyanis, a huszadik században az országba bevándoroltakat bemutató filmjében meg van öröktítve Új-Zéland egyik legnagyobb magyarja.

Amikor Szentirmay Pál első gyermekként 1928. május 23-án Szegeden megszületett, édesapja, Szentirmay József már harmincöt éves volt, édesanyja, Halász Lenke harminc. A szülés után édesanyja sokáig beteg volt, még akkor is, amikor édesapját négy évre rá a csongrádi Mezőgazdasági Iskolába áthelyezték. Pali öt éves volt, amikor első testvére megszületett. A háború kezdetéig Csongrádon nevelkedett, s közben a gyerekek száma hétre nőtt.

A csongrádi Szent Imre Gimnáziumban kezdte középiskolás éveit, de miután a háború alatt apját kinevezték a kiskunfélegyházi Mezőgazdasági Iskola igazgatójává, az ottani gimnáziumban folytatta. Közben, mint tartalékos tiszt apja mindig szolgálatban volt, majd fogságba került és Palira szakadt egy beteg anya és hat testvér gondja. Először a németek, majd a szovjet csapatok dúlták fel otthonukat. Nélkülöző, éhező családját egy szekéren visszamenekítette csongrádi családi házukba és egészen lerongyolódva várták haza fogságban lévő apjukat. 1946-ban mégis sikerült leérettségiznie. Hazajövetelével apját vallásos háttére miatt elmozdították hivatalából, s csak elemi iskolában taníthatott. Életük a helyi plébániával kapcsolódott össze, akik nélkül még teljesebb lett volna a nyomor.

Gyöngye tanulmányi eredményekkel, elítélt politikai háttérrel és anyagi lehetőségek híján nem volt lehetősége Palinak továbbtanulásra, de azt, hogy elment papnak

mégis hivatástudatból tette. A váci szeminárium évei alatt kitűnt, hogy egyik legfőbb képessége az előadói készség, s bár szeretett volna a Pazmaneumba kerülni, ezek voltak a kommunista elnyomás legvadabb évei. 1951-ben pappá szentelték és akkor Abonyba került. 1953-ban meghalt szeretett édesanyja. Ugyanabban az évben kinevezték a váci székesegyház kar-káplánjává, 1955-ben pedig püspöki szertartóvá Kovács Vince püspök mellé. A forradalom alatt kulcsszerepet játszott annak köszönhetően, hogy a helyiek hallgattak rá; szükség volt segítségre a váci fegyházból kiszabadítottaknak, a Mindszenty bíboros kiszabadítására induló katonai csoportnak, az igazságszolgáltatást követelő helyi csoportoknak. A forradalom végére Palinak két problémával kellett szembenéznie: otthon

maradhat-e a történet után, - ami jóakarói tanácsa szerint ostobaság lett volna - és becsületes pap tud-e m a r a d n i , miközben a helyi sebész lánya fontossá vált életében.

A döntés talán élete legnehezebb elhatározásának bizonyult, de végül karácsony előtt néhány nappal egy váci barátal együtt útnak indultak a határ felé. Grazba kerültek menekülttáborba, ahol új életét kezdve elvette Pali Schéda Klárát feleségül. Mivel ebben az időben minden ország menekült kvótája már betelt, a kevés megmaradt lehetőség között Új-Zélandot választották befogadó hazájuknak. 1957 májusában, 36 napos hajóút

után, az angol nyelv majd teljes ismerete nélkül érkeztek Wellingtonba.

Új életet kellett kezdeniük a semmiből. Kemény fizikai munkát vállaltak hát ahhoz, hogy megteremtsek megélhetésüket, miközben igyekeztek megbirkózni az angol nyelvvel. Közben megszületett első gyermekük, Klára és másfélvre rá húga, Edi. Három évig tartott, mire Palinak egy pályaterve kialakulhatott, mert ha akkor még gyöngén is ment az angol, 1960-ban elégségesnek bizonyult, hogy a könyvtáros képzőre felvegyék. Ez az idő az, amire úgy emlékezett vissza, hogy „vért izzadt”, de Pali volt az egyik a húsz közül, akinek sikerült megszereznie könyvtárosi diplomáját, s végre újra szellemi pályán dolgozhatott.

Kezdeti könyvtári beosztásai és az idegennel szembeni óvatosság nem is sejtették vele még akkor, hogy jól választott, s hogy idegenben is nyílnak számára lehetőségek ezen a pályán. Jó szakértők mellett dolgozva elsajátíthatta a könyvtárigazgatás és könyvtári műveletek világviszonylatban is nívós gyakorlatát. A Nemzeti Könyvtárat, ahol kezdte, csak 1965-ben alapították meg. A katalógizálás és bibliográfiai kontrol fontosságán túl, az akkor még ismeretlen információs szolgálatok feladatának lett úttörője. 1963-ban a British Petroleum cégnél kapott alkalmat arra, hogy az elméletet valóra válthassa. Oly egyedülálló és oly sikeres volt ez a feladat, hogy 1970-ben

meghívták a Könyvtáros Képzőre, ahol ezt és az ezzel kapcsolatos tantárgyakat, mint például a számítógép könyvtári alkalmazása, tanította három éven keresztül.

Karrierje és az új-zélandi könyvtáros mozgalom számára egyaránt fontos esemény volt, hogy megszervezte az új-zélandi szakkönyvtárosok csoportját az Új-Zélandi Könyvtáros Szövetségben belül. Kiejteni még kevesen tudták nevét, de országszerte ismerték már és 1973-ban rábízták az

ország legnagyobb szakkönyvtár hálózatának, a Tudományos és Ipari Kutató Intézetek (Department of Scientific and Industrial Research) könyvtárainak igazgatását. Az ebben az állásban töltött tíz év alatt a könyvtár hálózatot - majdnem teljes egészében - sikerült modernizálnia, annak ellenére, hogy kutató intézetekben a tudo-

mányos kutatás elsőbbsége miatt nehéz a háttérben dolgozó intézmények számára megfelelő beruházási és működtetési alapot teremteni.

Közben, - mint oly sok menekült esetében - a kezdeti nehézségek áldozata lett az első házassága, és tizennyolc év után felbomlott. 1982-ben Pali újra megnősült, egy Malajziából származó kínai könyvtárost, Thiam Ch'ng-t vette el.

A Nemzeti Könyvtár meghívására 1983-ban Pali megpályázta a megüresedett Könyvtárhasználati Szolgálatok igazgatói állását. Az aránylag rövid másfél év alatt sikerült átforgatnia nemcsak az ügyvezetést, a könyvtárak közötti könyvszolgálat központi szolgáltatását, de a vele dolgozó szakértők munkaszemléletét, hozzáállását is. A Nemzeti Könyvtár új épülete befejezés előtt állt, s fontos nyilvános szolgáltatásokra kellett rövid határidőn belül felkészülni. A tervezett szolgálatokra való előkészületben, de a folytonos munka során is szükség volt, hogy valaki arra vigyázzon, a napról-napra radikálisan változó helyzetben, egy dinamikus, korszerű atmoszférában is megmaradjon az intézmény emberi arca, az alkalmazottak emberi megértése.

1985 júniusában nevezték ki Palit helyettes Nemzeti Könyvtárosnak. 1988 májusáig nyugdíjba vonulásáig fejlesztette az újonnan megnyitott épületben a rábízott közszolgálatokat. Különösen az Alexander Turnbull - a legfontosabb új-zélandi anyagot őrző - könyvtárának óriásian növekvő népszerűsége követelt minden vonalon revíziót: anyaggyűjtésben, karbantartásban, konzervációban, és új szolgálatokban, mint pl. a zenei és sajtószolgálatokban.

Pályafutása alatt 1969-ben az Új-Zélandi Könyvtáros Szövetség elismerte Társagságban (Associateship), 1987-ben pedig legfőbb megkülönböztetésben, Fellowship-ben részesítette. Nyugdíjban is részt vett a Nemzeti Könyvtár munkájában, mint az általa létrehozott Nemzeti Könyvtár Szövetség dinamoja, aminek elismeréseként örökös taggá avatták 1999-ben.

Halála utána, kívánságához híven, Pali hagyatékából létesült a Szentirmay Pál Szakkönyvtárosok Ösztöndíja (Paul Szentirmay Special Librarianship Scholarship), amelyet háromévenként, az idén adományoznak másodsorra. Az ösztöndíj célja, hogy megnövelje a könyvtár és információs szolgálatok tudását, fejlesztését, különösen Új-Zéland szakkönyvtárak és információs szolgálatok területén.

Megérkezésük idején, Új-Zélandban 1957-ben mintegy kétezer magyar élt az országban, kb. ötszáz Wellingtonban. Pali hamar

csatlakozott az akkor megalapított Wellingtoni Magyar Klubhoz, s három évig dolgozott, - mint a klub titkára - azon, hogy megalapozzanak egy kulturális programot, melyet politikai és világnézet, valamint a felekezeti és személyes különbségek sokfélesége ellenére sikerrel folytathassanak. Három évtized alatt három próbálkozás ellenére mindig éppen ezek a különbségek robbantották szét a közösséget.

1990-ben új kezdeményezésre törekedve ismét kulcsszerepe volt Palinak a megmaradt 300 wellingtoni magyar összehozásában. Összegyűjtött mintegy tucatnyi munkatársat, a nagyobbik része vagy már itt született második nemzedéki vagy újonnan érkezett magyar, akik a nemzeti ünnepek megszervezésével foglalkoztak.

Ugyanabban az évben újból elindította az ötvenes évek végén kb. tíz kiadást megérő Magyar Szó nevű körlevelet. A felelevenített lapnak célja a mai napig az, hogy az Új-Zélandban élő magyarok érdekét szolgálja és az új-zélandi magyar közösség életét dokumentálja. Rövid időn belül országos lappá vált, amelyet tizenkét éven keresztül haláláig szerkesztett. Nagy örömeire halála előtt néhány hónappal sikerült a Magyar Szó Kiadó égisze alatt kiadnia a *Gyöngyös Imre válogatott versei* c. kötetet.

Talán pont a könyvtáros háttérére készítette arra, hogy egy „magyarságtudató programot” is elkezdjen. Terve az volt, hogy amikor elkészül húsz-huszonöt videofelvétel és a felvételt követő dokumentáció is, akkor az eredeti szalagokat Új-Zéland Nemzeti Könyvtárában helyezze el, és egy másolatot a budapesti Országos Széchényi Könyvtárnak is küld. Élete végéig tizenöt ilyen felvétel készült, munkáját Klára lánya folytatja.

1991-ben a Magyar Köztársaság konzulátust hozott létre Új-Zélandon és Palit nevezték ki tiszteletbeli konzulnak. Megtiszteltettségként és igen nagy elhivatottsággal fogadta el a feladatot, és nagy lelkesedéssel esett neki a „világ leghosszabb híd”-jának a megépítéséhez. Ilyen szellemen elégítette ki 1992-ben a bebizonyosodó igényt magyar nyelvoktatásra, két egymást követő kezdő magyar nyelvelke sorozattal. És ilyen szellemen szervezte meg a mindkét nagyon sikeres Új-Zélandi Magyar Fesztivált Wellingtonban, 1994-ben, illetve 1996-ban.

Ugyancsak 1996-ban alapította a konzulátus által adományozott, valamint a nemrég alakult Új-Zélandi Magyar Szövetség által támogatott Új-Zélandi Magyar Közösség Érdemrendet.

Azon meggyőződése, hogy a siker titka az együttműködés, arra indította Palit, hogy

megalakítsa 1993-ban az un. Európai Fórumot (European Forum), amely szervezetnek a mai napig is az a célja, hogy Új-Zéland, de különösen Wellington lakosainak bemutassa Európa különböző országainak hagyományait.

Hasonló ösztönzés vezette Palit néhány évvel később arra, hogy megszervezze a Wellingtoni Konzuli Testületet (Wellington Consular Corps), amely egy hivatalosan elismert konzuloknak támogatást nyújtó és kódexet megalkotó szervezet.

Közben - elismerve a gyarapodó kapcsolatokat Új-Zéland és Magyarország között -, újabb konzulátust alapított az óhaza 1998-ban Aucklandban, és a Wellingtonban lévő konzulátus státuszát főkonzulátusra emelték, Palit pedig főkonzulnak nevezték ki.

Ugyanebben az évben járt Pali gyermekora óta először Erdélyben és visszajövetelét követően megálmodta, hogy létre kellene hozni egy magyar emlékművet Új-Zélandban, méghozzá egy székely kapuval díszített kertecskét. Így született meg a Magyar Millennium Park gondolata, amely számos ember sok küzdelme ellenére, sajnos csak egy évvel halála után valósulhatott meg. Első elemét, a „szabadság kopjafát” már 1999 februárjában felavatta Göncz Árpád köztársasági elnök új-zélandi látogatásán. Ugyanekkor adományozta Palinak a Magyar Köztársasági Elnök Aranyérmét.

2002-ben mindkét hazája - az óhazája, valamint a befogadó hazája - magas kitüntetésekkel ismerte el Pali életművét. A befogadó haza az Új-Zélandi Érdemrendnek tagjává választotta (Queen's Birthday Jubilee Honours Member of the New Zealand Order of Merit), elismerve Pali értékes munkáját az ország könyvtárvilágában, valamint magyarságáért. Az óhaza pedig a Magyar Köztársaság Tisztikeresztjét adományozta neki, ezzel hálálva meg erőfeszítését a magyar nyelv és hagyományok megőrzésében. Mindkét kitüntetésről halála előtt néhány héttel szerzett tudomást, de azok átvételét már nem élhette meg.

Viszont talán nem túlzás azt állítani, hogy minden kitüntetésnél nagyobb büszkeséggel töltötte el az a tudat, hogy nem csak gyermekei, hanem unokái is beszélnek a szeretettel ápoltságnyelvet.

Az utolsó húsz-huszonöt év alatt többször is sikerült hazalátogatnia, és szeretett testvéreivel felújíthatta az amúgy levélben ápoltságnyelvet. Utoljára 2002 júniusában járt otthon feleségével Thiam-mel. Sokan úgy érezték, talán búcsúzni ment haza, ugyanis néhány héttel később július 23-án hunyta le örökre a szemét. ■

If you visit the Te Papa National Museum in Wellington, you can "meet" Paul Szentirmay in the Immigration and Passports section. You can see a film there introducing people representative of various nationalities

who immigrated to New Zealand in the 20th century, among them one of New Zealand's greatest Hungarians.

Paul Szentirmay was born in Szeged on 23 May 1928, to József Szentirmay, 35, and Lenke Halász, 30. His mother was sick for a long time after Paul's birth, even when the family moved to Csongrád four years later, upon his father being transferred to the Csongrád Agricultural School. Paul was five when his first brother was born. The family stayed in Csongrád until the start of the war by which time the number of children had grown to seven.

Paul started high school at the Szent Imre College in Csongrád, but transferred to the college in Kiskunfélegyháza when his father was appointed principal at the Agricultural School there. In the meantime when his father, who was always in service as a reserve officer, was taken prisoner of war, the responsibility of taking care of an ailing mother and six children fell onto Paul's shoulders. First it was the German troops, then the Soviet troops who turned their home upside down. He put his deprived and starving family onto a cart and took them back to the safety of the Csongrád family home, where destitute, their lives completely in tatters, they desperately awaited the return of their father from the prisoner of war camp. In spite of the family's circumstances Paul succeeded in graduating from high school. Upon his return, his father was removed from his position on account of his religious background and was only permitted to teach at primary school level. Their lives became entwined with the local parish, without whom they would have been completely destitute.

Even though his relatively poor academic record, the family's politically condemned background and the lack of financial resources meant Paul did not have much choice in the matter, it was a sense of vocation that prompted him to enter the priesthood. During his years at the seminary in Vác, it became apparent that one of his main strengths was oration and he would have liked to have gone on to the Pazmaneum, but these were communism's most brutal years. He became ordained as a priest in 1951 and was appointed to a parish in Abony (southeast of Budapest). His beloved mother passed away in 1953. That same year he was appointed priest at the Vác Cathedral, then in 1955 he became secretary to Bishop Vince Kovács in Vác. Paul played a key role

PAUL SZENTIRMAY FOUNDER OF THE MAGYAR SZÓ

during the Revolution, due to the fact that the locals paid heed to him; he provided assistance to those freed from prison, to the soldiers going to free Cardinal Mindszenty, and to various local groups adamant about demanding justice. After the crushing of the Revolution Paul had to face two problems: whether to stay at home, having learnt he was blacklisted, and whether he could remain an honourable priest, given he had developed feelings for the local surgeon's daughter.

He eventually looked back on this decision as the most difficult one he ever made, but a few days before Christmas they, together with a friend, set forth for the border. They ended up in a refugee camp in Graz, where Paul started his new life and he and Klára Schéda were married. By this time most countries' refugee quotas were full, so they applied to New Zealand. They arrived in Wellington aboard the Sibajak on 13 May 1957, after a 36-day journey, with barely any English and little else.

Like most other refugees, they set about starting a new life from nothing. They took on hard physical labour to eek out an existence for themselves, trying to learn English along the way. Meanwhile later that year their first child, Klara, was born and eighteen months later another daughter, Edi. After about three years

of striving to get to grips with the language,

Paul came up with a career plan for himself: he applied and was accepted to Library School. It felt like he sweated blood in the process, but Paul became one of twenty to graduate with a Diploma of Librarianship. He was grateful to finally be able to return to an intellectual career.

The beginning of his career in librarianship and the guardedness with which foreigners were treated gave him no inkling of having chosen this career well, nor of the opportunities that could one day open up for him - even in a foreign land. Working alongside good professionals, Paul became a proficient librarian and manager, always looking for solutions outside the square. The National Library of New Zealand, where he began, was only established in 1965. Beyond the importance of cataloguing and collection management, he became a pioneer of the then unknown concept of information services. In 1963 he had an opportunity at British Petroleum to put theory into practice. The experiment was unique and so successful that in 1970 Paul was invited to lecture at Library School. He taught there for three years in subjects related to information services, such as using computers in libraries.

Both from the point of view of his career and the New Zealand library profession, it was significant that Paul established a Special Libraries group in the New Zealand Library Association. Though few could pronounce his name, his reputation preceded him and in 1973, he was entrusted with management of the country's largest special library network of libraries at the Department of Scientific and Industrial Research (DSIR). In the ten years he spent in this job, Paul succeeded in almost completely modernising the library network, this in spite of the difficulties support services have in obtaining sufficient resources in competition with scientific research that takes priority in such institutions.

In the meantime – as in so many émigrés' lives – the initial trials and tribulations took their toll on the marriage, which broke up after eighteen years. In 1982 Paul remarried. His new partner in life became Thiam Ch'ng, a Chinese Malaysian librarian he had met at DSIR.

In 1983 Paul was invited to apply for the position of Director, User Services at the National Library. In a short eighteen months he managed not only to transform the management of the division and the central hub of the interloan services between libraries, but also the predisposition and attitude of the professionals working alongside him. The National Library's new purpose-built building was nearing completion and there were important public services that needed to be readied in a short space of time. It was a time of dynamic change and upheaval that required superlative effort in retaining the support of staff as well as in maintaining the Library's human face.

In June 1985 Paul was appointed Deputy National Librarian, and as such he was responsible for the continuing development of the services under his control in the new building. Most especially it was the challenges of the Alexander Turnbull Library – where New Zealand's most important material is preserved – with its ever increasing popularity, which required complete revision in its every aspect including collection, maintenance, conservation and new services such as music and media services. Paul continued in this position until his retirement in May 1988.

The New Zealand Library Association recognised Paul's achievements with two significant awards during his career: Associateship in 1969 and the rarely awarded Fellowship in 1987. He continued his involvement with the profession throughout his retirement, in particular in founding the National Library Society, which conferred life membership on him in recognition of his efforts in 1999.

In accordance with Paul's wishes a scholarship, the Paul Szentirmay Special Librarianship Scholarship, was set up from his bequest. It is awarded every three years, the second such scholarship to be awarded later

this year (2010). The Scholarship is intended to be used to enhance the knowledge and development of library and information services, particularly in the area of special library and information services, in New Zealand.

When Paul arrived in New Zealand in 1957 there were about two thousand Hungarians in the country, with about five hundred in Wellington. Paul was quick to join the already established Wellington Hungarian Club, and worked for three years as its secretary to establish a cultural programme that catered to all, despite the vast divergence in political, world-view, denominational and personal positions. Over three decades it was precisely these differences that blew apart three attempts at maintaining clubs.

In 1990 Paul played a key role yet again in a renewed effort to bring together the three hundred or so Hungarians remaining in Wellington. He invited a dozen people, most of them second generation Hungarians or recent arrivals, to focus together on organising celebrations of national days.

In the same year he resumed publication of the Magyar Szó newsletter, the predecessor of which lasted ten issues in the late 1950s. To this very day the main purpose of the resurrected paper is to serve the interests of Hungarians in New Zealand and to document the lives of the New Zealand Hungarian community. Within a short space of time the paper became national, Paul remaining its chief editor until his death twelve years later. Just a few months before he passed away he was very pleased to be able to publish a collection of Imre Gyöngyös's poems (*Gyöngyös Imre válogatott versei*) under the auspices of the Magyar Szó.

It was probably his librarian background that prompted Paul to start a "Hungarianness research programme". His plan was that once he prepared 20-25 video recordings with Hungarians throughout New Zealand, and the documentation to go with it, the original recordings would be deposited with the National Library of New Zealand, and he would send a copy of each to the Széchényi National Library in Budapest. He completed fifteen such recordings in his lifetime; his daughter, Klara, continues this work.

In 1991 the Republic of Hungary established a consulate in New Zealand and appointed Paul honorary consul. He regarded the job as an honour and an important calling, and set about building "the world's longest bridge" with great enthusiasm. It was in this spirit that he met the demand for Hungarian language tuition with two consecutive Hungarian language courses. And it was in the same spirit that he organised the two very successful New Zealand Hungarian Festivals held in Wellington in 1994 and 1996 respectively.

It was also in 1996 that he established the New Zealand Hungarian Order of Merit, which was funded by the Consulate and supported by the recently set up Hungarian Federation of New Zealand.

Being a believer in the value of combining efforts, Paul was inspired in 1993 to establish the European Forum, an organisation, whose goal to this day is to provide an umbrella organisation for European communities in Wellington, enabling them to share their unique traditions with the wider community.

Similarly inspired a few years later, he founded the Wellington Consular Corps, an officially recognised body with an agreed code of conduct and which provided support to consuls in Wellington.

In the interim, in recognition of the growing relationship between New Zealand and Hungary, another consulate was set up in Auckland in 1998 and the status of the representation in Wellington was lifted to consulate-general, with Paul promoted to consul-general.

That same year, for the first time since his childhood, Paul returned to visit Transylvania, and it was after this that he envisioned a New Zealand Hungarian memorial, specifically a garden decorated with a Székely gate. This was the seed of the Magyar Millennium Park, which came about through the enduring efforts of several people, but not until a year after Paul's death. Its first feature, the "freedom kopjafa", was unveiled by the President of Hungary, His Excellency Árpád Göncz, during his state visit in February 1999. It was at the same occasion that Paul was awarded the Hungarian President's Gold Medal.

In 2002 both the old homeland and the new homeland recognised Paul's life achievements with distinguished awards. New Zealand awarded him the Queen's Birthday Jubilee Honours Member of the New Zealand Order of Merit, recognising his valuable contribution to the country's librarianship and to Hungarianness. Hungary awarded Paul the Officer's Cross in recognition of his efforts in the preservation of the Hungarian language and traditions. He learnt about both awards before his death, but did not live to receive either of them in person.

More than any award though, what filled Paul most with pride was the knowledge that not just his children, but his grandchildren speak his beloved mother tongue.

Paul managed to return to Hungary several times over the last 20-25 years of his life to kindle relationships with his siblings whom he was very fond of. The last time he visited was in June 2002 with his wife, Thiam. Many felt he was returning to say goodbye, and they were probably right because he passed away in Wellington on 23 July, just a few weeks later. ■

múlt

kor

TRI AN O N E M L É K E

Nyolcvannég [most kilencven] évvel ezelőtt írták alá a trianoni szerződést, melynek eredményeként elvesztettük hazánk területének kétharmadát, 190 ezer négyzetkilométert, s lakói 58 százalékát, 10.6 millió lelket, három és fél millió magyarral. A szerződés igazságtalan volta nagy visszhangot keltett világszerte, s a heves tiltakozások egy reális revízióra adtak reményt. A békekonferencia elnöke, M. Millerand újravizsgálendő ígéretéből azonban semmi nem lett, s a heves tiltakozások egyre elnémultak az új politikai problémák fellángolásával.

A szerződést nem lehet politikai áramlatok alapján magyarázni. Az történelmi tény marad, hogy a diktátum a magyarságra nézve alapvetően hibás megfontolások eredményeként jött létre. Hazánk esetében teljesen figyelmen kívül hagyták a nemzeti szuverenitás elveit. A szerződés létrejöttének hézagosságot okozó körülményei az újabb fellelt dokumentumok alapján kezdenek ismertté válni a világ számára. Ma már nem csupán az a tény ismeretes, hogy a szomszédos országokat képviselő kapzsi politikusok döntő hatást gyakoroltak az események alakulására, hanem az is, hogy például a románok Nagy-Románia határainak a Tiszáig való kiterjesztése fejében odaigérték a franciáknak Erdély aranybányáit.

A trianoni szerződés két alapvetően téves pontra épült. Egyik az, hogy az elcsatolt területeket az osztrák-magyar monarchia területeiként magyarították, a másik az a felfogás, hogy Magyarország feldarabolását az osztrák birodalom felszámolása mintájára hajtották végre. Az előbbi nézet helytelen, mert Magyarország területei az ezer éves alkotmányos ország területei voltak, a másik is megalapozatlan tény, mert az osztrák-magyar birodalom alkotmányos nemzetek közösségéből állt, míg

a tőlünk elszakított területek soha nem rendelkeztek önálló alkotmánnyal. Voltak bennük román, szerb, szlovák nemzeti tanácsok, melyeknek azonban nem volt képviselői joguk, mivel nem népi választások útján jöttek létre.

A szerződés eredménye még ma is fájó pontja a magyarságnak, nem csak azért, mert ott hagyta a megcsönkített, széttrancsírozott országot a gazdasági csőd szélén, hanem azért is, mert a szomszédos államok, közös történelmi múltunkat lábballal tiporva, tücsköt-bogarat kiabáltak rólunk, s kiabálnak ma is, amikor az újra felállítandó szabadságszobrot gyilkosok szobrának vádolják, gyilkosoknak rágalmazzák a vértanú tábormegmentőket, akik alatt sok-sok szabadságszerető román, szlovák, szerb is harcolt. S amikor a kolozsvári polgármester, magyar ajkú polgárait fasisztáknak nevezi.

A nemzetközi történelmi források számon tartják, hogy a magyarok fajgyűlölő politikájára semmi bizonyíték nincsen. Nyelvi megkülönböztetésről nem lehetett szó, mert 1848-ig hazánkban latin volt a hivatalos nyelv. Vallási megkülönböztetésre sem volt példa, mert a nemzetiségek nagy többsége katolikus felekezetű volt. A görögkeleti ortodox felekezetű románok és szerbek viszont szabadon gyakorolták hitéletüket. Angol és más nyugati nyelvű dokumentumok is hangsúlyozzák, hogy Magyarország a szabad vallásgyakorlás példáját mutatta egész történetén át. Az erdélyi fejedelmek román püspököket neveztek ki, s a román nyelv oktatására buzdították őket. Magyar fejedelmek román nyomdákat alapítottak, s magyarok adták ki Szebenben az első román nyelvű könyveket. A román Szent Bibliát is nem Bukarestben, hanem Budán adták ki. Ezért is fájó pont nekünk, hogy Romániában, de más utódállamokban is, egyre becsútták a magyar nyelvű iskolá-

kat, egyetemeket; hogy a hűségeseket megtagadó nevelőket elűzték szülőföldjükről, s a magyartalanítás minden eszközét felhasználják jelen korunkban is, amikor a béke az emberiség legnagyobb óhaja, és amikor a nemzeti kisebbségek jogai érvényesülnek szerte a világon

Vajda Voevode, volt román miniszterelnök így hasonlította össze a múltat a jellel 1931-ben:

A magyarok alatt az erdélyi román feleannyi igazságtalanságnak nem volt kitéve, mint ma, a románok alatt. A román hivatalnokokat nem kergették el politikai meggyőződésük miatt, s a magyarok nem lopták el a szavazó urnákat a választás napján. Az igaz, hogy a román kandidátusok mostoha gyerekek voltak, de őket éppen úgy védtek a magyar törvények, mint a magyarokat... Akkoriban sokkal több képviselőt küldtünk a budapesti legfelsőbb ügyészségbe, mint ma a bukarestibe. Magyarországon nyolc erdélyi román viselt magas hivatali pénzügyi beosztásban, a mai bukaresti kettővel szemben. Szabadon nyilváníthattuk véleményünket az utcán vagy bárhol, mert a magyar törvények pajzsa védett bennünket. (The Hungarian Question in the British Parliament, 438. old.)

Hlinka András páter és szlovák politikus pedig úgy nyilatkozott, hogy a magyarok idején virágzó szlovák iskolák élén szlovák igazgatók és nevelők álltak, s szlovák jegyzők és járásbírók irányították népük sorsát. Az új köztársaságban viszont sokkal kevesebb szlovák nemzetiségű értelmiség teljesít szolgálatot, mint a magyar időkben.

A szegedi fogságom – írja Hlinka páter a csehszlovák börtönveire emlékezve – kedélyes volt a maihoz képest. Ott naplót vezethettem, látogatóim is voltak. Mirov

George Clemenceau elhagyja a tárgyalótermet

börtönében azonban senkivel sem érintkezhettem, és egy szál papírhoz, ceruzához nem juthattam. Az államfordulattal szlovák népem is hatalmas börtönbe került, melynek folytán több megaláztatásban részesült, mint a magyarok alatt ezer esztendőn át...

Jelen Magyarországon a szerződés eredményeként nincsen cink, mangán. Oda van só és aranybányászatunk egésze, elvesztettük bauxit, ásványolaj, kő és szénkészletünk nagy részét. A nagyhatalmak némelyike attól tartott 1920-ban, hogy hazánk gazdaságilag összeomlik. Az angol parlamentben hevesen tiltakoztak a jóvátétel megszabása, szomszédjaink zsarnoksága ellen. Hivatalos döntések szerint jóvátétellel tartoztunk a szerbeknek, cseheknek, románoknak, szlovéneknek, olaszoknak, görögöknek. Már csupán Yukon vidéke maradt ki a szórásból! Viscount Bryce angol képviselő aggodalmát fejezte ki e jóindulatú, igyekvő, ősi nép jövője iránt.

A magyarság túlélte ezt a legnagyobb történelmi megrázkódtatást is. Bár egy nemzet értékét nem szükségszerűen területe nagysága határozza meg, fáj nekünk ma is, és nem tudjuk megbocsátani a mérhetetlen igazságtalanságokat. Csalódást okoz számunkra az a tény, hogy a szomszédos népek politikusai, ahelyett hogy együttérzésüket fejeznék ki elődeik irányunkban tanúsított kapzsisága és gyűlölködése miatt, ma is, tisztelet a kevés kivételnek, megteszik további lejáratásokkal és az ellenünk való uszítással. A kisebbségbe vetett véreinknek csupán annyit üzenhetünk, hogy megalázó sorsuk talán véget ér egyszer, ha végre ezek az új államok is felzárkóznak a humánus és szellemi szempontból is megalapozott nemzettek soraiba.

Miska János ■

(Eredeti forrás: A magunk portáján, 1974)

Wass Albert:

Üzenet haza

Üzenem az otthoni hegyeknek:
a csillagok járása változó.
És törvényei vannak a szeleknek,
esőnek, hónap, fellegeknek
és nincsen ború, örökkévaló.
A víz szalad, a kő marad,
a kő marad.

Üzenem a földnek: csak teremjen,
ha sáska rája is le a vetést.
Ha vakond túrja is a gyökeret.
A világ fölött öröködik a Rend
s nem vész magja a nemes gabonának,
de híre sem lesz egykor a csalánnak;
az idő lemarja a gyomokat.
A víz szalad, a kő marad,
a kő marad.

Üzenem az erdőnek: ne féljen,
ha csattog is a baltások hada.
Mert erősebb a baltánál a fa
s a vértő csonkból virradó tavaszra
új erdő sarjad győzedelmesen.
S még mindig lesznek fák, mikor a rozsdá
a gyilkos vasat rég felfalta már
s a sújtó kéz is szent jóvátétellel
hasznos anyaggá vált a föld alatt...
A víz szalad, a kő marad,
a kő marad.

Üzenem a háznak, mely fölnevelt:
ha egyenlővé tesz is a földdel,
nemzedékek őrváltásain
jönnek majd újra boldog építők
és kiássák a fundamentumot
s az erkölcs ősi, hófehér kövére
emelnek falat, tetőt, templomot.

Jön ezer új Kőműves Kelemen,
ki nem hamuval és nem embervérrel
kötí meg a békesség falát,
de szenteltvízzel és búzakenyérrel
és épít régi kőből új hazát.

Üzenem a háznak, mely fölnevelt:
a fundamentom Istentől való
és Istentől való az akarat,
mely újra építi a falakat.
A víz szalad, a kő marad,
a kő marad.

És üzenem a volt barátainak,
kik megtagadják ma a nevemet:
ha fordul egyet újra a kerék,
én akkor is a barátjok leszek
és nem lesz bosszú, gyűlölet, harag.
Kezet nyújtunk egymásnak és megvünk
és leszünk Egy Cél és Egy Akarat:
a víz szalad, de a kő marad,
a kő marad.

És üzenem mindenkinek,
testvérnek, rokonnak, idegennek,
gonosznak, jónak, hűségnek és alávaló-
nak,
annak, akit a fájás űz és annak,
kinek kezéhez vércseppek tapadnak:
vigyázzatok és imádkozzatok!
Valahol fönt a magos ég alatt
mozdulnak már lassan a csillagok
a s víz szalad és csak a kő marad,
a kő marad.

Maradnak az igazak és a jók.
A tiszták és békességesegek.
Erdők, hegyek, tanok és emberek.
Jól gondolja meg, ki mit cselekszik!

Likasszák már az égben fönt a rostát
s a csillagok tengelyét olajozzák
szorgalmas angyalok.
És léssen csillagfordulás megint
és miként hirdeti a Biblia:
megméretik az embernek fia
s ki mint vetett, azonképpen arat.
Mert elfut a víz és csak a kő marad,
de a kő marad.

Bajorerdő, 1948.

NEVER-ENDING RACE HATRED OUT OF A PEACE TREATY

BY ENDRE CSAPÓ

Excerpt from "Peace to End Peace" essay published in 1995
by the Federal Council of Hungarian Associations in
Australia and New Zealand

[The full text of the Essay can be read at:
www.hungarian-history.hu/lib/csapo/]

One out of every three Hungarians lives outside the present borders of Hungary. How did this come about? At the end of World War I the victorious powers reorganized Central Europe, creating new states ("Successor States") with new borders. This happened 75 (now 90) years ago, on the 4th of June, 1920, when Hungary, under duress, signed the Treaty of Trianon (a palace near Paris).

Hungary's agreeing to sign this treaty was the condition imposed by the Allies for recognizing her sovereignty, albeit over just one third of her pre-war territory. Although the Western leaders who drew up this peace treaty maintained the importance of the principle of national self-determination, when the new borders were drawn up the populations in the areas concerned were not consulted, there were no plebiscites and there was no bargaining in Paris. Therefore, Hungary was faced with the choice of accepting humiliating losses of territory or complete annihilation as a state.

At the time of the peace settlement the treatment meted out to Hungary was justified on the following grounds: first, that the idea of self-determination of all nations had to be adhered

to; second, that the nation states established in place of the Habsburg Empire had to be economically viable; third, that boundaries in that part of Europe had to be militarily defensible; and lastly, that the future stability of the area had to be assured as far as possible.

It seems, however, that the peace-makers used these principles only when they worked to the disadvantage of Hungary.

The doctrine of the self-determination of nations was only applied to make sure that as few non-Magyars were left to Hungary as possible. Many important regions were taken away from Hungary to assure the economic viability of the successor states, while no one cared if these losses permanently disrupted the Hungarian economy. Strategically defensible borders were drawn only where their establishment served as a justification for detaching additional Magyar populated regions from the country. The argument for the need to assure future stability in East Central Europe was adhered to only when it resulted in the further weakening and disarming of Hungary. At the same time the prospect of internal peace within the successor states was dangerously prejudiced by the inclusion of large Magyar and other minorities in each of them.

The Peace Treaty was imposed on the

Hungarian people under conditions which, in fact, meant the continuation of the state of war. Indeed, as Clémenceau put it, "...another means to continue war". However, this type of war differed from the one the Peace Treaty terminated. For Hungary, the war ended with unconditional surrender. Then the second stage of war began by "another means". This second stage has been in force for 75 (now 90) years with some variations. One third of the Hungarian nation lives almost as prisoners of war on their land of birth, which the successor states received as spoils of war, and they treat them accordingly. In order to perpetuate the splendid historical experience they regard the liquidation of their Hungarian minority populations as a patriotic commitment.

The destruction of Central Europe's political unity has created a power vacuum in this "Marchland" region. The fragmentation of the states has prevented the formation of a strong buffer-zone between the rival eastern and western powers and there is little chance today that the present states of the region will ever reach a state of sincere cooperation.

For centuries the domination of these Marchlands has been the key to European supremacy. This is why the First World War was followed by the second one: frustrated in their attempts to extend their influence over the region, both Russia and Germany used the between-wars period to extend their influence over the countries of Central Europe. Both powers had suffered defeat at the end of World War I. It would have been opportune therefore to establish a strong independent zone here to hold both powers at bay. Unfortunately, the Trianon Treaty had fragmented the area and had set the nations against each other, instead of uniting them. Germany was the first to move. Gradually Germany coerced the small nations into her camp: Austria, Czechoslovakia, Romania, Yugoslavia, Croatia, Hungary in 1938-41 whilst the only state to resist, Poland was conquered in 1939 (in concert with Russia).

The other rival power, Soviet Russia, began its conquest by the occupation of Poland, followed by the annexation of the Baltic States (1940) and the attack on Finland (1939-40). When the German-Russian conflict turned into a Russian advance, the Soviet extended its domination over most of Central Europe.

One nation in eight states

In our days the accepted definition of "national minority" usually refers to a group of people, who migrated into the established country of another nation and failed to assimilate.

This is why immigration states, which accept migrants to increase their population fail to understand that there are some minority groups who want to keep their own language, culture, and demand their own institutions, they want to

maintain the character of their villages and towns, and want to administer the land they inhabit in the form of autonomy. There are no immigration states in Central Europe, consequently no migrant minorities. The minority problem does not originate from movement of people but from movement of countries' borders. In Central Europe, mainly in the Carpathian Basin the concept of national minority means a group of people who were born where they live, whose ancestors established the villages, towns and civilization. In view of this fact they should not really be called "minority" but probably fellow-nationality. Not "minority rights" should be demanded by them, but at least the status of co-dominionship with local, personal and collective autonomy. They should be considered as a companion-nation of the particular state.

The four million Hungarians who live outside the borders of the Hungarian state are considered as part of the Hungarian nation, only they are prevented from living together by state borders and by many lawful and unlawful means. To retain national identity is a just demand.

The Hungarian nation today lives in eight states: Hungary, Austria, Slovakia, Ukraine, Romania, Serbia, Croatia and Slovenia. Before the Treaty of Trianon, these eight parts of the nation lived in one state and even today live on contiguous territory. Naturally they constitute a "minority" in the successor states, but the definition above does not apply, because they are natives of that particular land, they didn't migrate from their motherland. They were torn away together with their birthplace and forced under the domination of alien states. Accordingly they cannot be considered as ethnic minorities but as part of the Hungarian nation and at the same time they are one of the nationalities of the particular state into which they have been forced to live. Of the 14 million Hungarians in the Carpathian Basin only 10 million live together, 4 million were forced apart under hostile conditions. As the state borders moved across the nation's body, very few opportunities were available to various Hungarians to liaise with each other during the last 75 (now 90) years.

The Hungarians on both sides of the borders are one nation; ethnographically they are part of the majority nation inhabiting the Carpathian Basin for eleven hundred years. Here they held established statehood for the same eleven hundred years, building this complete geographical unit in Central Europe into a lasting and functioning economic, political and cultural entity long before the Vlach immigrants, forefathers of the Romanians, began to migrate into the Eastern part of their country. On the ethnographical map of the Carpathian Basin this Hungarian majority still constitutes an almost uninterrupted unity.

In the course of history, over the past centuries, large numbers of foreigners, in other words other national groups, immigrated and settled in historic Hungary, and in compliance with this the state rearranged itself accordingly. In modern terms Hungary has always been a

multinational state.

Mutual consequences

When the Magyars established the Hungarian state in the Carpathian Basin there was a state of interregnum there: the Avar Empire had already collapsed and the area was waiting for a new state founder.

Hungary didn't have any ethnic problems till the 19th century, although during the foundation of the Hungarian state in 896 A.D., several tribes, ethnic groups, did dwell in the Carpathian Basin. These people accepted the rule of the Hungarian state because it meant protection for them. Most of these people were related to the state-creating Magyars, like for instance the Avars. They also found small fragments of various Slavic ethnic groups who settled into the country during the centuries of the Avar Empire, but never were able to establish a state.

Therefore from the very beginning Hungary, using today's expression, was a multinational state. This didn't cause any problems, not even when after 150 years of Turkish occupation half of the inhabitants were of different nationalities due to immigration of refugees and new settlers.

These settlers quite naturally accepted becoming loyal subjects of the Hungarian Crown. The only exception was Croatia, a co-dominion of the Holy Crown for 800 years enjoying the protection of a larger unit. Non-Magyars became members of the rather numerous Hungarian nobility quite easily and without any restriction of racial consideration. So they became part of the nation, equal subjects of the Hungarian Crown. This is how the man-made constitution served and satisfied the nature-made economic, geographic, strategic unit: the Carpathian Basin.

The doctrine of the Holy Crown successfully safeguarded the unity of the Carpathian Basin for ten centuries, but was unable to have an answer to the historical challenge which originated from the shady side of the French Revolution, namely nationalism.

The First World War on the part of the World Powers was waged against Germany, but at the end, they smashed the very country which developed and practiced the idea of a common state for many races and maintained for them an atmosphere of harmonious life. Those nations lost everything that this economic and cultural unit offered and received in exchange hatred, misery, misunderstanding, war, devastation, insecurity, instability and a hopeless future.

No bargaining position

The Treaty of Trianon delivered one third of the Hungarian nation into the practice of the liquidation of nations. This slow but rather effective "final solution" is the product of the amalgamation of Byzantine-originated xenophobia, the incurable desire for territorial expansion of the Slavs and the "nation-state"

ideology of French-origin. This creates a hopeless future for Hungarians now living in the Successor States.

For a long time now the issue has not been a dispute of the frontiers, nor any demands for minority rights. The issue is a large-scale cultural genocide which cannot be stopped by any international treaty or by the nowadays fashionable bilateral "fundamental" pacts.

None of these solutions will succeed because they are contrary to the very nature of the conquerors, and no treaty is respected by the partners anyway. Any treatment of the symptoms is worthless: the inherent cause, the source of the crime must be eliminated.

This problem cannot be handled between the interested parties, as it could not be handled during the past 75 (now 90) years.

Count Albert Apponyi

The Hungarians are not simply in quarrel with their neighbours, which can be ended by some mutual compromises. Hungary was attacked militarily in 1919 after the Armistice by the forces of the neighbouring countries with the assistance of the Great Powers.

Seven neighbouring countries hold Hungarian-populated territories in captivity and they are not interested in settling the "quarrel", they are only interested in keeping Hungarian territories. They know very well, they can only keep the loot eternally if they clear the land of Hungarians. In this simple equation Hungary is not in a bargaining position, consequently there are no reasonable grounds for any bilateral treaty.

The Hungarian people desire peace, but possess none of the elements required to achieve it. The Successor States are not interested in making sacrifices for the desired peace.

That historical task should be assumed by the Great Powers who are responsible for creating this situation by imposing the Trianon Treaty 75 (now 90) years ago and forcing Hungary to sign it on the sorrowful day of 4 June 1920. ■

Extracts from *The Hungarian Question in the British Parliament* published by Grant Richards, London, 1933.

Lord Newton, House of Lords, February 25th, 1920: *I cannot refrain from pointing out that in some respects Hungary seems to have suffered more than any other country that participated in the War. It is proposed by the Treaty to diminish her territory by two-thirds; it is proposed to take away most of the big towns; the population will be reduced from something between 17 millions and 18 millions to little more than 7 millions. Hungary will lose nearly all its minerals and its ores, more than half its corn and maize-producing districts; it will lose a great portion of the horse and cattle-breeding districts; and worse than all, between 3 millions and 4 millions genuine Hungarian Magyars will be transferred to alien countries without having any chance whatever of pronouncing an opinion on the subject. I venture to think that of all the belligerents against whom we contended, Hungary is the one which should make the greatest appeal to our sympathy. Hungary never wanted war. ...*

Captain Elliot, House of Commons, March 25th, 1920: *These new boundaries which are being set up cannot stand, and in many cases they should not be allowed to stand. The only hope is that in this Treaty we have set up what no Treaty has had before — a permanent court of revision by which these things can be discussed in prudence and not in passion, in the cold light of reason and not in the light of burning roofs and burning stack-yards. The mere boundaries of Hungary are impossible. They are ridiculous. No such boundary has ever been seen in the world. ...*

Lord Newton, House of Lords, March 30th, 1920: *What has become of the question of so-called self-determination? Why should millions of civilised human beings be handed over like so many sheep or cattle without being allowed to express any opinion at all? Why should these people not be allowed a plebiscite as has been allowed in other cases? ... But what makes the position almost intolerable for these unfortunate people is that they are surrounded by a ring of hostile States.*

Lord Montagu of Beaulieu, House of Lords, March 30th, 1920: *It was brought home to me very much that the old Austria-Hungary was a state of mixed and sometimes antagonistic races, but it had at any rate an economic unity. Now the four countries into which it has been divided have their own national flags and a new autonomy, whereas under the old system they were all one.*

There was a saying at the beginning of the War that it was a war to end war. I think so far as the Central Empires are concerned, if I may parody that saying, that this is a peace to end peace. ...

Lord Sydenham, House of Lords, March 7th, 1921: *My Lords, I agree with every word*

which has been uttered by the noble Lord (Newton). I regard the case of Hungary as one of several great tragedies of the Peace, the effects of which will endure when the War tragedies have passed away. After a territorial unity of, I think, nearly a thousand years Hungary has been suddenly deprived of two-thirds of her area, and out-side that new Hungary is some of the best blood of Hungary, distributed arbitrarily among one new State and two States newly enlarged. I am certain that this people will never permanently submit to the alien rule under which they have been placed. It was stated, I think, by the Government that there would be a Commission of Inquiry which would delimitate finally the frontiers, and which would take into consideration racial distinctions. I do not know whether that has been done, but I feel certain that the map of Europe cannot possibly remain permanently as it now stands. ...

Lieut.-Commander Kenworthy, House of Commons, April 20th, 1921: *If the framers of this Peace Treaty are so satisfied with its boundaries, it seems to me to be a very great mistake that they did not agree to adopt the plebiscite for its determination. If it is right to hold a plebiscite for Schleswig-Holstein or for the determination of the frontiers of Upper Silesia, it is equally right to hold one for the frontiers of Hungary. ...*

I wish to point out to the House that this Peace Treaty which we are asked to pass this afternoon creates some half-dozen Alsace-Lorraines on the frontiers of Hungary, if the information we get is correct. If it is incorrect it could have been proved by a plebiscite, and I say one should have been held.

I wish particularly to draw the attention of hon. Members to one or two of the areas where real injustice has been done, and may I in doing so say that I share my hon. and gallant Friend's indignation at the action of the present Hungarian Government? All my sympathies are with the subject races emancipated from the old Austro-Hungarian Empire. But in drawing the frontiers we must not allow our prejudices and our sentiments, our likes for this people, our sympathy for that people or our dislike of other people to in any way mould our actions in laying down these new frontiers. I will first draw the attention of hon. Members to the case of the district of Pressbourg (as Bratislava became capital of Slovakia) on the Danube and of Érsekújvár. This, as hon. Members may be aware, is territory predominantly inhabited by Magyars. It has been handed over to the new Czecho-Slovak State in order that it should have a riparian frontier on the Danube... I trust, too, that this historic State of Pressburg, with its normal Magyar population and old associations with Hungary, will not be handed over to alien rule. ...

There is another very bad irredenta in the Kassa part of the northern frontier, partly composed of Magyars and partially of

Slovaks. There is a solid block of 300,000 or 400,000 Magyars with a little interspersion of other races, who are mostly German. I think the Slovak frontier has been drawn too much in favour of the Czecho-Slovakian States, and I contend that a plebiscite should have been taken there. ...

The hon. Gentleman did admit that there seemed to be hardship to the Szeklers (Transylvanian Hungarians) in this matter. There you have an island with a Magyar population which has been incorporated in Rumania. I admit that the difficulties there are very great. There seem to me, however, to have been two alternatives which might have been followed. One was to run a corridor from Kolozsvár area and the other was to allow the Szeklers to remain in the Hungarian Kingdom. I admit there would have been great economic difficulties in doing that, but I think it would have been better if these unfortunate Szeklers could have been given autonomy. As my hon. and gallant Friend said, these unfortunate people have been most harshly treated by the Romanians. The University of Kolozsvár has been closed up, the professors driven away, and the students dispersed. ...

I think that a much larger measure of autonomy might have been given to the Magyar-inhabited regions in Transylvania. The district of Szatmár has been handed over, although I believe it is predominantly Hungarian.

I do not want to spend any more time on these irredentas, except that I think a real case has been made out for a plebiscite. If a plebiscite is not taken, the Magyar people will always be discontented, and many thousands of people - I have seen the figure put at 3 million Magyars— will be groaning under the sense of injustice at being bartered away like so many cattle to alien rulers. ...

There is one further objection which I must take to the Treaty in justifying my vote against it. To realise these facts fully it is necessary to take a map of Hungary showing the railways, and to put on it a tracing showing the new boundaries; and also to take other maps showing the waterways and the roads and other communications, and put similar tracings on them, and, if possible, on other maps showing the physical features of the country - the mountains and so on. It will then be seen that the new frontiers completely cut across the whole economic life of the former Hungary... At these new frontiers there is all the paraphernalia of customs, prohibitions, anti-dumping regulations, and fiscal measures of all sorts, and trade is absolutely stopped. It was not sufficient to allow these people in their new territories complete fiscal freedom and to give them carte blanche to cut off the trade of their neighbours. They are injuring themselves and each other. I feel that those who drew up this Treaty paid too much attention to the political aspect and too little to the economic aspect: and this is not the only Treaty in which that difficulty is visible. ...

Hungarian Historians

- István Ladányi

Over coming issues of Magyar Szó, I should like to introduce readers to some of the historians who have written about the origins of the Magyars and their history.

Magyars defeating local Romanian (Vlach) leaders. Some Romanian historians latched onto this in support of nationalistic claims to Transylvania.

While some aspects of Anonymous' narrative (such as the names of the earliest Hungarian rulers) can be corroborated other aspects of his story appear to be backward projections of the times in which he lived. Rady describes Anonymous' account as a "toponymic romance" that seeks to explain place names by reference to imagined events and persons. Later chroniclers such as Simon Kézai would draw on Anonymous' *Gesta Hungarorum* thus perpetuating some of his "stories".

And so the earliest extant Hungarian historian leaves us with mixed feelings – is he fact or fiction? ■

PS. If anyone would like a PDF copy of Professor Rady's English translation of Anonymous please contact me at: zoltan@paradise.net.nz

Sources: István György Tóth (ed.), A Concise History of Hungary; The History of Hungary from the Early Middle Ages to the Present (Corvina, Budapest, 2005), p.24.

András Róna-Tas, Hungarians and Europe in the Early Middle Ages; An Introduction to Early Hungarian History (CEU Press, Budapest, 1999), p.58 Tóth, op.cit., p.34

Martyn Rady, The Gesta Hungarorum of Anonymus, the Anonymus Notary of King Béla: A Translation (Slavonic and East European Review, 2009), pp. 681-727.

While there are a number of theories about the origins of the Magyars, it is widely held that they arrived in the area known today as Hungary, in the late ninth century AD. There is some debate as to whether they arrived direct into the Danube Basin or via Transylvania.

Medieval Hungarian history is generally lacking in written narrative sources. Family chronicles were not written, nor were diaries or memoirs, and monastic annals are rare. From around 1200 AD the volume of written documents often of a legal nature increased markedly, but not narrative histories. Byzantine, Arab, Latin, Slavonic, Russian and other narrative history sources supplement those few narratives of Hungarian origin; I propose to focus on the latter.

It is thought that a western-style narrative was started at the Árpád court during the 11th century, as court clerics travelled abroad and learned of the chronicle traditions of foreign courts. However, it has only survived in fragments within other later sources. Centuries of war including the Mongol and Ottoman invasions undoubtedly resulted in many documents being destroyed and lost to future generations.

In the early years of the 13th century a Hungarian cleric educated in Paris, a former secretary to Béla III, and calling himself Magister P, decided to record the events of the Magyar conquest of the Carpathian Basin. Anonymous (as he is popularly known) writes in detail of the princes and their subjects who were conquered by the Magyars one by one. He could not have had direct knowledge of the people and events and appears to have relied, some say too much, on his own imagination!

An apparently incomplete late 13th century copy of the *Gesta Hungarorum* of Anonymous survives in the National Széchenyi Library in Budapest. The Latin text has been translated several times into Hungarian as well as Romanian and German. Now for the first time, Martyn Rady Professor of Central European History at the UCL School of Slavonic and East European Studies in London, has translated the text into English.

As Professor Rady explains, Anonymous was used during the twentieth century to support historical claims to territories, principally on a "who was there first" basis. Modern historical scholarship takes a more objective view of Anonymous' "romantic fiction".

Perhaps one of the most controversial claims of Anonymous is that the Huns were the ancestors of the Magyars, and in this sense the ninth century conquest of the Carpathian Basin was a "re-conquest". Anonymous also has the conquering

Dsida Jenő:

I.

Vagy félezernyi dalt megírtam
s e szót: magyar,
még le nem írtam.
Csábított minden idegen bozót,
minden szerelmet bujtató liget.
Ó, mily hályog borult szememre,
hogy meg nem láttalak,
te elhagyott, te bús, kopár sziget,
magyar sziget a népek Óceánján!
Mily ólom ömlött álmodó fülembe,
hogy nem hatolt belé
a vad hullámverés morzsoló harsogása,
a morzsolódó kis sziget keserű mormogása.
Jaj, mindenből csak vád fakad:
miért kímélted az erőt,
miért kímélted válladat,
miért nem vertél sziklatöltést,
erős, nagy védőgátakat?
Elhagytam koldus, tékozló apámat
s aranyat ástam, én gonosz fiú!
Mily szent vagy te, koldusság
s te sárarany, te szépség, mily hiú!
Koldusapám visszafogadsz-e,
bedőlt viskódban helyet adsz-e,
ha most lábadoz borulok
s eléd öntöm minden dalom
s férges rongyaid csókkal illetem
s üszkös sebeid tisztára nyalom?
Nagy, éjsötét átkot mondok magamra,
verset, mely nem zenél,
csak felhörög,
egyet-nyitó, poklot-nyitó
átkot, hogy zúgjon, mint a szél,
bőgjön, mint megtépett-szakállú vén zsidó
zsoltáros jajgatása
Babylon vizeinél:
Epévé változzék a víz, mit lenyelek,
ha téged elfelejtelek!
Nyelvemen izzó vasszeget
üssenek át,
mikor nem téged emleget!
Húnyjon ki két szemem világa,
mikor nem rád tekint,
népem, te szent, te kárhozott, te drága!

II.

Ó, én tudom, hogy mi a nagyszerű,
a minden embert megsimogató
tág mozdulat,
az élet s halál titkát kutató,
bölcseken nemes, szép, görög hangulat.
A hússal biztató, közös és tiszta tó,
a szabadság, mely minden tengereken
sikongva úszik, ujjong és mulat!
Kezem gyümölcsöt
minden fáról szedett.
Nyolc nemzet nyelvén szóltam életemben
és minden fajták lelke fürdetett.
S most mégis, mégis áruló vagyok,
a minden-eszme sajtó árulója,
most mégis bősz barlanglakó vagyok,
vonító vad, ki vackát félti, ója,
vadállat, tíz köröm
és csattogó agyar
s ki eddig mondtam: ember! -,
most azt mondom: magyar!
És háromszor kiáltom
és holtomig kiáltom:
magyar, magyar, magyar!
A nagy gyümölcsös fájáról szakadt
almából minden nép fia ehett,
de nekem nem szabad,
de nekem nem lehet.
Dalolhat bárki édes szavakat
és búgathat lágyan, mint a lehelet
s bízást nyugodhatik, hol várja pad,
s ha kedve támad, bárhová mehet,
de nekem nem szabad,
de nekem nem lehet.
Bűn a mosolygó pillanat, mit lelkem elhenyél,
szívszakadásig így kell énekelnem
Babylon vizeinél:
Epévé változzék a víz, mit lenyelek,
ha téged elfelejtelek!
Nyelvemen izzó vasszeget
üssenek át,
mikor nem téged emleget!
Húnyjon ki két szemem világa,
mikor nem rád tekint,
népem, te szent, te kárhozott, te drága!

III.

Firenze képei, holland virágok,
zöld tengerek halk, álmos loccsanása,
újultató gyönyörűségek,
Páris tüze, Velence csillogása,
még lelkemet is lehúnyom,
bezárom, hogy ne lássa.
Ha atomokra bomlik is,
miattuk minden sejtem,
ha arcom kékre torzul is,
mind, mind, mind elfelejtem!
Hajam csapozottra borzolom,
mint gubancos csepűt és szürke kócot
és göggel viselem
fajtam egyenruháját:
a foltozott darócot.
Mert annak fia vagyok én,
ki a küszöbre téve,
a külső sötétségre vetetett,
kit vernek ezer éve,
kit nem fogad magába soha a béke réve!
Bolyongásom pusztáin,
a végtelen nagy éjen
csak az ő szíve fénylik,
ő a rögeszmém, végső szenvedélyem,
ráfonódom, rajta kuszmom
fölfele, mint szőlőkarón a kacs.
Mogorva lettem,
kemény, sötét és szóltan és makacs.
Vér csurgott rám és nem tudom lemosni.
Jajt hallottam és nem tudom feledni.
A holtakat nem tudom eltemetni.
Egy eszelős dal lett az utitársam,
rekedt dal, nem zenél,
csak hörög, mint a szél,
zúg, mint vihartól ráncigált fák
Babylon vizeinél:
Epévé változzék a víz, mit lenyelek,
ha téged elfelejtelek!
Nyelvemen izzó vasszeget
üssenek át,
mikor nem téged emleget!
Húnyjon ki két szemem világa,
mikor nem rád tekint,
népem, te szent, te kárhozott, te drága!

Psalmus Hungaricus

IV.

Mit nékem most a Dante terzinái
s hogy Goethe lelke mit hogyan fogant,
mikor tetszalott véreimre
hull már a föld és dübörög a hant,
mikor a bús kor harsonája
falakat dönt és lelket ingat,
mikor felejtett, ősi szóra
kell megtanítani fiainkat,
mikor rémít a falvak csendje
s előnt a semmi árja minket
és szülni kell és nemzeni
s magunk képére kalapálni
vannyadt gyermekeinket!
Mit bánom én a történelmet
s hogy egykoron mi volt!
Lehetsz-e bölcs, lehetsz-e költő,
mikor anyád sikolt?!
Európa, én nagy mesterem,
lámcsak mivé lett fogadott fiad!
Mily korcsbeszédű, hitvány,
elvetemült és tagadó tanítvány.
Addig paskolta áztatott kötél,
míg megszökött és elriadt.
Fáj a földnek és fáj a napnak
s a mindenségnek fáj dalom,
de aki nem volt még magyar,
nem tudja, mi a fájdalom!
Vallom, hogy minden fegyver jogtalan,
a szelid Isten könnyezett s úgy tanította ezt,
ám annak a kezében, kit fegyver szorongat,
a fegyver megdicsőül és ragyogni kezd.
Ezért nem is hányódom már magamban,
vallom, hogy igazam nincs
és mégis igazam van
és mától fogva énekelem
örökre ez az énekelem:
Epévé változzék a víz, mit lenyelek,
ha téged elfelejtelek!
Nyelvemen izzó vasszeget
üssenek át,
mikor nem téged emleget!
Húnyjon ki két szemem világa,
mikor nem rád tekint,
népem, te szent, te kárhozott, te drága!

V.

Idegen-vérű és beszédű
kenyeres jópajtásaim,
kikkel együtt bolyongtam az emberiség ligetét,
kiket szerettem,
s kik szerettétek lágy szívem
nyitott és éneklő sebét,
nekem is fáj, higgyétek el,
hogy zord a szóm és homlokom setét.
Nekem is fáj, hogy búcsuzom,
mert immár más utakra kell mennem,
de így zeng most a trónjavesztett
magyar Isten parancsa bennem
s én nem tagadhatom meg Őt,
mikor beteg és reszkető és nincs többé hatalma,
mikor palástja cafatos és fekvőhelye szalma.
Nincs más testvérem, csak magyar.
Ha virrasztok, miatta állok poszton,
csak tőle kérek kenyeret
s csak ő, kivel a kenyeret megosztom.
Sok tévelygés és sok kanyar
után jutottam el ide:
ha bűnös is, magyar
s ha tolvaj is, magyar
s ha gyilkos is, magyar,
itt nincsen alku, nincsen semmi "de".
Gyűlöletes, ki ünneplő ruháját
s virágos lelkét fitogtatva henceg, -
mi elesettek, páriák vagyunk,
testvérek a nyomorban és a bűnben,
sápadtak, torzak, bélyeges fegyencek.
Zúgjon fel hát a magyar zsoldtár,
dúljon a boldog, éji álmokon,
seperjen át a fekete,
tarajos és hideg hullámokon
vérkönnyet csepegő fáklák fényeinel,
Babylon vizeinél:
Epévé változzék a víz, mit lenyelek,
ha téged elfelejtelek!
Nyelvemen izzó vasszeget
üssenek át,
mikor nem téged emleget!
Húnyjon ki két szemem világa,
mikor nem rád tekint,
népem, te szent, te kárhozott, te drága!

VI.

Száraz nyelvem kisebzett,
égő fejem zavart.
Elindulok, mint egykor Csoma Sándor,
hogy felkutassak minden magyart.
Székelyek, ott a bércek szikla-mellén,
üljetez mellém!
Magyarok ott a Tisza partján,
magyarok ott a Duna partján,
magyarok ott a tót hegyek közt
s a bácskai szőlőhegyek közt,
üljetez mellém.
Magyarok Afrikában, Ázsiában,
Párisban, vagy Amerikában,
üljetez mellém!
Ti eztán születők s ti porlócsontu ősök,
ti réghalott regősök, ti vértanuk, ti hősök,
üljetez mellém!
Ülj ide, gyűlj ide, népem
s hallgassd, amint énekelek,
amint a hárfa húrjait,
feszült idegem húrjait
jajgatva tépem,
ó, népem, árva népem! -
- dalolj velem,
mint akit füstös lángokra szítottak
vérszínű, ósetét, nehéz, fanyar borok,
dalolj velem hörögve
és zúgva és dörögve,
tízmillió, százmillió torok!
Énekelj, hogy világgá hömpölyödjön
zsoldtárod, mint a poklok tikkadt, kénköves szele
s Európa fogja be fülét
s nyögjön a borzalomtól
és örüljön bele! -:
Mérgek kígyó legyen eledelünk,
ha téged elfeledünk,
ó, Jeruzsálem!
Nyelvünkön izzó vasszeget
verjenek át,
mikor nem téged emleget,
ó, Jeruzsálem!
Rothadjon el lábunk-kezünk,
mikor hozzád hűtlenek leszünk,
ó, Jeruzsálem, Jeruzsálem! (1923)

SÓLYOM LÁSZLÓ KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK MEGNYITÓ BESZÉDE AZ ORSZÁGGYŰLÉS ALAKULÓ ÜLÉSÉN 2010. MÁJUS 14.

Tisztelt Országgyűlés!

Az Országgyűlés alakuló ülése ünnep. A fanfárok, zászlók és díszőrök csupán

hozzájárulnak annak kifejezéséhez, amit ma itt mindnyájan átérzünk. Minden parlamenti választás után a választásoktól a kormány eskütételéig tart a demokráciának az az ünnepi időszaka, amikor a hatalom birtokosa, a nép, kinyilvánítja akaratát, s amikor akarata testet ölt, formát nyer a szuverenitást gyakorló népképviselői Országgyűlésben, amelytől azután a kormány felhatalmazását nyeri. Ünnepi érzésünknek a célba érés, a megvalósulás öröme; ünnepi érzésünk a demokrácia működése fölötti öröm.

Tisztelt Országgyűlés!

Ünnepélyes ez a mai alakuló ülés – vajon történelmi lesz-e? Minden kezdet magában hordja ezt a lehetőséget. Minden képviselőben, aki arra a feladatra vállalkozott, hogy Magyarország törvényhozója legyen, óriási elszánásnak, akaratnak kell lennie. Hiszen a feladatok szinte emberfelettiek. Magyarországot talpra kell állítani, s ez történelmi feladat.

Az ítéletet majd a választók hozzák meg, a dicsérő vagy elmarasztaló jelzést az utókortól kell várnia ennek az Országgyűlésnek. A kérdést azonban – hogy történelmi lesz-e ez az Országgyűlés – a mai kor parancsolóan teszi fel. Ezt fogják számon kérni önökön.

Különösen időszerű ezért, hogy felidézzünk most egy alakuló ülést, amely már bevonult a történelembe. Húsz évvel ezelőtt, 1990. május másodikán, hosszú évtizedek után ismét szabadon választott magyar Országgyűlés ült össze. Egy emberöltővel ezelőtt történt ez. Egyre kevesebben ülnek a képviselői pad-sorokban, akik itt voltak akkor. Vajon hogy lehet átadni azt a megtisztító élményt, amikor a nyolcvannyolc éves Varga Béla, a Nemzetgyűlés egykori elnöke, ezúttal korelnökként, ismét a szószékre lépett – hogy negyvenhárom évi számkivetés után ne a múlttól, hanem a jövőről beszéljen. Hogy lehet érzékeltetni, mit jelentett, amikor Szabad György elfoglalta az Országgyűlés elnöki székét! Lehet, hogy mindez, a maga teljességében már csak a mi, az akkori tanúk kincse. Van azonban valami, amit az első nemzedék szándékából és önképéből az új Országgyűlésnek át szeretnék adni. Sokat írtak már a kezdeti idők nagyvonalúságáról, vagy idézték Antall Józsefet, hogy a tisztesség megéri. Mindennek alapja azonban az az elhatározás és a mindenképp fölé helyezett törekvés volt, hogy a korábbi rendszernél különbek leszünk. A kezdeteknek ezt az üzenetét szeretném átadni az új Országgyűlésnek.

Tisztelt Képviselő Asszonyok és Képviselő Urak!

Miért idézem fel a független, demokratikus és jogállami Magyarország első Országgyűlésének a magalakulását? Nem

érzelmi okokból, hanem a párhuzamok és a különbségek miatt. Hasonlóság van a közérzetben, a múlt tagadásában és a várakozásokban. Más a helyzet annyiban, hogy a politika és a társadalom alkotmányos keretei, amelyeket az akkori országgyűlésnek meg kellett teremteni, ma adva vannak, és a jövőt ezekre kell építeni.

A múlt elvetése és a jövőre irányuló hatalmas várakozás ma is fennáll. Az utóbbi években ismét átértük, ahogy az ország elfordult az uralkodó kormányzási módtól, annak tartalmától és stílusától, ahogy a kormánypártok mondanivalója a többség számára egyszerűen érdektelenné vált. Másfelől a várakozások ma is átfogóak. A közbiztonságtól a gazdaság fellendüléséig, a törvényes rendtől a politika stílusának megváltozásáig, a jó közérzetig, a társadalom kettészakadásának megszüntetéséig néhány pontosan megfogalmazott, és számtalan elmosódó körvonalú, de érzelmileg egyértelmű és erős követelés van jelen.

Tisztelt Képviselő Asszonyok és Urak!

Nincs olyan országgyűlés, olyan kormány és államapparátus, amely ezeket a feladatokat egyedül megoldhatná. Az egész társadalom együttműködése szükséges ahhoz, hogy eredmények szülessenek. De az a bizalom és az a felhatalmazás, amelyet a munkáját most megkezdő Országgyűlés a választóktól megkapott, sokkal többre kötelez, mint ami egy új parlamenti ciklussal szokásosan együtt jár. Ennek a parlamentnek, de különösen az óriási kormánytöbbségnek a képviselői egy morális válsággal terhelt korszak után az erkölcsi kudarc kockázatát is viselik. Ezért idéztem, támaszként, a rendszerváltók hitvallását: különbnek kell lenni.

Tisztelt Képviselő Asszonyok és Urak!

Rögtön foglalkoznunk kell egy szembeötlő különbséggel is. Abban a történelmi parlamentben nem volt radikális jobboldali párt és frakció. Most viszont a választók akaratából van.

Le kell szögeznünk, hogy minden országgyűlési képviselő egyenlő legitimitáció birtokosa, jogállásukban nincs különbség.

Minden párt létének megvannak az alkotmányos feltételei, valamint működésének világos alkotmányos határai. A véleménynyilvánítás szabadságát a gyakorlatban is a legfontosabb emberi és politikai jogok egyikének tartjuk, és ezért sokat kell elviselnünk. Ám pontos határa van annak is, hogy az Alkotmány alapértékeivel, az emberi méltósággal és az egyenlőséggel szemben álló, erkölcsileg elfogadhatatlan nézetek hangoztatása mikor lesz túrhetetlen büntetőjogilag is. Nem engedhető meg például, hogy gyűlöletre uszítással elhangozzék az Országgyűlésben, vagy az Országgyűlés tagjának a szájából. A mentelmi jog nem védheti azt a képviselőt, aki ezt a bűncselekményt elköveti. A mentelmi jog feladata, hogy a

folytatás a 20. oldalon

ADDRESS BY PRESIDENT LÁSZLÓ SÓLYOM TO THE FIRST SESSION OF THE NEW PARLIAMENT 14 MAY 2010

Ladies and Gentlemen!

The first session of a new parliament is celebratory. The fanfares, banners and guard of honour are just contributors to expressing what all of us here feel today. Following all parliamentary elections, the period between the election and the time the new government takes its oath of office is a period of celebration in a democracy, when the true holders of power, the people, have voiced their will and when that will is manifest, when it takes shape in the body of popular representation that exercises that sovereignty, Parliament, when the government receives its authorization to govern. Crossing that finish line is a feeling of celebration, for it is the joy of implementation, the joy of the manifestation of democracy.

Ladies and Gentlemen!

This first session of the new parliament is celebratory - the question now is whether it will be historical? All beginnings hold the promise of this. Each Member of Parliament who today has undertaken the task to be a legislator for Hungary must possess a tremendous amount of determination and willpower. For the tasks are almost superhuman. Hungary must get back on its feet and that is a historical task.

The voters shall pass judgement and Parliament must wait for posterity to praise or condemn it. The question, however – whether or not this Parliament will be historical – is being asked, nay demanded, by the people of today. This is what they will hold it accountable for.

For this reason it is more than topical to recall an opening session of a parliament that has definitely gone down in history. Twenty years ago, on 2 May 1990, following many long decades, a freely elected Hungarian Parliament finally convened. This took place a generation ago. The number of Members who were present both then and now has declined with the years. So, how is it possible to pass on that glorious experience of when 80-year-old Béla Varga, the one-time Speaker of the National Assembly, then the doyen, again stepped up to the rostrum to speak, not of the past but of the future – after forty-three years in exile?! How is it possible to give a sense of what it meant when György Szabad took the Speaker's chair? Perhaps the entire experience, in its completeness, is a treasure that only we, the one-time eyewitnesses, have access to. However, there is something of the intentions and self-image of that prior generation that I would like to pass on to the new Parliament. Many people have already written of the magnanimity of the initial period or have quoted Prime Minister József Antall who pointed out that it was worth being honourable. The foundation for this concept, however, was the determination and above all, the aspiration, to be better than the regime we were replacing. This is the message of the beginning that I would like to pass on to the new Parliament.

New Members of Parliament – Ladies and Gentlemen!

Why have I focused on the founding of the first Parliament elected by Hungary as an independent, democratic nation governed by rule of

law? Not because of the emotion but because of the parallels and the differences. There are similarities in the feelings of the public - rejection of the past and high expectations. However, what is different is that the constitutional framework for politics and society, which then had to be created anew, are a given today, and we must use them as the foundation for building the future.

Rejection of the past, and the tremendous expectations regarding the future, exist today too. In recent years we have once again seen the people of the country turn away from the dominant mode of governing, from both the content and the style, as the majority of our people simply lost interest in the message of the governing parties. At the same time, today's expectations continue to be comprehensive. They range from public safety, to economic upswing from law and order to a change in the style of politics, from a good public atmosphere to an end of the polarization of society, and from several precisely described demands to innumerable demands whose outlines are uncertain but are emotionally clear and powerful. No parliament, and no government or government apparatus, can resolve these tasks on its own. Cooperation throughout all of society is necessary to achieve results. But the vote of confidence and the authorization that the Parliament just beginning its operation has received from the voters has obliged this parliament to do much more than is usually expected of a new parliamentary term of office. This parliament, and in particular, the government MPs who hold such a vast majority, also carry the risk of moral failure following a period weighted down by moral crisis. That is one reason why I have quoted the credo of the men and women who changed the regime as a guideline: you have to be better.

Ladies and Gentlemen!

We must immediately face an obvious difference. There was no radical right wing party and party group in that historical parliament. Now, however, expressing the will of the voters, there is one.

We must unequivocally state that every Member of Parliament is equally legitimate and that there is no difference in their legal stature.

There are constitutional conditions for the existence of all parties and clear constitutional boundaries to their operation. We consider the practice of freedom of opinion to be one of the most important human rights and political liberties, and must therefore bear with things we disapprove of. However, there is a precise point at which voicing views in conflict with the basic values of the Constitution that conflict with human dignity and equality and that are unacceptable morally, becomes intolerable under criminal law. For instance, it is impermissible for any incitement to hatred to be voiced in Parliament or to come from the mouth of any Member of Parliament. Parliamentary immunity cannot protect a Member who commits this crime. Parliamentary immunity is meant to protect MPs from harassment and assaults that prevent them from doing their job, but it is not licence to deliberately violate the law.

continued on p. 21

SÓLYOM LÁSZLÓ KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK
MEGNYITÓ BESZÉDE
AZ ORSZÁGGYŰLÉS ALAKULÓ ÜLÉSÉN
2010. MÁJUS 14.

folytatás a 18. oldalról

képviselőt megvédje a munkáját akadályozó zaklatástól és támadásoktól, de nem lehet menlevél a tudatos jogsértőknek.

Továbbá, amit jogilag el kell viselni, vagyis nem lehet betiltani és büntetni, azt nem kell elviselni sem emberileg, sem a politikában. Sőt, nem is szabad. Biztos vagyok benne, hogy ennek az Országgyűlésnek a túlnyomó többsége minden alkalommal kiáll az Alkotmány és civilizációnk alapértékei mellett, és visszautasítja ezen értékek megsértését.

Téves és félrevezető, sőt rosszakaratú lenne a magyar Országgyűlést vagy a magyar politikai életet azzal jellemezni, vagy annak alapján megítélni, hogy radikális jobboldali párt is bejutott az Országgyűlésbe. A számos régi európai demokráciát, ahol szélsőséges párt is van a parlamentben, nem eszerint, hanem az egész demokratikus rendszer szilárdsága és alkotmányos működése alapján ítélik meg. Az alkotmányos demokrácia egyértelműsége és szilárdsága Magyarország és a most megalakuló Országgyűlés tekintetében sem kérdőjelezhető meg.

A médiában mégis megjelenő kétségeket pedig – táplálkoznak akár tájékoztatásból, akár más motivációból – úgysem lehet cáfolatokkal semlegesíteni, és ez nem is lenne kívánatos. Kizárólag a tettek számítanak. Azzal foglalja el Magyarország megkérdőjelezhetetlen helyét a demokráciák sorában, ha megfékezi a szélsőségesek erőszakosságát és propagandáját.

Tisztelt Országgyűlés!

Van más újdonságunk is. Magyarországon megalakult, és rögtön a parlamentbe jutott az a párt, amely a környezetvédelmet, a jövő nemzedékek iránti felelősséget, a fenntartható fejlődést tartja egyik fő, és jelleget adó feladatának. Ezzel az európai törvényhozásoknak nemcsak egy negatív, hanem egy pozitív megfelelőjével is rendelkezik ez az új Országgyűlés.

Tisztelt Országgyűlés!

Az első szabadon választott Országgyűlésünk korszakot nyitott. Ennek a parlamentnek is törekvése új fejezetet kezdeni. Azonban, mint mondtam, a két váltás különbözik is. A húsz évvel ezelőtti jogállami forradalom a szó minden értelmében forradalmi volt: az állam, a jog, a politikai rendszer, a gazdaság és végül az egész társadalom jellegét alapvetően megváltoztatta. A nem-demokratikus és nem-jogállami rendszer helyébe alkotmányos demokráciát teremtett. A rendszerváltás megtörtént, és a ma szükséges megújulás már ezekre az alapokra épül. Azaz éppen az első Országgyűlésnek, és annak a korszaknak vannak olyan alkotásai, amelyek nélkülözhetetlenek, sőt jellemzőnek kell maradniuk. Ezek pedig az alkotmányosság, a jogállami intézmények; az alapjogi normák, és az az értéktartalom, amelyet hordoznak.

Az elmúlt évek válságai bizonyították, hogy az Alkotmány és az alapjogok a végső támaszunk és segítőnk. Köztársasági elnöki működésem ennek a rendnek a védelmére és fenntartására irányult. Az Alkotmány alól semmiféle rendkívüli helyzetre hivatkozva nem szabad kivételt tenni.

Ha tehát felidézünk első, történelmi érdemű Országgyűlésünket, éppen azért, mert nekünk is rendkívüli feladataink vannak, akkor használjuk annak a kornak a tapasztalatait is! Ez a tapasztalat kettős. Egyrészt minden problémát meg lehet oldani alkotmányos módon, s óriási a haszna annak, hogy a jogállami rendszer sértetlen maradjon. Másrészt pedig látnunk kell, sőt belátnunk, hogy azok a nehéz döntések és választások, amelyeket a rendkívüliségre hivatkozva oly szívesen és drámaian vetnek fel, folyamatosan felmerülnek. Gondoljunk csak a terrorizmus elleni küzdelem és az egyéni szabadságjogok ütközésére, vagy a gazdasági válság megkövetelte állami beavatkozásokra. Ezekben az értékválasztás és a jogok kiegyensúlyozása szinte üzemszerűen működik. Minden körülmények tehát között ugyanazt az alkotmányos mércét kell alkalmaznunk.

Van tapasztalat arról is, hogyan lehet az Alkotmányhoz nyúlni. Mi az tehát, amit fenn kell tartani, amihez ragaszkodni kell? Az Alkotmány nem holt betű, hanem él és fejlődik. Az alkotmányosság az időközben felmerülő súlyos problémák megoldásának nem gátja, hanem alapja. A magyar országgyűlések nem bántak kesztyűs kézzel az Alkotmánnyal, 1990 óta 22 alkalommal módosították. Nálunk nincs úgynevezett örökkévalósági klauzula, amely egyes országokban bizonyos alkotmányi szakaszok módosítását kizárja. Viszont létezik az Alkotmány és a benne foglalt jogok elvi alapjainak egy olyan koherens rendszere, amely a napi érdekű módosítások fölött is az alkotmányosság biztos mércéjéül szolgál. Ez – az első Országgyűlés idején még láthatatlan alkotmány – azóta az Alkotmánybíróság húsz éves működésében látható és kiszámítható kifejtést nyert. Ez az, amit fenn kell tartani. Az Országgyűlés pedig ezen keretek között bátran élhet lehetőségeivel.

Tisztelt Képviselő Asszonyok és Képviselő Urak!

Az Országgyűlés hamarosan megkezdí a kormányprogram vitáját, s az elfogadott program nagyban meghatározza majd az Országgyűlés teendőit is. Az elsődleges feladat a gazdaság rendbe hozása.

Mégis van néhány téma, amelyekre különösen fel szeretném hívni figyelmet. Ezeket a jövő számára különösen fontosak s a gazdasági célkitűzésektől sem függetlenek. Az első a nevelés és oktatás rendszerének teljes újjáépítése, amelyre az országgyűlésnek semmilyen kiadást nem szabad sajnálnia. A második a korrupció megfékezése, amelyhez intézmények is kellene, de elsősorban politikai eltökéltség kérdése, és az az által nyert hitelességé, hogy senkinek sincs kegyelem. Végül a szegénység keserűségétől kell megszabadítani az országot. S ettől elválaszthatatlanul, a cigányság integrációját is meg kell oldani. Ehhez a munkalehetőség mellett mindenképp el kell érni, hogy az iskolán keresztül vezet út.

Tisztelt Országgyűlés!

Kívánok mindehhez a most megnyíló Országgyűlésnek sok erőt és sikert!

**ADDRESS BY PRESIDENT LÁSZLÓ SÓLYOM
TO THE FIRST SESSION OF
THE NEW PARLIAMENT
14 MAY 2010**

continued from p. 19

In addition, although there are some things that citizens must put up with in the legal sense, meaning that these actions cannot be prohibited or criminalized; there is no need to put up with them in either the human or political sense. In fact, putting up with them is wrong. I am certain that the vast majority of this Parliament will stand up for the Constitution and the basic values of civilization on all occasions, and will reject infringements on these values.

It would be mistaken and misleading and even malevolent to describe the Hungarian Parliament or its political life or to judge it on the basis of the fact that a radical right wing party won seats in it. There are numerous long-standing European democracies where extremist parties have seats in parliament. Instead it should be judged on the basis of the firmness of the entire democratic system and on its constitutional operation. There can be no question regarding the firmness and consolidation of constitutional democracy in Hungary and in the Parliament now holding its opening session.

The media have nonetheless voiced doubts and whether they rest on insufficient information or some other factor, they cannot be dispelled by denials, and that would not even be desirable. Only actions count. Hungary only may occupy its unquestionable place among the democracies if it can arrest the violence and propaganda of the extremists.

Ladies and Gentlemen!

There are other new features, too. A party that considers responsibility for the environment, for the generations to come, and sustainable development to be one of its primary and characteristic tasks has been established and immediately won seats in parliament. With that, the new Parliament contains not only a negative but also a positive feature that corresponds to the legislatures of Europe.

Ladies and Gentlemen!

Our first freely elected Parliament marked the start of an era. This parliament aspires to begin a new chapter. However, as I have already said, there are differences between the two changes. The revolution that brought about rule of law twenty years ago was a revolution in every sense of the term: it fundamentally altered the state, the law, the political regime, the economy, and finally, the very nature of all of society. It replaced a non-democratic regime not governed by rule of law with a constitutional democracy. The regime change took place then, and the renewal necessary today is relying on that foundation. In other words, there are creative components of precisely that very first Parliament and of that era that are essential and must remain typical of the day. These components are constitutionality and the institutions that make up a state governed by rule of law, the norms of our legal foundations, and the value of the content they contain.

The crises of past years have proved that the Constitution and basic civil liberties are our fundamental support and aid. During my tenure

as President of the Republic, my work has aimed at protecting and maintaining that order. There must never be any measure to make an exception that sidesteps the Constitution, no matter what, and no matter how exceptional the circumstances.

If therefore, we remember that first, historical Parliament of ours, since we too have extraordinary tasks to perform, we can take advantage of the experience of that era, too! That experience is dual in nature. On the one hand, all problems can be resolved in a constitutional manner and there is tremendous benefit in the fact that government by rule of law has remained inviolable. At the same time, we need to see, and in fact admit, that the hard decisions and choices, the exceptional nature of which we refer to so dramatically when they arise, really do come up on a continuous basis. It should suffice to think only of the struggle against terrorism and the way it conflicts with individual liberties, or the government intervention that was required by the economic crisis. In these cases, the need to balance choice of values and individual rights requires almost day-by-day decisions. Under all circumstances, we therefore must apply the gauge of constitutionality.

We also have experience regarding how to approach the Constitution. What, therefore, is it that we must maintain and what must we adhere to at all costs? The Constitution is not holy and untouchable – it is alive and developing. Constitutionality is not an obstacle to resolving the serious dilemmas that arise as time goes by – it is the foundation for their resolution. Hungarian parliaments have by no means treated the Constitution with kid gloves - it has been amended 22 times since 1990. We have no clause proclaiming eternal validity, which in some countries precludes amending certain sections of their constitutions. However, there is a coherent system linking the Constitution and the foundations of principle, for the rights stipulated in it and the constitutionality they represent, have served as a gauge when making amendments to conform to current interests. This aspect of the Constitution was invisible at the time of the first Parliament, but since then twenty years of operation by the Constitutional Court has turned it into a visible and reliable marker of constitutionality. This is what must be upheld. And Parliament may take full advantage of its opportunities within that framework.

Ladies and Gentlemen!

Parliament will soon begin its debate on the government platform and the programme it adopts will, for the most part, define the job that Parliament must do. Its primary task will be to put the economy in order.

Nevertheless, there are some matters that I would particularly like to call to your attention. I consider them to be particularly important for the future and they are not really separate from the economic objectives. The first is the need for the complete rebuilding of the education system, for which no expenditure should be spared. The second is the need to arrest corruption, for which institutions are required, but which in the first instance is a matter of political will and determination and the credibility gained when it becomes obvious that no one is above the law. Finally, the country must be freed from the bitterness of poverty. And as an inseparable part of that, the Gypsies must also be integrated. The road to this includes jobs, but the primary component is the school system.

Ladies and Gentlemen!

I wish this newly opening Parliament much strength and success to this end!

COLUMNIST
PAUL HELLYER

famous Hungarians

LEÓ SZILÁRD

Somebody once wrote, "Hungarian fingerprints are all over the twentieth century", meaning, of course, that the influence of such giants as Teller, von Neumann, Wigner, Kármán, and Szent-Györgyi was immense and profound. Leó Szilárd was another of those giants of science whose fingerprints are to be found on the history of the last century and it is his life that is the focus of this article.

Pioneer in nuclear physics, molecular biologist, advocate for world peace, science fiction writer and inventor, is perhaps one way to sum up the life Leó Szilárd. He has been described as the "man behind the [nuclear] bomb" and without a doubt, although his role in the development of the most profound invention of the twentieth century was crucial, he was much more than that. He was all of those things, but perhaps, as that list of achievements hints, he was a man driven by the moral implications of science and by his never-ending belief that reason could save mankind from itself and from destruction. He was a tireless campaigner for peace, and for the prevention of the proliferation of nuclear weapons. More than his undoubted scientific contributions, this is his greatest legacy.

He was born Leó Spitz on 11 February 1898 in Budapest, in that age of plenty, when the capital of Hungary was bursting with creativity, prosperity and an enormous sense of the possibilities of commerce, education and the arts. Born into a middle-class Jewish family, who changed their name to the more Hungarian-sounding Szilárd in 1900, he was marked for greatness from the very beginning. As the first-born son, his family, especially his father, (an engineer), poured all of their energies into ensuring Leó could achieve greatness. I guess we call it "hot-housing" today, but Hungary, especially Budapest, at the turn of the twentieth century was a place of seemingly unlimited possibilities.

The family lived just off Andrásy Boulevard within easy walking distance to the Opera House, the National Theatre, the City Park and the famed Gundel Restaurant. It was a golden age of prosperity and Leó's mother once said of the time, that she would not have changed places with any ruler, great or small. The Szilárds, like most middle-class Jews at the time, wore their religion lightly, if at all: Hungary was the source of their faith and in those pre-war years they had no reason to doubt that faith.

At the age of 10 Szilárd read that greatest achievement of Hungarian literature, *The Tragedy of Man* by Imre Madách, and it would forever influence his life. This mighty work, which ranks alongside Milton's *Paradise Lost* and Goethe's *Faust* tells the story of mankind through a number of imagined conversations with Lucifer and Adam and a cast of others. In one particular scene Lucifer shows Adam the end of the world, with the sun setting and starving Eskimos the only life left on earth. But there is a glimmer of hope in

this terrible vision: if mankind could act rationally, even its darkest hour, then it can save itself. This was the message Szilárd took - it would guide him for the rest of his life and infused the second half of his life and his efforts for a peaceful world.

He developed his passion for physics at age 13, but shortly afterwards, World War I broke out and the golden age of peace and prosperity began to draw to a close. Although drafted in 1917, illness prevented him from active duty. By 1919 the climate in Budapest was distinctly unpleasant as Hungary came to grips with its defeat and the subsequent destruction of the old order by way of revolution, counter-revolution and the dismemberment of the country's political and economic institutions. Add to this a rising tide of anti-Semitism and Budapest was no longer the city of his youth. Szilárd experienced this first hand when he and his brother were beaten up as they attempted to enter the Technical University. The old order was indeed crumbling.

Leó left Hungary for Germany at Christmas, 1919 and he would show little, if any, inclination ever to return. He would retain his mother tongue and a love of Hungarian pastries, as evidenced by his rather portly figure, but his life's work lay elsewhere and his sense of Hungarianness was never that strong.

In Germany his career as a physicist blossomed and there he mixed with the greatest brains of the time. He studied under Max Planck, and Max von Laue was his thesis adviser. Both men had received the Nobel Prize in Physics. And he taught a course with Erwin Schrodinger, who later also won the Nobel Prize. Szilárd put together a seminar which included himself, and three other great Hungarians scientists: Eugene Wigner, John von Neumann and Dennis Gábor (inventor of the holograph). Their teacher was Albert Einstein. Szilárd was precocious and not intimidated by these great minds. He once said to Planck, the pre-eminent physicist of the day, "I only want to

Albert Einstein and Leó Szilárd

know the facts of physics. I will make up the theories myself." And indeed he did. He conversed with Einstein as an equal and with the brashness he was becoming known for. The two developed a productive working relationship including developing and filing a number of patents for refrigerators without moving parts. Neither cared much for human interactions, only for ideas and science. Einstein once wrote that the highest joy in life was found "in the flight from the 'I' and the 'We', to the 'It' of science." Szilárd could but agree.

Szilárd believed in reason, in getting the facts, and had little time for emotions or other human distractions. He was something of a non-conformist, needling others with his theories and caring nothing for the niceties of normal social interactions. You could say that he believed in the truth above all else, and was never afraid to say what he thought. Tact was not a concept he understood. It made no sense to him to say anything else than what was the truth. And he was not necessarily liked by all of his scientific colleagues.

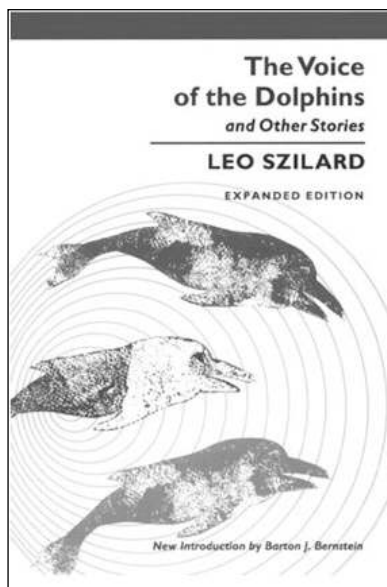
Following the collapse of the Weimar Republic and the subsequent rise of the Nazis, Szilárd headed for England and further scientific studies. It was there in 1933 that he "discovered" the idea of the nuclear chain reaction and a year later he filed a patent for it. This was a decisive moment in the development of nuclear technology. It was at this time that he also understood the grave potential for harm in what he had discovered. The idea of an atomic bomb was gathering force throughout the 1930s and Szilárd, who was also quite politically astute, realized the harm it could do in the looming war between England and Germany. In 1937 he moved to the United States where he became a US citizen in 1943. The vision of a devastated earth Lucifer lays out for Adam in *The Tragedy of Man* seemed an increasing possibility. And Szilárd sought increasingly to prevent that vision becoming a reality.

It was Szilárd who encouraged Einstein to write to President Roosevelt in 1939 and alert him to the dangers of the atomic bomb, suggesting that America urgently begin work on developing its own atomic weapons. This was motivated by both seeing the dangers of in atomic bombs in the hands of Nazi Germany. Eventually the so-called Manhattan Project was formed. Szilárd can take credit for pushing the idea, but his outspokenness, the habit of speaking his mind, quickly put him offside with those tasked with making the Manhattan Project actually work. He realized the dangers of the task at hand and wanted to ensure the resulting weaponry was used for peaceful purposes only. Indeed he urged that the atomic bomb not be used on Japan. His opposition grew and he became increasingly isolated from the project. He was left out of the Manhattan Project's official history. General Leslie R. Groves, head of the project, considered Szilárd, "a pushy Jewish busybody," and tried to get him interned during the war. Indeed the FBI followed Szilárd a great deal during this time but could only note that he had a fondness for delicacies and spoke occasionally in a foreign tongue, both of which were self-evident upon meeting Szilárd.

Just as the end of World War I marked such a turning point in Szilárd's life, so too did the end of World War II. In 1946 he was no longer interested in physics and instead turned to biology. His productivity and inventions continued, including the invention of the chemostat, an apparatus used for the continuous culture of bacterial populations in a steady state. He would spend the remaining 18 years of his life campaigning against nuclear weapons and for the promotion of peaceful uses of nuclear energy. Lucifer's vision for mankind loomed larger and larger for him and his efforts for peace increased apace.

In 1961 he published *The Voice of the Dolphins and Other Stories*, a science fiction collection of short stories in which he demonstrated the complexity of his personality. In this he devised an intricate system of arguments for world peace as seen through the wisdom of dolphins who communicate their ideas to some Viennese scientists.

A year later, in 1962, he founded the Council for a Livable World, a non-profit, non-partisan advocacy organisation based in Washington D.C. and dedicated to reducing the danger of nuclear weapons and increasing national security to this very day. Its mission is to advocate for progressive nation-

al security policies and help elect congressional candidates who support such policies.

In the late 1950's he was diagnosed with bladder cancer, but ever the non-conformist, rejected traditional treatments and designed, successfully, his own radiation treatment regime.

His personal habits didn't endear himself to his fellow human beings either. He famously refused to flush the toilet at a club to which he belonged, claiming it was "maid's work". Unsurprisingly, the club refused to renew his membership. Following bladder cancer, he needed to wear a colostomy bag and delighted in shocking people by ensuring the "sloshing sound" was clearly audible to all and sundry.

Despite his failings in the more mundane aspects of human existence, Szilárd's fingerprints are very much evident in the history of the twentieth century and in a good way! He was a part of that special group of Hungarians (Teller, von Neumann, Gábor, and Wigner) whose influence far exceeded their numbers. The Italian physicist and early colleague of Szilárd, Enrico Fermi, once speculated that there had to be other earthlike planets that would develop super intelligent beings who would then explore other parts of the universe. "And so," he concluded, "they should have arrived here by now, so where are they?" "They are among us," Szilárd replied, "but they call themselves Hungarians."

He died in 1964, suddenly of a heart attack. His ashes, kept in a California crematory after his death, were reburied in a cemetery during the ceremonies in 1998 to mark the centenary of his birth. According to his family's wishes, half of his ashes were sent to Budapest, the other half was dispatched to New York, where his wife is buried. This is not quite what Szilárd had in mind. Before he died, he said he wanted his ashes tied to a helium balloon and sent into the sky. People, he said, should look up rather than down.

The world, I believe, is a safer place because of his work. I like to think of him, as Adam in *The Tragedy of Man*, looking down upon the world and telling Lucifer:

*As long as the earth is saved - then it will pass
Like those before, like things that have fulfilled
Their purpose, and once again creative thought
Will re-emerge and breathe life into it.
Take me back now, I'm burning to see what
New doctrine will inspire me in the world
That has been saved. ■*

István writes this letter from Hungary shortly after the remembrances held on the 90th anniversary of the Treaty of Trianon, several of which he himself participated in. He inevitably finds such commemorations beyond the borders of Hungary very moving, and this year the same was true in village and small-town remembrances within Hungary proper. He talks about there being hope in the air, for example, with a new law allowing dual citizenship for Hungarians [prevented until now] in

Kádár's gulyás communism did the most damage amongst the intellectual elite. István agrees with Sándor Márai's statement that there's only one thing worse than Bolshevism and that's what follows it... The last twenty years have provided plenty to substantiate this: toleration of the status quo, of the lies and half-truths, and the expectation that others will provide help, support and encouragement...

István believes Hungarians know deep down that the country is in a worse position than it was after the Turkish occupation. No army, no natural resources, a society of people incapable of recognising their own interests, who make decisions in accordance with the lies in the global media.

The main message of the Prime Minister's gradually emerging programme is that society can only lift itself from rock bottom with the creation of useful and meaningful employment... When István looks around in small towns and villages, regardless of party affiliation, he sees frenetic idleness, reminiscent of the communist years, with people busy doing things, without thinking about purpose. These institutions seem to have become entrenched over the last twenty years and in particular over recent years. It seems this is what it took for society to wake up and realise.

Hope is in the air though, and it's about the future not of a country of ten million, but of a nation of fifteen million.

Június elején négy Trianon megemlékezésen vettem részt. Három helyen emberemlékezet óta ilyen ünnepséget nem tartottak. Nem öregek nosztalgizáltak, legalább felerészben fiatalokat láttam. Újságíróként, közéleti emberként életem során sok ünnepségen kellett részt vennem. Egy kicsit meg is csömörlöttem ezektől. A határon túli eseményeket azonban a mai napig szeretem, mert ott a levegőt még megtölti valami emelkedettség, amitől az embernek gombóc nő a torkában, és könny szökik a szemében. Ott még néhány fogalomnak – hűség, árulás, összetartozás – él a valós tartalma, itthon ezeket már kiüresítette a politika és a média. Most, ezeken a kisvárosi, falusi trianoni ünnepségeken itthon is átélhettem ezeket a lélekemelő pillanatokot. Valami megmozdult az óhazában.

A szovjet uralom 45, és a rendszerváltás 20 évében végtelenségig meggyötört és megalázott magyarság végre szeretné megízlelni a remény ízét. Az új kormány olyan törvényeket hozott, amelyeket húsz éve kellett volna. Ezek nem jövedelmet növelnek, de minden igaz magyar ember

Életrajz gyanánt

1955. október 4-én születtem Herencsényben. A családom és a rokonságom emberemlékezet óta földműveléssel foglalkozott. Többgenerációs, nagycsaládban nőttem fel, mai szemmel nézve szegényen, de nagy-nagy szeretetben. Már csak édesanyám vár, ha hazamegyek, de a mai napig érzem a nagyszülők, nagynénik óvó tekintetét. Ezek a gyökerek határozták meg életemet, iskoláimat, első munkahelyeimet és értékrendemet, erkölcsömet, hitemet a mai napig.

18 éves koromig éltem Nógrádban, érettségít a Szécsényi Mezőgazdasági Szakközépiskolába szereztem 1974-ben. Az egyetemet Gödöllőn végeztem, 1979-ben visszatértem még két évre Herencsénybe, ahol agronómusként dolgoztam. Azóta a személyigazolványom szerint csak ideiglenes lakos vagyok a szülői házban.

1984-ben lettem újságíró, kezdetben szakmai cikkeket írtam, de hamarosan a figyelmem a vidék, a népi kultúra, a falu világa felé fordult. Ekkor még az elvagyódás erősebb volt bennem, mint a szülőföld vonzása, de már tudatosan foglalkoztam szűkebb pátriámmal.

A Duna Televízióhoz is szakmám révén kerültem. 1993 januárjában pályázatot nyújtottam be az éppen csak induló televízióhoz, s hamarosan megbíztak a Gazdakör megszervezésével. Éveken át a Gazdakör volt a Duna legnépszerűbb műsora. A siker révén a szerkesztőség új lehetőségeket kapott. 1997-től alelnök, majd 2000-től négy éven át elnöke voltam a közszolgálati csatornának. Elnökségem alatt vált a Duna az amerikai, az ausztráliai és az új-zélandi magyarok számára is elérhetővé.

A Duna Televízió után egykori alma máterem hívott vissza és a gödöllői székhelyű Szent István Egyetem kerültem. Itt kommunikációs feladatokat kaptam, oktathatok, és 2009 tavaszától egy ragyogóan felszerelt stúdióban készítjük a Duna Televízió Gazdakörének műsorát. Gyakran megfordulok a szülőfalumban is, ahol egy barátommal gazdálkodni kezdtünk, húsmarha tenyésztéssel foglalkozunk.

Nős vagyok, az egyetemen ismertem meg feleségemet, Kis Máriát. Ő igazgató-helyettes egy általános iskolában Budapest 16. kerületében. Három gyermekünk van, Petra huszonhét, Marianna huszonhat, István pedig tíz éves. Mariannát messzire sodorta a sors, Új-Zélandra került egyetemi ösztöndíjjal, ahol megismerkedett egy kedves fiatalemberrel. 2008-ban megházasodtak, 2010. április 18-án Wellingtonban megszületett első unokánk, Levente.

REMÉNY ÉS KIJÓZANODÁS

István Pekár first became known to us in his role as president of Duna TV, when the TV channel first started broadcasting to America, Australia and New Zealand. His present-day work as a journalist, a farmer and a dedicated council representative of Herencsény, in northeast Hungary, puts him in an unusually well-balanced position to be sharing an astute perspective on Hungary. One of his daughters, Marianna, completed a Masters in Economics at Otago University and now lives in Wellington with her husband, Ryan, and their newborn son, Levente.

surrounding countries, and with the new government's determination to bring white collar crime masked by political power to account, as well as their intention to streamline the bureaucracy. While people are encouraged by hearing these things, there is nonetheless an entrenched scepticism that has evolved from twenty years of dysfunctional democracy.

István acknowledges the difficulty of economically weak countries withstanding the edicts of globalisation, and believes Hungary has not coped well with minimising its negative effects, having fallen into every trap along the way. He holds that

igazságérzetét erősíti. Törvény született a kettős állampolgárságról, a kommunizmus tagadásának büntethetőségéről, Orbán Viktor többször megerősítette, hogy nem marad el a politikai hatalommal fedett gazdasági bűncselekmények feltárása, lebontják a lumpenbürokrácia intézményeit. Pedagógus ismerősöm mondja: még nem történt semmi, de jobb kedvvel kelek fel. Egy másik, mindig elégedetlenkedő, panaszkodó barátom szerint nem kell nekünk húsz év, hogy összeszedjük magunkat, ha összefogunk két év is elég.

Jó hallani ezeket a szavakat, de bennünk itt a Kárpát-medencében mindig bujkál a szorongás is. Mindig hajlamosan voltunk a lehetőségeket elszalasztani, ilyen volt az elmúlt húsz évünk is. Kiépült egy fundamentumáig romlott demokratikus intézményrendszer, amely olyan, mint egykor Patyomkin herceg Volga menti papírmásé falvai. Minden megvan, ami az áhított - és némiképp túlbecsült - nyugati demokráciának elmaradhatatlan kelléke, de nem működik benne semmi, vagy ha mégis, csak rossz hatásokkal, a látszat kedvéért.

A globalizáció elől nehéz kitérni, különösen a gazdaságilag erőtlén országoknak. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy teljes egészében el kell fogadni ezeket a külső hatásokat. Oly mértékben semmiképpen sem kellett volna, mint ahogyan Magyarország tette. De hát mit is várhattunk volna attól a rendszerváltó elittől, amely egyik fele egy idegen hatalom kiszolgálója volt, a másik fele pedig részben az ügynökük, részben a kitarítottjuk.

Éppen a nemzeti elit, az értelmiség feladata lenne, hogy csillapítsa a globalizáció negatív hatásait, és receptet nyújtson arra, miként lehet a nemzet javára fordítani a világtendenciákat. Magyarország, Kelet-Közép-Európa többi országával együtt átélt a rendszerváltás purgatóriumát, beleesett minden csapdába. Az elmúlt húsz év teljesítménye alapján elmondhatjuk, hogy a kádári gulyáskommunizmus éppen a mi értelmiségünk körében végezte a legnagyobb pusztítást.

Márai mondta egykor, hogy a bolsevizmusnál csak egy rosszabb van, ami utána következik. Ezt a mondatot hosszú ideig nem értettük-érthettük, de aztán itt az óhazában megvilágosodhattunk. Majdnem minden rosszat megtartottunk a bolsevizmus évtizedeiből: eltűrtük, hogy a helytartók a helyükön maradjanak. A belénk sulykolt hazugságaikban, féligazságaikban még álunkban se mertünk kételkedni. Nem csak kimondott szavunkat, de még a gondolatunkat is öncenzúráztuk. A

mai napig valahonnan segítséget várunk, támogatást, engedélyezést, biztatást, mintha nem is lehetne akarunk.

A lelkünk mélyén tudjuk, hogy rosszabb helyzetben vagyunk, mint a török hódoltság után voltunk. Most a kivérzettség, a hitehagyottság legmélyéről kell indulnunk felfelé. Országunk valójában csak tartomány. Nincs hadsergünk, nincsenek természeti erőforrásaink, a társadalom torz lelkű emberek gyülekezete, akik saját érdekeiket sem tudják felismerni, csak a globális média hazugságai szerint élnek, döntenek.

Lassan körvonalazódik a miniszterelnök programja. Ennek a legfőbb üzenete, hogy társadalmilag hasznos, valós értéket teremtő munka nélkül nem emelkedhetünk fel. Sokan vannak, akik nyugdíjba menekültek, munkanélküli vagy szociálpolitikai segélyen élnek, s milliós nagyságrendű azoknak a száma is, akiknek látszólag van munkahelyük, de a közösség számára haszontalan a munkájuk.

Mire gondolok valójában? A minap a kezembe került Kolozsvári Grandpierre Emil *Árnyak az alagútban* című önéletírása, amelyben az ötvenes évek magyar vidékével is foglalkozik. Miközben olvastam egyre inkább arra gondoltam, hogy mindez a rendszerváltásunkra is igaz:

Valahányszor vidéken utaztam – írja - 1951 és a hatvanas évek között mindig ugyanaz a sivár kép fogadott. Utazásról utazásra azon tűnődtem, miből éltünk idáig és miből fogunk élni az eljövendő években. Ameddig a szem ellátott szántatlan földek, parlag parlagot követett... Amerre jártam, mindenhol káosz fogadott. Fölfordulást, fejtelenséget, szervezetlenséget tapasztaltam lépten-nyomon.

Mintha a történelem ismételné önmagát,

ha visszatekintünk a rendszerváltás utáni évtizedre, vagy akár csak a közelmúltra. Nézzünk szét egy vidéki városkában, amely ma kistérségi központ szerepét tölti be. Tucatjával sorakoznak a különféle irodák, hivatalok országos és regionális hatáskörrel. Mindben ugyanaz a lázas semmittevés folyik, mint amit Kolozsvári Grandpierre Emil tapasztalt hatvan éve. Ez napjaink civil szférája, vagy inkább annak karikatúrája, pártoktól és kormányoktól függetlenül. Ma már nincsen gyapotláz, de van helyette bioenergia, zöld mozgalom, vállalkozásfejlesztés, hálózatépítés stb.

A legtöbb irodában soha nem gondolkodnak el azon, hogy mi is lenne a szervezetük valós célja, hiszen minden azért a néhány emberért van, akik ott státust kaptak. Ezt próbálja most az új kormány lerombolni, itt remél joggal százmilliárdos megtakarításokat. Ennek az állampolgárságának a kiépülése a rendszerváltás terméke, de az igazi elfajulásuk az elmúlt nyolc évben következett be.

Éppen ezért sokan fakadnak ki, hogy kellett ez a rettenetes nyolc év öszödi beszéddel, rendőrkordonokkal, pénzügyi válsággal. Azt hiszem, hogy szükség volt rá. Szükség volt a kijózanodáshoz, kijózanodni a globális világ hazugságaiból, a minden elemében nemzetromboló politikából. Mikes Kelemen kesergett öregén, egyedül Rodostóból néniéhez címzett egyik levelében: *Az első levelemet, amidőn a nénémnek írtam, huszonhét esztendő voltam, eztet pedig hatvankilencedikbe írom; ebből kiveszek 17 esztendőt, a többit haszontalan bujdosásba töltöttem. A haszontalant nem kellett volna mondanom, mert az Isten rendelésiben nincsen haszontalanság...*

Reménykedünk, hogy a mögöttünk hagyott 20 év volt a mi pusztai bolyongásunk, már talán a végére érünk. Most feltűnik emlékeimben a kis nógrádi falu, Rimóc Trianon megemlékezése, ahol egy fiatal ember szavalta Sajó Sándor sorait:

*De túl minden bűn, minden szenvedésen,
Önézetünket nem feledve mégsem,
Nagy szívvel, melyben nem apad a hűség,
Magyarnak lenni: büszke gyönyörűség!*

És eszembe jutnak az a gondolat, amely június 4-e ünnepnappá emelésével, a kettős állampolgárság megadásával valós értelmet nyert: a magyarság jövőjét nem a tízmilliós Magyarország, hanem a 15 milliós magyar nemzet hordozza! ■

**Pekár István
Budapest, 2010. június 6.**

CONSULAR

NEWS

KONZULI KÖZLEMÉNYEK

Receiving New Zealand Superannuation Overseas

New Zealand and Hungary have been working together on a bilateral social security agreement for years now. There have been various obstacles along the way and the agreement is still some way off. However, the changes introduced by New Zealand in January of this year to New Zealand Superannuation in general, reflect much of what will be in any future agreement specific to Hungary.

You can reside almost anywhere in the world and still get part or all of your New Zealand Superannuation or Veteran's Pension payments. What you'll get depends on where you go to and how long you've resided in New Zealand.

Who can get it

You may be able to receive New Zealand Superannuation or the Veteran's Pension while you're residing overseas but you need to talk to the Ministry of Social Development International Services team about this before you go. You must intend to be away from New Zealand for more than 26 weeks.

Going overseas to do humanitarian work

If you go overseas temporarily to do full-time voluntary and unpaid humanitarian work for a recognised aid agency, you may be able to get your New Zealand Superannuation or Veteran's Pension for up to 156 weeks. You should contact our International Services team before you go.

Where are you going to reside?

New Zealand has Social Security Agreements with a number of countries. Each agreement enables New Zealanders to get certain benefits or pensions when residing in these countries and allows for similar payments to peo-

ple who move to New Zealand from these countries.

If you are going to reside in any other country which is not covered by a Social Security Agreement or the special portability arrangement New Zealand has with Pacific countries, (such as Hungary) you can get up to 100 per cent of your New Zealand Superannuation or Veteran's Pension. If you are moving to such a country, you might still be able to receive part or all of your NZ Super or VP, however, you must apply before you leave New Zealand.

The rules

The rules are that you may be able to get your payments overseas if:

- you qualify for NZ Super or VP in your own right before you leave New Zealand, and
- you are ordinarily resident and present in New Zealand on the date you apply for payment overseas of NZ Super or VP, and
- you are going overseas to reside in another country for more than 26 weeks, and
- you make an application stating the country you wish to reside in.

Spouse or partner

If you have a spouse or partner, they can only get NZ Super or the VP payments overseas if they qualify in their own right. This means they can't be "included" as a non-qualified spouse or partner in your payments once you leave New Zealand.

The amount you get paid

The amount you get paid while overseas will be calculated using the number of months you have resided in New Zealand between the ages of 20 and 65. When calculating your rate of payment they may be able to count time spent outside of New Zealand as periods of New Zealand residence, if your absence was because of reasons such as missionary work, time serving in the New Zealand Defence Forces, specialist medical treatment, working

as a mariner on New Zealand registered ships, or serving as a volunteer with Volunteer Service Abroad.

Examples of how the payment rate is calculated when travelling in one or more countries for more than 26 weeks are: If you've lived in New Zealand for 540 months (45 years) between the ages of 20 and 65 you'll get the full basic rate, for 120 - 540 months (10-45 years) between the ages of 20 and 65 1/540th of the basic rate for each month you have lived here between the ages of 20 and 65, for 120 months (10 years) between the ages of 20 and 65 120/540th of the basic rate.

Payments

Payments can be made into an overseas bank account every four weeks or into a New Zealand bank account every fortnight. Any extra assistance you may get in New Zealand can not be paid overseas, including the Living Alone Payment, Disability Allowance or Accommodation Supplement. These payments will stop from the day after you leave New Zealand. Payments are made at a gross rate. If your NZ Super or VP is paid into an overseas bank account you may have a tax liability in the country you have moved to. You need to contact the tax authority in the country you are moving to for more information. If your payments are being made into a New Zealand bank account you will need to contact New Zealand Inland Revenue to determine your tax liability. You will be sent a tax certificate every April. This will show what you have been paid while you have been overseas during the previous financial year.

More information

If you need more information, from within New Zealand you can call 0800 777 227 or email international.services@msd.govt.nz. If you are deaf or hearing impaired you can send a message to the Deaf Link free-fax 0800 621 621.

Immigration Advice about New Zealand

From 4 May 2010 anyone giving immigration advice about New Zealand anywhere in the world must be licensed, unless they are exempt, under the Immigration Advisers Licensing Act. A list of licensed advisers and where they are based is available at www.iaa.govt.nz. There are currently 414 licensed advisers worldwide. Immigration New Zealand will no longer accept applications lodged by unlicensed advisers, no matter where they live.

Currently there are two licensed Hungarian speaking immigration consultants in New Zealand, *Hajnalka Vezsenyi* in Auckland, see (tel. +642102204080) and *Jozef Citari* in Lower Hutt (Wellington), see (tel. +6445626385).

Új-Zélandi bevándorlási tanácsadás

Új-Zéland megszigorította a bevándorlási tanácsadást érintő törvényt; 2010. május 4-től a bevándorolni vagy letelepedni igénylő kizárólag hivatalosan bejegyzett bevándorlási ügynöktől szerzett információra számíthat. Jelenleg négyszáztizennégy bejegyzett bevándorlási tanácsadó van világszerte, akik hozzáférhetőségét itt találják meg: www.iaa.govt.nz.

Új-Zélandon két magyarul beszélő ügynökről tudunk, *Vezsenyi Hajnalka* Auckland-ban: , (tel. +642102204080) és *Citari Jozef* Wellington-ban, azaz Lower Hutt-ban, lásd: , (tel. +6445626385).

Lakcímbjelentés, lakcímgazolvány ügyintézése

Szeretném felhívni az itt tartózkodó magyarok figyelmét a következőkre:

A lakcímnnyilvántartás körébe a lakóhely, illetve a tartózkodási hely létesítése, változtatása, megszüntetése, megújítása újbóli bejelentése tartozik. A törvény értelmében a polgároknak a lakóhely vagy tartózkodási hely változtatást 3 napon belül kell a helyi önkormányzatnál bejelenteniük. A lakcím-bejelentési kötelezettség hatálya kiterjed a Magyar Köztársaság területén élő magyar állampolgárokra, valamint a bevándorolt, letelepedett és menekültként elismert személyekre. A lakcím-bejelentés ténye, vagy annak hiánya a lakás használatához fűződő, valamint egyéb jogot nem keletkeztet, de nem is szünteti meg.

Tehát:

- lakóhely annak a lakásnak a címe, ahol a polgár él,
- tartózkodási hely annak a lakásnak a címe, ahol a polgár - a lakóhelye végleges elhagyásának szándéka nélkül - három hónapnál hosszabb ideig tartózkodik,
- tartózkodási hely megújítása a tartózkodási helyet a létesítéstől (vagy a legutóbbi megújítástól számított) két éven belül meg kell újítani, ellenkező esetben a jogszabály erejénél fogva szűnik meg,
- három hónapon túli (ideiglenes) külföldön tartózkodást a kiutazást megelőzően és a visszaérkezést követően kell bejelenteni. Az ideiglenes külföldön tartózkodás időtartama alatt a polgár Magyarországon élő, ideiglenes külföldön tartózkodó személyként szerepel a nyilvántartásban. A vámservezknél benyújtandó igazolást csak abban az esetben adhat ki a helyi nyilvántartás, ha a polgár a bejelentési kötelezettségének eleget tett.
(1992. évi LXVI. törvény; 146/1993. (X. 26.) Korm. rendelet.)

Mit tegyünk tehát, ha hosszabb időre külföldre utazunk, illetve három hónapon túl külföldön tartózkodunk?

Ha valaki külföldön szeretne letelepedni, illetve három hónapon túl külföldön tartózkodik, ezt **be kell jelentenie** a lakóhelye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjénél vagy az illetékes külföldi külképviseleti hatóságnál, Új-Zélandon tehát **az illetékes tiszteletbeli konzulon keresztül.**

Viszont ettől otthon adókötelezettségtől nem mentesül, tehát adóbevallást akkor is be kell adni, ha ideiglenesen külföldön tartózkodik.

Levelek a Szerkesztőnek

Kedves határon túli magyarok!

Knolmár Marica vagyok, aki magam is éltem külföldön. Nem hosszú időről, csupán négy évről van szó, mégis a távolban töltött idő megérlelte a gyökereimmel való kapcsolatomat. A magam mindennapi életén keresztül megéltem, hogy még ha az országtól messze is szóltott bennünket az élet, összetartozunk. Karmánk közös. Éppen ezért két évvel ezelőtt újtárra indítottam egy könyvet, amit a határon túli magyarok írnak a magyaroknak. Egymásnak. Mintha egy nagy kerek asztal körül ülnénk és beszélgetnénk a magunk történetéről, arról, hogy éppen ott, ahol élünk, miként bontjuk ki, miként adunk hozzá ahhoz az örökséghez, amit a mai, zaklatott, emberi értékeinket figyelmen kívül hagyó örvény elragadni készül - és el is ragad. Ehhez az asztalhoz már régen ültünk le együtt, mégis talán a szavak erejével, a betűk mágiájának segítségével, egyre többeket és többeket fogadhatunk magunk mellé. Szándékunk megosztani egymással életünk kis szeletkáját, esélyt adni egymásnak az odafordulásra, az együttérzésre, arra a felismerésre, hogy megélt történeteink, sorsunk száalai a maguk útján járva összeérnek, egymásba fonódnak. Életünk akár a dominó. Ma gondolok valamit és ereje talán éppen Önt érinti meg és az Ön szívéből fakadó érzés éppen az ablakom alatt virágzik. Csodánk, hogy emberek vagyunk és az, hogy valamennyien magyarok. A határon túli magyarok által írt könyv munkacíme: „Magemberek”. Az egyéni történetek oldalszáma / fő: 5-10 oldal. Kérjük, amennyiben saját történetének megírásával hozzájárulni kíván e könyv elkészüléséhez, ezen az email címen jelezze: turiyam@turiyam.com.

Köszönöm, **Knolmár Marica**
www.turiyam.com
Győr, 2010.02.14.

Figyelmükbe ajánlom a nemrég megjelent, **Erdély várait és templomvárait** bemutató összefoglaló munkánkat. Nemzeti történelmünk fontos emlékeit több mint 600 szócikkben ismertetjük, több ezer rajz, térképszelvény és fénykép kíséretében. Az érintett témakör átfogó bemutatására magyar nyelven ezidáig még nem került sor. Feldolgozásunk készítésekor felhasználtuk a fellelhető szakirodalmat minden fontos közleményét, ideértve a legfrissebb kutatási eredményeket is. A

kötet bevezető tanulmánya magyar és angol nyelven olvasható. A bemutató oldalak a 760 oldalas könyvből megtekinthetőek a

<http://varak.hu/book-details.htm> honlapon. Kérjük, támogassa munkánkat megrendelésével!

a szerzők, **Karczag Ákos és Szabó Tibor**, <http://www.semmelweiskiado.hu/>

We should like to recommend to your attention our recently published comprehensive work presenting the **Castles and Fortified Churches of Transylvania**. Major monuments of Hungarian national history are described in over 600 entries illustrated by several thousand plans, drawings, maps and photographs. No such all-embracing presentation of the subject has been made before in Hungarian. In compiling the volume all important information, including the latest research results, was incorporated into the work. The introductory study to the volume is available in both English and Hungarian. Sample pages from the 760-page volume can be seen at:

<http://varak.hu/book-details.html>. Please support our work by placing an order, the authors, **Ákos Karczag and Tibor Szabó**, <http://www.semmelweiskiado.hu/>

Szentirmay Klárát a magyarországi hatóságok főkonzullá léptették elő. Gratulálunk!

A wellingtoni főkonzulátus honlapja:

<http://hungarianconsulate.co.nz>.

Tudni kell, hogy Klára egyben a legszínvonalasabb új-zélandi magyar kiadvány, Magyar Szó kiadója és főszerkesztője is. A Magyar Szó évente négy alkalommal jelenik meg magyarul és angolul. Júniusban jelenik meg a jubileumi 100.-ik kiadás. Gratulálunk és sok sikert a Magyar Szó egész szerkesztőségének!

Magó Nándor, Auckland Magyar Klub titkára

Üdvözöljük!

Szeretne a Facebookon létrehozott külföldi magyar oldalhoz csatlakozni? Olvasná a MagyarOnline.net nyugati magyar fórum híreit is? Tagja a Facebook közösségi oldalnak? Szeretné más magyarok üdvözlését olvasni? Üdvözölni őket, akárhol is élnek a nagyvilágban?

Ha igen, akkor keresse fel a:

www.facebook.com/magyaronline.net

Ha csatlakozott, üdvözölje Ön is a világ különböző pontjain élő honfitársainkat, vagy fogadja köszöntésüket!

Üdvözlettel,

MON Szerkesztősége

SZEGEDY KRISZTINA

A M A G Y A R O R V O S L Á S I I .

Személyes véleményem szerint a Közép-Európai térségben a közegészségügy gondolatának megteremtője Mária-Terézia osztrák császárnő volt. Valószínűleg ő volt az első, aki ezen a tájon először tekintett politikai szempontból a közegészségügyre. Az oktatás mellett az orvoslást és a közegészségügyet is nagyon fontosnak tartotta és intézkedéseket vezetett be azok vonatkozásában. Úttörő munkát végzett ezen a területen. A magyar nemesség nem nézte örömmel Őfelsége népjóléti intézkedéseit...

Akárhogyan is történt, az első magyar demokratikus kormány, 1848-ban kidolgozta az első magyar népegészségügyi programot. Kossuth személyesen is foglalkozott a témával, szétválasztotta a katonai egészségügyi rendszert a polgári szféra egészségügyi rendszerétől és sok rendeletet bocsátott ki a témában. Kedves testvére, Kossuth Zsuzsanna volt Magyarország első főápolónője.

A negyvennyolcas forradalmi rezsimben **KORÁNYI FRIGYES (1828-1913)**, akkor még orvos-egyetemista, mint a forradalmárok szószólója, majd a szegedi katonai zászlóalj orvosa működött. **Orvossá és sebészdoktorrá** a bécsi egyetemen avatták. Korányi érdeklődése fokozatosan fordult a mellkasi-betegségek, a tüdőgyógyászat felé. Új diagnosztikai módszert vezetett be a tüdőgyógyászatban és ő volt, aki először nyilvánította a tbc-t népbetegségnek.

Fia, **KORÁNYI SÁNDOR (1866-1944)**, szintén az **orvosi** pályára lépett. Ő volt az, aki megszervezte a tuberkulózis (a morbus hungaricus) tömeges szanatóriumi gyógyítását.

Az **első magyar orvosnő HUGONNAI VILMA (1847-1922)** Nagytétényben született, grófi családban. Korán férjhez ment, de első házassága végig boldogtalan volt. Nagyon érdekelték a természettudományok, sokat olvasott. 1872-ben a zürichi egyetemre ment orvoslást tanulni, és 1879-ben orvosi oklevelet szerzett. Hét év után hazajött Magyarországra, de orvosi diplomáját Trefort Ágoston közoktatási miniszter kezdetben nem fogadta el. „A nők felforgatják a családot”, mondta. Szülésznői állást ajánlottak neki, ezzel megalázták, de ő mégis elvállalta. Harcolt a gyerekekért, a nők

jogaiért. 1884-ben elvált, majd újra férjhez ment és gyereket szült. Végül, 1897-ben avatták Magyarországon orvosdoktorrá (18 évvel a zürichi diplomaosztó után). Férje örült diplomájának, de a praktizálásnak nem volt híve. Ferenc József egy fogadáson értesült erről, és azt mondta: „Örülök, hogy a grófnő az első magyar orvosnő, de ugyebár praktizálni fog, mert a tudománynak csak akkor van bece, ha értékesítik”. Ez sorsdöntő beszélgetés volt, ezután Hugonnai Vilma praktizálni kezdett. Egészségügyi felvilágosító munkát végzett, előadásokat tartott a higiénia fontosságáról. Foglalkozott a gyermekneveléssel és az oktatással, harcolt egy leánygimnázium létrehozásáért. A nőmozgalmak lelkes híve lett. Hat esztendeig ingyen tanított az Országos Nőképző Egyesület Iskolájában. Nagy híve volt a magyar közegészségügy fejlesztésének. Lefordította „A nő mint házi orvos” című könyvet, amely 100.000 példányban kelt el. Előadás-sorozatokat tartott az anya- és csecsemővédelemről, kereste az analfabétizmus okait.

A következő „nagy név a sorban” már világhírű személy, **SZENT-GYÖRGYI ALBERT (1893-1986) orvos, biokémikus, Nobel-díjas**

Hugonnai Vilma (1847-1922)

Szent-Györgyi Albert (1893-1986)

Budapesten született, földbirtokos családból. Nagybátyja Lenhossék Mihály, orvos volt. Rossz tanuló volt, csak házitanítók segítségével ment át a vizsgákon, emiatt kozmetikus pályára szánták. Ő mégis orvosegyetemen tanult. 1917-ben kapott orvosi diplomát. Az I. világháború félbeszakította tanulmányait. Gyűlölte a háborút, ezért saját karjába lőtt, hogy ne kelljen bevonulnia. Bakteriológiával foglalkozott, de megtagadta az emberre ártalmas kísérletek végzését. Megfordult különböző európai egyetemeken, majd Rockefeller-ösztöndíjat kapott és Cambridge-be ment. A mellékvesét és az Addison-kórt vizsgálta. Vizsgálatai során rábukkant egy redukáló anyagra: a hexuronsavra, amelyet elnevezett C-vitaminnak. Később Szegedre ment, az orvosi egyetem kémiai tanszékére. Ott oxidációs vizsgálatokat végzett. A C-vitamint paprikából állította elő, és elnevezte aszkorbinsavnak (a C-vitamin hiány skorbut). Ezután felfedezte a P-vitamint is. 1937-ben fiziológiai (orvosi) Nobel-díjat kapott („a biológiai oxidáció égszfolyamatok terén tett felfedezéséért, különösen a C-vitamin, valamint a fumársav-katalízis vonatkozásában”). Majd izomkémiai kutatásokat végez. A sztálinizmus idején, 1947-ben az USA-ba emigrált, ahol matuzsálemi kort ért meg, és haláláig dolgozott, kutatót.

Komárnói Selye János Egyetem

Szentágotthai János (1912-1994)

Hasonló világhírnévre tett szert **SELYE JÁNOS (1907-1982) orvos**, aki Bécsben született, tipikusan a „Monarchia gyereke”. A prágai német egyetemen tanult, és ott doktorált. Prágában a Kórbontani Intézetben dolgozott, majd Rockefeller ösztöndíjjal Amerikába ment, ezután pedig Kanadába, ahol biokémiát tanított, majd saját intézetet alapított, amelynek igazgatója lett. Nevéhez fűződik a stressz fogalma (stressz angolul prés, illetve nyomás alatt) és a stressz-elmélet.

Még szólnom kell **SENTÁGOTTHAI JÁNOS (1912-1994) orvosról**, aki Budapesten született. Ősei között is voltak híres orvosok, pl. Schoepf-Merei Ágost (lásd a *Magyar Szó* 99. számát). Hetedikében kapott egy mikroszkópot, ekkor az idegsejtek elbűvölték egy egész életére. **Lenhossék Mihály**, az **idegrendszer híres szakértője**, tanítványa volt, majd mellette dolgozott az Anatómia Intézetben. A Magyar Tudományos Akadémia levelező, majd 67-től rendes tagja volt. 1963-tól a Budapesti Orvostudományi Egyetem Anatómiai Intézetének igazgatója. 1973-ban az MTA alelnöke, majd 1977-től elnöke. 1985 és 94 között országgyűlési képviselő volt. Egész életében az idegrendszer szerkezetét kutatta. Nagyon jó előadó volt, előadásai élvezetesek, színesek voltak. Ismeretterjesztő munkát is végzett. A tudományon kívül sok minden más is érdekelt, pl. irodalom, képzőművészet (maga is festett akvarelleket), antropológia, filozófia, természettudományok. Széles műveltségű, homo universalis, reneszánsz ember volt.

Most néhány szót talán, olyan orvosokról, akiket már szüleim elbeszéléséből ismerek...

A remek **Haynal Imre belgyógyász professzor**ról, akit nemesi származása és antikommunista beállítottsága miatt mozdítottak el az ötvenes években az orvosegyetemről és akinek a nevét az egyik Belklinika a rendszerváltás

Korányi Frigyes sírboltja

után fel is vette. Haynal Imre a II. világháborúban kiállt az üldözöttek mellett és a személyi kultusz éveiben is szembeszállt a jogtíprásokkal.

Magyar Imre belgyógyász professzorról, akit sok támadás ért egy időben, mivel az egyetemi vizsgákon általános műveltségi kérdésekről is faggatta a hallgatókat. Miután meggyőződése volt, hogy az orvos nem lehet „szakbarbár”.

Horay Gusztáv szemész professzor úrról, kiváló szaktekintélyről, aki mellett Édesanyám kezdte pályafutását. Akit követői rajongással szerettek és tiszteltek. Akit én Guszti bácsinak titulálhattam, amikor hetente ellátogattam a kórházba nagymamával azért, hogy anyukámat, aki kétnaponta volt éjszakai ügyeletben, egyáltalán láthassam. Guszti bácsi végtelen szeretettel és figyelemmel volt irántam és sokszor, nagyon komolyan el is beszélgettünk egymással. Én, az akkor pár éves kislány és a „nagy” orvos-professzor. Horay professzort, mivel bizonyos szerepet vállalt '56-ban, menesztették az egyetemi tanszékről...

Nyíró Gyula és Juhász Pál professzorokat ideg-és elmeszakértőket, akik Édesapám „mesterei” voltak, csak feddésben részesítették, amiért Tóth Ilona orvostanhallgató perében korrekt orvosi véleményt adtak ki, nem titkolva azt sem, hogy a fogvatartottat valószínűleg rendkívüli kínvallatásnak vethették alá, miután az általuk elvégzett vizsgálata során erre egyértelmű jelek mutatnak.

Álljon itt még egy történet, szintén olyasvalakiról, akivel egyszer én is találkoztam, gyermekkoromban. **Lehoczkyné (Lehotayné) Mona Judit** harminc éves **patológus** Újpesten

dolgozott, amikor hazafelé menet azt tanácsolta a Sztálin szobor lebontóinak, kapcsolják be a reflektorokat, hogy nehogy baleset történjen. Majd csatlakozott a Corvin közlekedéshez, a Práter utca vezető orvosaként éjjel-nappal dolgozott. Férjével és egy corvinista csoporttal emigráltak, később a gyerekeiket is sikerült kivitetni, az amerikai Buffalóban éltek. A Szabadságharcos Szövetség vezetőségének tagjaként aktívan dolgozott, de orvosként is nagy sikereket ért el, mint törvényszéki szakértő, több amerikai tudományos társaság tagja volt. 1981-ben halt meg.

Egy ilyen rövid írás keretében természetesen nem eshetett szó minden jelentős magyar orvosról. Nem volt szó **Balassa János**ról, **Heim Pál**ról, **Jahn Ferenc**ről, **Merényi Gusztáv**ról és még sok nagy névről, akikről az utókor, tisztelete jeléül, kórházakat nevezett el.

Manapság, az orvosok folyamatosan vándorolnak el Magyarországról. Hazánkban ugyanis olyan egzisztenciális nehézségekkel küzdenek, ami megakadályozza nem csak szakmai

Heim Pál 1875-1929

továbbfejlődésüket, de azt is, hogy nyugodt körülmények között végezhesék gyógyító munkájukat. Remélni tudom, hogy egy napon visszatérhetnek, illetve többé nem üzi el őket a kilátástalanság. Hiszen orvosra nagy szükség van. Ismét Kosztolányi szavaival:

„Ő az egészség és a bizonyosság,
titkok tudója és csupa titok.
Gazdag, nyugodt.... “
„A béke ő, a part, a rév, az élet.” ■

FÁY FERENC (1921-1981)

*„kopogtatás nélkül bejöhetsz hozzám”
József Attila*

Fáy Ferenc Pécelen született 1921. június 20-án. Édesapja tanár, irodalomtörténész, anyja Ivákits Mária festőművész. Elemi iskoláit Pécelen végezte, középiskoláit Budapesten, Aszódon és Bonyhádön fejezte be az Evangélikus Főgimnáziumban, ahol érettségizett. A Ludovika Akadémia elvégzését követően Jutason kiképzőtisztnek nevezik ki. A II. világháborúban alakulatával 1944-ben amerikai fogságba esik, ahol egy évet tölt Franciaországban, fogolytáborban.

Fáy István bátyja leírása szerint: *Amerikai fogságból 1945 decemberében érkezik haza. Rövidesen ezután igazolják és állást kap a X. kerületi elöljáróságon, de a baloldali pártok gyanakodva néznek a volt hivatásos tisztre. Ennek ellenére nem veszi el optimizmusát és felújítja kapcsolatát egy lánnyal, akit, mint Ludovikás tiszt a társadalmi különbség miatt semmi körülmények között nem vehetett volna feleségül. (Anyja házvezetőnk volt.) A szép, okos lány érettségizett és családunk is szerette, mégis nagy megdöbbenést keltett, amikor 1946 karácsonyán eljegyezte. Apánk minden intése ellenére 1947 áprilisában megesküdtek. Felesége leánykori neve: Lázár Éva, kinek bátyja, Lázár György Magyarország miniszterelnöke volt 1987-ig. Éva szülei és sógorával szép villát béreltek*

Rákosligetén. Egy júliusi szombat este apósa meghívta egy pohár borra a rákoskeresztúri Nyulasi-féle vendéglőbe. Őcsém nem tudta, hogy ez az ember rendőrségi besúgó és politizálni kezdett velem, melynek eredményeként félórán belül letartóztatták. Nyolc és fél hónapot töltött a Buda Déli Internálótáborban. Mikor elvitték, felesége két hónapos állapotos volt. Fogsága alatt egyszer sem látogatta meg, mert akkor a Fáy név, melyet annyira óhajtott, nem volt jó hangzású. Kislányuk, Éva 1948 januárjában született meg.

A nagy szerelem, a rövid házasság és az internáltság alatt 165 verset írt, 1946. február 3. és 1948. február között. Mikor kiszabadult, anyósa még a házukba sem engedte be, hogy kislányát láthassa. Így hazajött Pécelre, a szülői házba és állásából felfüggesztve, más dolga nem lévén egy kis szürke noteszbe és 50-60 papír fecnire (kartondobozok darabjai) ceruzával írt verseit legépelte, melynek az „Évák” címet adta, lévén felesége és kislánya Éva, akiknek írta kétségbeejtő állapotában ezeket.

Nem sokkal ezután az ÁVO letartóztatta és nevetséges vádak alapján a Népbíróság elé került. Házkutatást is tartottak és a legépelte verseket magukkal vitték...

Az ÁVO-n annyira megverik, hogy rabkórházba kerül, ahonnan sikerül megszöknie. Jugoszlávia felé szökik, ahol nyolc hónapot tölt koncentrációs táborban, közben felesége elválik tőle. Rómába kerül, majd Bagnoliba, ahol újraházasodik. 1951-ben kivándorol Kanadába, ahová követi második felesége, Mitschke Teréz és házasságukból két fiú és három lány születik. Dolgozott dohánytöröként, később bányász, majd erdőirtó. Sokáig élt nagy szegénységben, mint munkanélküli. Végül Torontóban helyezkedett el az iskolaszéknél. Torontóban halt meg második szívroham következtében 1981. június 10-én.

Versei jelentek meg az 1956-os müncheni Amerikai Magyar Kiadó antológiájában (*Tíz év versei* 1945-1955). 1956-ban jelent meg

Jeremiás siralmi című első kötete. Jelentős nyugati folyóiratok közölték rendszeresen verseit. Sík Sándor-díjat kapott 1973-ben. Magyarországon először a *Vigiliában* jelentek meg költeményei 1974-ben. *Az írást egyszer megtalálják* (versek, Toronto, 1959); *Törlesztő ének* (versek, Toronto 1963); *Magamsirató* (versek, Toronto, 1967); *Áradás* (versek, Toronto, 1972); *Kövület* (versek, Toronto, 1977); *Összegyűjtött versei* (Toronto, 1981). - Irodalom Fáy Ferenc halálára: (*Katolikus Szemle*, 1981. 3. sz.; *Irodalmi Újság*, 1981. 11-12. sz.); Rónay László: *Magyar költők Nyugaton: Fáy Ferenc (Vigilia, 1982. i. sz.)*; Márai Sándor: *Fáy Ferenc összegyűjtött verseiről* (Márai Sándor: *Napló, 1976-1983*, München, 1985); Fáy István: *Fáy Ferenc (Krónika, 1988. 5-6. sz.)*.

Munkását többek között Határ Győző és Gyöngyös Imre méltatta. 1973-ban Sík Sándor-díjban részesült. Magyarországon 2005-ben a „*Hazátlanul*” című antológiában jelentek meg válogatott versei, a Kráter kiadó (Pomáz) gondozásában. 2006-ban 15 verséhez Dinnyés József daltulajdonos írt dallamot és „*Mondjátok el!*” címmel egy CD-lemezen adta ki azt.

Gyöngyös Imre *Fáy Ferenc verseit olvasva* tanulmányában azt írja:

„Naponta elkeserít az a tudat, hogy négykötetes nagy összefoglaló gyűjteményem, *Hét évszázad magyar versei* bosszantóan hiányos. Persze a Kádár uralom hetvenes éveit még mindig nem engedtek be annyi fényt szellemi életünkbe, hogy olyan költőket, mint Reményik Sándor és Fáy Ferenc szerepeltessenek fent említett kötetemben. Az is nagy szégyen, hogy kit milyen reprezentálásban részesítenek a könyvem szerkesztői, de hogy olyan költőket próbálnak felejtsre ítélni, mint Fáy Ferencet, az nagy mértékű szakmai ferdtetés, amely a kötet tudományos hitelét csorbítja és így elértékteleníti.

Fáy Ferenc az emigráció költészetének bizonyára egyik legfőbb alakja. Kötetéhez Határ Győző írt csaknem hitvalló előszót,

amelyben egy kiselemzéses rajongás formájában betekintést enged Fáy költészetébe. A rajongás nem jogtalan és főleg nem megalapozatlan...

Fáy Ferenc költészetének ruhatára

Ősz volt a kedvenc évszakod,
árny, felhő, köd ruházta,
fáid emberként jártak ott:
fűrészt mindnek halála.

Kés volt a kedvenc fegyvered:
félelmed egyik gyógyja,
csönded, mint istentisztelet
személyné átfonódva.

Mért, morzsolts múltad felnyögött,
mérce az égig ért fel,
duzzadt felhősubák mögött
a néma Isten térdelt.

S hiába vártad tettleges
jelét szeretetének,
azóta is Istent keres
taglózott, hűnyt reményed.

A hold is többszáz szerepet
eljátszik képeidben,
kell is, hogy vele verekedj,
míg sárgán tovalibben.

Költészeted ruházata
valószínűtlen képek
szivárványszín festett csoda
pompájában feléled.

(2004)

... Hányatott életébe aránytalanul sok szenvedés szorult. Lelki és művészi befogadóképessége ezzel egyenes arányban bővült és növekedett. A szenvedések minősége, intenzitása és időtartama szükséges tudnivaló lenne, ha versének fejlődését kronológiailag akarnánk követni. Ehelyett elegendő lehet a nyugat-európai vers történelmébe beállítani őt, mint a tiszta jambikus verselésnek talán egyik utolsó követőjét.

A Nyugat-Európában terjedt és meghonosodott ötös (Shakespeare) és hatodfeles (Dante) jambikus sorokat már a mi nyugatosaink csömörig művelték, oly mértékben, hogy József Attila és Radnóti már az ókori metrika felé, Illyés és Weöres Sándor a vers és magyar vers tudományos kutatásai és kísérletezései felé, Szabó Lőrinc pedig a műfordítások szakosítása felé menekült. A kor akkori ifjai közül Juhász Ferenc és Kányádi a megszállott rajongás felé robbantották a formát. A klasszikus endekasyllaba művelése Vas Istvánra és Fáy Ferencre hárult.

Noha Fáy Ferenc versének nyelve jambikus és fülbemászó, mégsem ez a külső ötvözet

tisztasága a jellemzője. A versek belső ruháját a képek merészsége, az eszmetársítások meglepően finomsága általi érzékelhetősége alkotja. Ezek a ruhák sebzett, gyötrődő érzéseket öltöztetnek! Baudelaire mondja valahol: „...nincs szépség szomorúság nélkül”. Fáy Ferenc verseinek összessége a sokat szenvedett lélek szomorúságát vetíti!

*Forrás: Életrajzi lexikon,
Gyöngyös Imre: Fáy Ferenc verseit olvasva*

Egy hazaindulónak

Rámölti nyelvét minden ág itt
cserfel a táj, gúnyol, követ.
S estéim kérgén átvilágít
a csontig-látó réműlet.

Táskád aljába rejtve, mélyen,
ingedbe varrva, hogyha félsz,
hozd el nekem a szilvakéken
ragyogó ősz, ha visszatérsz.

Hozd el szírmát egy délutánnak,
rokkant sirások himporát.
Fizess érte, ha rátalálnak,
fizess vámot, csak hozd tovább.

Ments meg nekem egy villanásnyi,
egy lélegzetnyi, csöpp erőt,
mellyel, itt kint, meg tudjak állni
a csúfolódó fák előtt.

Arcomba vág a felriasztott,
motoszó szél... és felszakad,
vérezni kezd sebemben arcod
s felsír egy itthagott szavad.

Vándor

Vállára dobja életét
— maga ura maga cselédje —
s elindul lassan a sötét
embert veszejtő messzeségbe.

De rászólnak a csillagok,
felhő kiált, kigyúl az éjjel,
s gonosz kis élete sajog
sosem-gyógyuló tenyerében.

És felkelnek a madarak,
árok hívja...de fut előle,
ő, ki a gyógyító szavak
vajákosa és ismerője;

kit csalán bújtat, hogyha fél
zápor szárít, hogy meg ne fájzon,
a tarlóba tereli a szél,
hogy annak fájdalma járjon.

S most rázuhan az Isten is!
Nem ugrik el. Leül egy kőre.
Mert tudja, már az sem segít,
ha elrántja magát előle.

Emigráns

Szorítsd szívedhez önmagad
ez egyre fojtóbb félelemben.
Ágaskodik... felnő az ember,
és aztán egyedül marad.

Hite, ruhája is szakadt;
beszélni nem mer, lépni sem mer,
Csak áll a kék egekkel szemben,
az ősz-fosztotta fák alatt.

Mert ez maradt. Csak ez maradt...
s a csizmák felverte sarak
arcára fröccsent piszka, melyben

rá-szikkadt és leverhetetlen
szavak közt él, egy kis darab
- öljává szűkült – végtelenben.

Barátkozás az öregkorral

Nem félek és nem rettegek már tőle,
nem zárom kulccsal napjaim előle.
Mellettem él, mint árnyam él a porban
s ha elmarad már kérdem néha: hol van?
Leül mellém és hűvös lesz az ágyam,
ölebe vesz és forróbb lesz a csend.
És szép szavak szítáló alkonyában
vizet át a párás, őszi földeken.

Vár rám a ködben... bújnék... és hiába,
ott ül a város minden kapujába,
az úti fákon, sóhajtó levélen, -
felkel, ha lát s indul, hogy elkísérjen.
Nem szól hozzám, csak ballag lent a porban,
meleg szemében áldott nyugalom van,
kezeiben fény, hátán a dombok háta,
szép melle élén jegenyék sora,
mély-árkú sírás, sírok kemény árka...
s egy arc, melyet még nem láttam soha.
És mégse félem...nem futok már tőle.
Nem zárom kulccsal házam se előle,
ágyamban hál és hallgatom, ha éjjel
gyufája lobban, rágyújt és köhécsel.

Dohánya füstje végigszáll a házon,
s vizet forral, teát főz, hogyha fázom.

HUNGARIAN POETS

FERENC FÁY
(1921-1981)

Ferenc Fáy was born on 20 June 1921 in Pécel, his father a teacher and historian of literature, his mother, Mária Ivákits, a painter. After graduating from an evangelical high school, he studied at the Ludovika Military Academy in Budapest, graduating with the rank of lieutenant towards the end of World War II. He was sent to the Soviet front and his unit was captured by the Americans shortly after. He ended up in a prisoner of war camp in France for a year. He returned to Budapest in December 1945 and managed to get a job in the 10th district's council office, but as an ex-officer was viewed with suspicion right from the start. In the meantime he took up again with a girl he had developed a fancy for during his time at the Military Academy, but who was deemed below his standing. In 1947, against the advice of his family he married Éva Lázár, (whose older brother subsequently served as prime minister of Hungary 1975-1987). It turned out that Ferenc Fáy's father-in-law was an informer and a few months into the marriage, Fáy was taken away and interned for 9 months. His wife was two months pregnant at the time, but the family would have nothing more to do with him, so even after his release he was not to meet his daughter, Éva, born in January 1948. This being the case, with no job, he returned to Pécel and wrote some 50-60 poems to his "Éva-s". Soon after, the secret police arrested him, confiscating his poetry, and beat him up so badly, that he ended up in the prison hospital.

He managed to escape from the hospital and fled towards Yugoslavia, but was recaptured and put in a concentration camp for eight months; meanwhile his wife divorced him. After his release in late 1948, he fled to Italy and lived in Rome, then Bagnoli, where he remarried. In 1951 he emigrated to Canada, his wife Teréz Mitschke following soon after. They had five children: two boys and three girls. Fáy worked as a lumberjack, then as a miner, and was unemployed for some time making it very difficult to make ends meet. He finally ended up working for the Toronto school board. He died of a second heart attack on 10 June 1981.

An accomplished master of rhymed iambic pentameter, Fáy was an eloquent and nostalgic poet giving expression to the deep pain that so many of his life's episodes brought to bear. His poems were published in many notable journals in the West. In Hungary it wasn't until 1974 that his poems first appeared in the *Vigilia*. Fáy's volumes include *Jeremiás siralmi* [*The Lamentations of Jeremiah*] (1956), *Az írást egyszer megtalálják* [*Once the Writing Will Be Found*] (1959), *Törlesztő ének* [*Song of Repentance*] (1963), *Magamsírató* [*Mourning for Myself*] (1967), *Áradas* [*Flood*] (1972), *Kövület* [*Ossification*] (1977). He won the Sik Sándor award in 1974. His collected poems *Összegyűjtött versei* were published in the year of his death, 1981. ■

Sources: various

Autumn

*Nothing ties me to anything any longer
and I don't belong to anyone either.
A great big light is flaming...until nightfall
I will lie down in the shadow of a blade of grass.*

*A woman screams, a child shouts,
the five branches of a two-trunk tree burst aflame...
a raven lulls his blue chicks to sleep
in quince-apple yellow stars.*

*I lie prostrate in this autumn. On my chest
the moss of horror shimmers green.
A mine runs here...and there's a deep pit...
and ditches filled with fright to the brim.*

*I'd be ready to jump. - Under a hill
there crawls a road...I could still reach it,
before everything gets stuck
on the barbed wire of my rusty death.*

*I don't make a move. Inside my handsome forehead's depths
hides the light of my bygone world,
in the cape of my sorrow.
The region shakes. I wrap it up in my sorrow.*

- translated by John Pearson

Fifty-Six Years

*Neither accuse, nor defend yourself!
It's the ones you carried the torch for who will extinguish you,
and whose lives you volunteered to guard
at the cost of your own, like a jailer.*

*Say softly: fifty-six years,
You were born, were afraid, you cried and mumbled
and the words, which you held in your two hands,
were no refuge for yourself either.*

*Instead, scorn the place of your memory!
After all, you know well, you'd rebel in vain,
and it's those with whom you entered into alliance against your
death
who will later stab you with their knife.*

- translated by John Pearson

Freedom

*Hide in the mist so they won't see you.
Freeze onto the bark of trees with the hoarfrost,
crawl into mud and live in the dreams
or fish, savouring the promise of the deep.*

*Hide in the cool soil, which also did hold
your mother's fertile body in its gentle lap.
Descend into the abyss and hide your life
in seeds that dream about new ears of wheat.*

*Hide yourself and turn your back toward the Sun.
The dead down there have still remained,
and the seeds have sprouted... Well, then, rather stay dead.*

*And while your companions sit out on the edge of the Moon,
rejoice inside the abyss that you may hold in your hands
the root of a delicate blade of grass.*

- translated by John Pearson

THE TALES AND THE TOLD

COLUMNIST
DR ENDRE MAURER

It happened long time ago. Our children were only toddlers. One day, Francesca returned home from work with one beautifully illustrated book full of gory, bloodthirsty stories of Chinese legends. A heated argument followed and the books disappeared into the fireplace. I refused to read them to the children. Years later I appeared on T.V. at the request of an organisation which was against the exposure of children to violence in any shape or form. The people who opposed me were the publishers.

The subject is not new. It has been discussed in the media time and again. Naturally, the opinions on this matter differ greatly. The publishers attacked me, the opposing party applauded me. The caregivers of children claim that the supporters of such entertainment cannot or will not recognise the child's concern or state of mind. It is not much use to claim that the subject matter is only fantasy, far removed from reality, as children cannot articulate their emotional responses.

The most ardent opponents of such presentations are the psychoanalysts who believe that many a story may provide means of transmitting unconscious role models to children. Identifying with people of violence may provoke too much anxiety.

For young children to listen to a scary story read even by a trusted adult gives experience of intense feelings of anxiety, anger, frustration or sadness. Traumatic experiences, portrayed even indirectly (e.g. metaphors or fantasy) may have a direct effect on the child's mind. On the other hand, the heroes of folk tales often display character strengths. Telling these stories to children is called "positive psychology". They may involve violence too, but these stories have happy endings and goodness always prevails. Related by trusted adults, the happy endings produce relief and the return to safety.

The most important stories are what we tell about ourselves, since we are the most important and trusted people to our children. From the therapeutic viewpoint, the teller develops the capacity to relate to the "self" and to come to terms with traumatic events. Therapists claim it builds and/or strengthens attachment between therapist and client, even between child and adult. In healthcare, storytelling and drama are regularly used to gain

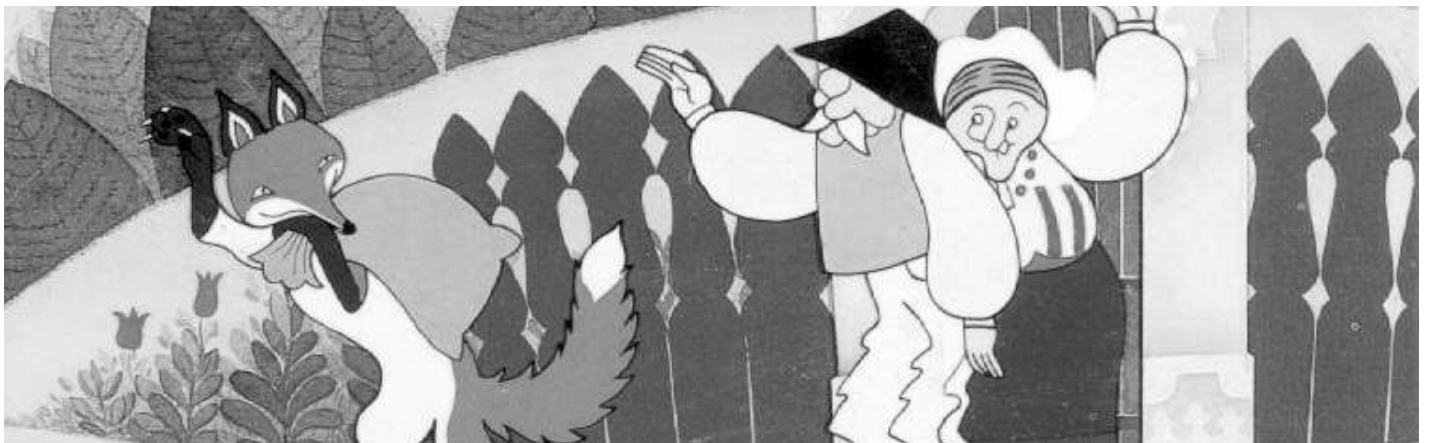
insight, to build confidence and communication skills (e.g. psychodrama, group therapy.)

Outside the therapist's office the positive, educational effects of storytelling are well demonstrated. Teachers know that listening is an active process, which not only excites the young mind but involves the "making of meaning" as well. Listening to stories enhances the development of language and other cognitive functions.

Blake suggests that oral storytelling has a considerable role to play in fostering emotional and social development or "emotional literacy" (Blake J. & Maiese N.: "No fairy tale...the benefits of a bedtime story", *The Psychologist* vol. 21, pt 5. Fox et al) and enlarges on this concept, claiming that listening to stories impacts on the five ways involved in emotional intelligence: awareness, self-regulation, motivation, empathy and social competence. "Engulfment with stories in their many forms can provide an emotional 'work-out' for the mind that helps both children and adults to 'attune' to their feelings." (Fox, C. "At the very edge of the forest: The Influence of Literature on Storytelling by Children" 1993, Cassell, London). Sunderland adds that stories might be the "natural language of feelings for children". Stories educate people about emotions. They provide insight into human responses and a vocabulary for emotions. They also portray different ways of coping with our own and other people's emotions.

Hearing stories, children can learn how to tell stories themselves. It teaches them an essential social skill, the ability to produce a narrative, especially to give a well-structured narrative of their own experiences. (Sunderland M. "Using Storytelling as a Therapeutic Tool with Children" 2000, Bicester, Speechmark)

In this article I briefly explored some of the psychological aspects of storytelling. People tell all manner of stories and for different reasons. I myself prefer the ones which are written to educate, inspire, motivate children. Folk stories are full of such themes like the overcoming of seemingly impossible obstacles through the application of virtues like bravery and kindness. These stories are also the storehouses of cultural mores, symbols and practices. ■

BARANGOLÓ

BUDAPEST BUDAPEST KÖRNYÉRE DÉL-ALFÖLD DÉL-DUNÁNTÚL KÖZÉP-DUNÁNTÚL NYUGAT-DUNÁNTÚL ÉSZAK-ALFÖLD ÉSZAK-MAGYARORSZÁG BALATON

"Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent, nekem szülőházam itt e lángoktól ölelt kis ország, messzeringó gyerekkorom világa."

Radóti Miklós

B

„Magyar tenger” - mondják a Dunántúl közepén fekvő, 77 kilométer hosszúságú, opálos, sárgászöld színű, selymes vizű tóról, mely az ország egyik legbecselesebb természeti kincse és leglátogatottabb üdülőterülete. Közel 600 négyzetkilométeres felületével Közép-Európa legnagyobb tava, partvonala 195 kilométer; legszélesebb részén 14 kilométer; legnagyobb mélysége 12, 4 méter. A déli oldal gyermekeknek is ideális sekély vizében és a hirtelen mélyülő vizű északi parton is strandok sorát alakították ki. A víz hőmérséklete nyáron 20-26 Celsius-fok közötti, reggel és este a levegőnél is melegebb. A tó vize és selymes iszapja ideges panaszokra, vérszegységre és kimerültségre jó hatású.

A

DÉLI PART

A 70 kilométeres partszakasz bársonyos homokkal borított, Balatonaligától Balatonszentgyörgyig kisebb-nagyobb, azonos jellegű, nyüzsgő életű üdülőhelyek megszakítatlan sora, a nap- és vízimádók és a kisgyermekes családok paradicsoma.

L

Szigliget

A Balaton egyedi hangulatú üdülőhelye, domboldalra kúszó házaival, zöldellő ligeteivel máig megőrizte családias jellegét. Védettek az öregfalú nádfedeles, népi műemlék házai, a 242 méter magas Várhegyen az 1702-ben felrobbantott XIII. századi szigligeti vár romjairól gyönyörű a kilátás. Írók alkotóháza az Esterházy-kastély, 12 holdas, szépen gondozott parkjában több mint 150 fenyőfaj látható. [Kedves olvasóink bizonyára emlékeznek Csépany Ágnesre, a Magyar Szó kedvelt és régi támogatójára, vagyis „szigligeti Ágnesre” – Szerk.]

T

O

Hévíz

A világ második legnagyobb melegvizű tava a tündérrózsákkal fedett, 47 500 négyzetméter területű, a kráternél 36 méter mély, gyógyító hatású Hévízi-tó a Balaton északi partjától 6 kilométerre. Másodpercenként 420 liter, 36 Celsius-fokos radioaktív, kénes, gáz- és ásványi anyagokban gazdag, sajátos áramlású víz tör felszínre, így télen is kellemes a szabadtéri fürdőzés a mikroklímájú völgyben.

N

Különleges gyógytényező a tófenék gyógyiszapja: mozgásszervi bántalmak, reumás, gyulladásos és izületi betegségek gyógyítására kiválóan alkalmas. Gyógyfürdőként 1795 óta használják az ivókúrához egyaránt kiváló vizű, indiai vörös tündérrózsákkal fedett tavat. A tófürdőre 1968-ban fedett gyógyfürdő épült. A

W A N D E R L U S T

E U D A P E S T B U D A P E S T K Ö R N Y É K E D É L - A L F Ö L D D É L - D U N Á N T Ű L K Ö Z É P - D U N Á N T Ű L N Y U G A T - D U N Á N T Ű L É S Z A K - A L F Ö L D É S Z A K - M A G Y A R O R S Z Á G B A L A T O N

"What this land means to others I cannot know, my homeland for me is a small country so embraced by flames, rock-a-bye world of my childhood."

Miklós Radnóti

L A K E B A L A T O N

Szigliget is known as one of the most attractive settlements around Lake Balaton, with Hungarian poets frequently having sung its praises in their works.

The village has a unique atmosphere with its houses creeping up the hillside and its green groves. The thatched cottages of the old village are protected examples of traditional folk architecture. There is a stunning panorama from the ruins of the 13th-century Szigliget Fortress, destroyed in 1702, on the 242 metre Castle Hill. The Esterházy Palace is now a sabbatical house for writers. There are more than 150 types of pine trees in its well-kept park. [Szigliget is also where long-time supporter of the Magyar Szó, Ágnes Csépany, lives. – Editor]

Lying 6 km away from Keszthely and the northern shore of the lake, the 36-m deep **Hévíz Lake**, with a surface area of 47,500 square metres, is the second largest hot-water lake in the world. 420 litres of 36 °C mildly radioactive water, rich in sulphur, gases and minerals, and with its own special circulation, gush out every second. Open-air bathing is a pleasant experience in this valley with its pleasant microclimate, even in winter. The mud at the bottom of the lake has special properties: it is highly recommended for locomotor disorders, rheumatism, inflammations and arthritic complaints. The lake's water even tastes good and is also suitable for drinking as a form of water therapy. Covered with Indian water-lilies, the lake has been used for the purposes of curative bathing since 1795.

Keszthely is the largest and oldest settlement of Lake Balaton, being an important commercial centre in Roman times. The beautiful 18th century Festetics Castle, with its ornate wrought iron gates, is the third largest in the country. It still contains the original chapel as well as the Helikon library full of rare books and manuscripts, and it houses the Helikon Castle Museum full of treasures from the 18th-19th centuries. The surrounding classical English park is a protected conservation area.

Keszthely's Balaton Museum tells visitors everything they ever wanted to know about Lake Balaton,

including its formation, flora and fauna, the history of bathing culture, waterborne traffic and it has archaeological and ethnographic artefacts dating back 7,000 years. Also worth visiting are the Hungaricum and Bacchus wine museums, the Marzipan Museum and the Doll Museum, as well as the Safari Park and Africa Museum established by the renowned Hungarian hunter in Africa, Endre von Nagy.

The protection of **Kis Balaton** (Balaton Minor), a huge marshland, as a natural heritage site started as early as 1922, when a so-called heron guard was employed as a paid park warden. However, it wasn't until three decades later that the most valuable remaining areas of this former bird habitat were declared protected. Kis Balaton is now home to tens of thousands of migrating birds. Approximately 150 of the 370 bird species of Hungary hatch there. Most are herons, cormorants and bee-eaters. The most endangered species is the noble snow-white tufted heron. The Kányavári-sziget (2 km from Balatonmagyaród to the north) and Pap-sziget lookout towers (from the direction of the village of Vörs along the road leading to the keeper's lodge) are ideal places for bird-watching. These highly protected areas can only be visited with prior permission and a guide.

The medicinal resort town of **Zalakaros** is situated 35 km from Lake Balaton. Zalakaros was first settled over 750 years ago, however, the sources of medicinal waters that have since developed an international reputation were only discovered in 1962. The sulphur and iodine-bromide water that comes from a depth of 2,300 metres is suitable for curing locomotor, gynaecological and neurological diseases. The baths (Gránit Gyógyfürdő Rt) are open all year round and apart from having traditional medicinal pools with attached medical centre and therapy unit, also includes a popular indoor and outdoor fun bath, a swimming pool with artificial waves and a giant chute. Nearby Kápolnapuszta boasts the only buffalo reservation in Central Europe.

Sources: various

gyógykúrákat a Reumatológiai és Rehabilitációs Kórházban szakorvosi felügyelet mellett végzik, a fürdőkúrához előzetes orvosi vizsgálat mindenképpen javasolt.

Keszthely

A Balaton-part legnagyobb és legrégebb települése a rómaiak idejében fontos kereskedelmi központ volt: a II-IV. századi Valcum város castrumának maradványai Fenékpusztán láthatók.

Az élénk hangulatú Kossuth utca 22. számú épülete a Pető-ház - Goldmark Károly zeneszerző szülőháza - a főtérre vezet, ahol a XIV. századi ferences plébániatemplom áll; gótikus freskóit a közelmúltban tárták fel, rózsablaka is eredeti. Az ország harmadik legnagyobb kastélya, a 101 szobás, díszes kapuzatú, barokk tornyú Festetics-kastély benne az épen maradt kápolna és a 86 000 kötetes, könyvritkaságokat őrző főúri Helikon Könyvtár. A Helikon Kastélymúzeum 16 termében a XVIII-XIX. századi életmódot bemutató kiállítás, díszfegyverek és Windischgratz herceg trófeagyűjteménye látható, a tükrös zeneteremben hetente rendeznek koncerteket. Természetvédelmi terület a kastély egykor pompázatos angolparkja, felújítás alatt áll. Egykori tulajdonosa, Festetics György 1797-ben alapította Európa első felső fokú gazdász iskoláját, a Georgikont melynek történetét - a XIX. századi Balaton környéki borászat és gabonatermesztési kiállítás mellett - a Georgikon Majormúzeum tárja elénk. Érdekesség a tóba mélyen benyúló, 1892-ben fából épített Szigetfürdő.

Amit a Balatonról tudni érdemes - kialakulása, növény- és állatvilága, fürdő- és hajózástörténete, 7000 év régészeti és néprajzi emlékei -, együtt látható a Balatoni Múzeumban. A balatoni borvidék történetét, borfajtáit a bormúzeumok őrzik: Hungaricum Borház Bor- és Kádarmúzeum, a Bacchus Bormúzeum a többi 21 magyar borvidék borait is bemutatja. A kastély marcipán makettje is látható a Marcipán Múzeum cukrászda édes érdekességei között; gazdag babavilág várja a látogatót a Babamúzeumban.

Kis-Balaton

Lápos, mocsaras vidék, nádasaiiban madarak tízezrei laknak. Az ország 370 madárfajából 150 itt fészkel, legtöbb köztük a gém, sok a kormorán, gyurgyalag, de legféltettebb kincse a hófehér nemes kócsag. Életük a Kányavári-szigetről és a pap-szigeti kilátótoronyból figyelhető meg. A fokozottan védett területek csak előzetes engedéllyel és kísérelővel látogathatók.

Zalakaros

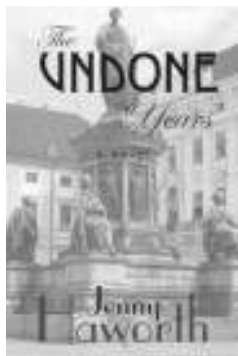
Percenként 830 liter 96 Celsius-fokos gyógyvíz érkezik 2300 méteres mélységből, és táplálja az ország egyik legfiatalabb gyógyfürdőjét, melyben a reumás, mozgásszervi, és idegrendszeri bántalmakban vagy krónikus nőgyógyászati megbetegedésben szenvedők keresnek gyógyulást. Népszerű a fürdő komplex gyógyászati kezelést nyújtó gyógy centrum: kád- és súlyfürdővel. A fürdő 12 medencéje között legújabb a víz erejét masszázásra is felhasználó élményfürdő. A közeli Kápolnapusztán Közép-Európa egyetlen bivalyrezervátumát érdemes felkeresni.

Forrás: Magyar Turizmus Rt.

The Undone Years

– A review by Liz Chesterman

Each year, as Christmas approaches, I start stock piling the books I want to read over the holidays. As the pile grows on the bedside table I anticipate with great enthusiasm the lazy summer days ahead when I can work my way through the collection. Each year, without fail, I

discover my appetite is so much greater than my time resources permit, and some are discarded with only a chapter or two read and others are moved further down the pile to be read at a “later stage”!

This was not the case with *The Undone Years*, a novel by Jenny Haworth. I eagerly anticipated the uninterrupted freedom the summer holidays would bring to read this book; eagerness from my friendship with the author and having more than a little “inside” information about the background of the novel’s conception; eagerness from the subject matter and my own love of history; eagerness from the Hungarian connection which happens to be the home land of my daughter-in-law, Beata; and eagerness from the knowledge that fellow Rotarian, Colin Averill, had loaned his father’s World War memoirs to Jenny in her research for the novel.

I was not disappointed. *The Undone Years* was a great read. Jenny’s meticulous historical research ensured the novel was set upon reputable foundations with life in Christchurch in 1918 faithfully represented. The story tracks the maturing of Caroline Allen as she completes her schooling at St Margaret’s College and travels to Europe at a time of great turmoil and a re-ordering of society and its national borders. The story is a social commentary on the daily life of our predecessors, life in Christchurch, the influenza epidemic, the impact of war, the fashion, the art, The Press, the ordinary life of people and later the comparison with conditions in Europe and the immeasurable “price of war”. At another level, the novel invites us to contemplate the enormous challenges to societal norms brought about by a rapidly changing post war world. The place of women and the family, nationhood, patriotism and traditional political ideology were all turned “upside down” during this significant period of modern history and Jenny expertly weaves her story around these concepts.

I was disappointed in the summer we didn’t have, but *The Undone Years* helped make up for the lack of sunshine and gave me an excellent excuse to find some guilt-free uninterrupted reading time. I unreservedly recommend this book to you all.

The Undone Years – A Novel, by Jenny Haworth, Wily Publications, Christchurch, 2009 ■

JENNY HAWORTH is an historical novelist, freelance journalist, and travel writer. She has written for international book publishers, for many New Zealand and international magazines and for most of the major newspapers throughout New Zealand. She has a lifetime love of history and the arts, and with an MA in History has written about and taught these subjects. Her first novel, *Hobsons’ Chance*, is a compelling story about New Zealand and Australia in the 1830s and 1840s while *Lost Souls* tells the story of more than 6,000 New Zealanders who fought in the Boer War between 1899 and 1902. She also writes non-fiction, specializing in the fishing industry and the arts. Her best known non-fiction work is *The Art of War*, a study of New Zealand’s commissioned war artists in World War II. *The Undone Years* (ISBN 978-0-9582923-2-0) is her third novel.

This book should be available in a book shop near you, otherwise it can be ordered from Wily Publications Ltd, 302 Lake Terrace Road, Shirley, Christchurch 8061 at a special price of \$30 plus \$5 for postage. Payment can be by cheque or by internet banking: National Bank Papanui, Wily Publications: 060817 0288942 00. (Please advise by email to jjhaworth@xtra.co.nz if paying online.)

The Bridges of Budapest

– Panni Palásti

They span the Danube
a river that’s never blue

brown when it floods
or dirty grey
when slabs of ice
turn into chunks
that pile up
grinding against
their tough stone feet

restive
swirling
never slowing
rushing river
from Black Forest
to the Black Sea
from black to black

melancholy river
savage river
washes the feet
of the bridges of Budapest.

Palásti Panni:

Budapest hídjai

Acél karok
ölelik a folyót
a sohasem kék Dunát
a vad tavaszi
sárbarna áradást
télen meg a foltos
pizsokszürke
jégtábla torlódást
mely morzsolja
löki
nyomja
talapzatuk konok köveit

nyugtalan
örvénylő
gyors sodrú folyó
Fekete-erdőtől
Fekete-tengerig
feketétől
feketéig

mélabús folyó
vértől ittas
gyászoló folyó
mossa Budapest hídjait

NEWS ABOUT HUNGARIANS IN NEW ZEALAND

AUCKLAND NEWS

Sadly **Robert Wiener** passed away on the 14 May 2010 after a year long battle with a serious illness. Robert was active member of the club and committee, holding the position of president for the last two years. The Auckland Hungarian Club acknowledges his work and his contribution. We also extend our condolences to the family.

We collected \$480 for the **victims of the recent flooding** in Hungary on our June club day. There were only about 40 of us. We transferred the money to the account provided by Duna Television on the 15 June. Thank you for all donations.

Gábor Fehér has stepped down from the committee and **István Vincze** joined the committee in June. István has been involved in the kitchen regularly, since early this year. Thank you for his help.

The committee is ask members for their opinion as to who should be the honorary guard of

the **Saint Stephen Holy Crown replica** in the coming year.

The next club day is **Saint Stephen's Day, Sunday, 22 August 2010** – 2-8pm. There will be live music and the hall is going to be heated! The local Budapest band is going to perform. Please order your tickets from Nándor (ph 53 53 527) before 15 August, as we have to know for how many guests to cater for.

- Members \$25, children under ten years of age \$12
- Non members \$30, children \$15
- Entry without dinner is \$10

We happily accept donations to cover the cost of hall hire. Please pay your membership fee for the year if you haven't yet done so.

The **Auckland Hungarian Club Incorporated Society was registered on the 31 July 1970**, although the 1956 generation of Hungarians regularly met during the late fifties and sixties. On behalf of the current committee we would like to thank all founding members and other members who have been active over the years!

Nándor Magó, secretary

Főkonzul Wellingtonban

Tartósan kiemelkedő munkája elismeréseként **Szentirmay Klára** tiszteletbeli konzul, a wellingtoni magyar tiszteletbeli főkonzulátus vezetője a Magyar Külügyminisztérium döntése értelmében 2010 áprilisában tiszteletbeli főkonzuli rangot kapott.

Csaba Gábor
Magyarország, Ausztrália és Új-Zéland nagykövete

Consul-General in Wellington

In recognition of her sustained outstanding work heading the Hungarian Consulate-General in Wellington, the Hungarian Ministry of Foreign Affairs as of April 2010 awarded honorary consul **Klára Szentirmay** the status of honorary consul-general.

Gábor Csaba
Hungary's Ambassador to Australia and New Zealand

ROBERT PAUL WIENER

22 FEBRUARY 1957 – 14 MAY 2010

Robert was the first-born child, born in Stockton to parents Irene and Hans Wiener on Tees in northeast England. He was tiny at birth but soon began to thrive, although he always had a lot of bronchitis as a child and suffered from asthma throughout his life. The family

moved to London when Robert was twelve. He excelled academically and got an invitation to read maths at Cambridge but changed to law in his third year.

He did various jobs in London – teaching English to foreigners and teaching maths in a secondary school. He then decided to take up accountancy and completed his qualifications easily. In the meantime, being also practically inclined, he rewired his house in Islington and together with his father re-laid the outside drainage pipes.

Once qualified as an accountant, he obtained a job at a large accountancy firm in London and then had the opportunity to work in Hungary. From here he travelled widely in Central Europe putting failed systems right. He learnt Hungarian and became fluent in no time. He was already fluent in French and Spanish. While in Hungary he met and later married Gabriella. They shifted to Scotland, where Julia and Adam were born.

After several years in Glasgow they decided that the climate would be better in New Zealand so they shifted to Auckland in 2003, where their

third child, Michael, was born a year later. At first Robert did various jobs doing up houses and finally landed back in accountancy where he was doing so well and was much appreciated.

Even after immigrating to New Zealand, Robert remained attached to England, particularly the North East where he was born. He regularly read the British newspapers online and was extremely well-informed about the political scene there, as well as in mainland Europe. He also kept in close touch with events in Hungary, having fallen in love with the country over the ten years he lived there.

Robert was an active member of the Auckland Hungarian Club, filling the role of secretary for some time before being elected president for the last 2 years of his life. He was also the current proud caretaker of the Hungarian Holy Crown replica, which resides at the home of someone nominated by the club's committee as deserving of the honour on an annual basis.

A distinguished linguist, Robert read widely. He was a warm-hearted man with a strong sense of loyalty to his family. He loved having people to visit and was a very amusing host. Robert bore the brain tumour, which manifested itself in July 2009, with great fortitude.

May he rest in peace!

"A Night in Budapest and Vienna" Direct from Hungary!

ANTAL SZALAI and his G YPSY BAND

Recipient of the coveted "Ferenc Liszt Award" in 2005, Antal Szalai is considered one of the best gypsy violin soloists in the world. He comes from a family of gypsy musicians. He studied the violin at the Béla Bartók Conservatory of Music in Budapest, and then in 1967 joined the Honvéd Ensemble, a state funded musical organisation which comprises a symphonic orchestra, a folk dance troupe, a choir and a gypsy orchestra. He became leader of the Hungarian Gypsy Orchestra in 1969.

Antal Szalai explains the origins of gypsy bands: "Gypsy songs began with primitive rhythms, created by the knocking of spoons on water cans and accompaniment. About 300 years ago, the tradition of the gypsy band started and a gypsy band then comprised a violin, a viola, a cello and a cimbalom". They play the type of music created in the 19th century by amateur composers sweetening their native folk-music with Western harmonies in order to suit contemporary taste. Antal Szalai explains: "Gypsies are very temperamental people... and gypsy music comes from the heart. There is a lot of feeling and it's romantic. Also, they play with a different sort of rhythm that is more interesting".

Come and hear the evergreen traditional Hungarian and international gypsy melodies as well as some of the most popular highlights from the world of operetta.

Friday 8 October, Founders Theatre, **Hamilton**

Saturday 9 October, 2 shows, 4pm and 8pm, Bruce Mason Theatre, **Auckland**

Sunday 10 October, 3pm, Opera House, **Wellington**

Thursday 14 October, Otago Festival, Regent Theatre, **Dunedin**

Friday 15 October, Hungarian Ball, **Christchurch** (contact Judy, 021-614-426)

Saturday 16 October, James Hay Theatre, **Christchurch**

Sunday 17 October, **Nelson** Festival

For further information contact the Editor, 04-9737507 or magyarszo@hungarianconsulate.co.nz.

CHRISTCHURCH NEWS

14 April 2010 Easter

Easter was celebrated by the Hungarian community and friends with a Dine and Dance evening on Easter Sunday at the Club House. The entertainer for the evening was local Neville Barry, a Club favourite who is greatly in demand in Christchurch and beyond. If anyone can make reluctant people get up and dance Neville certainly can. The dinner menu consisted of Stuffed cabbage, (töltött káposzta), Roast pork cooked in István Tóth's large ovens (sült disznóhús) with salads, and for dessert two types of pancakes, cottage cheese and jam (túrós and lekváros palacsinta). Around 45 people attended. Special thanks to Zsuzsa Szabó for bringing along a good sized group of guests. It is important for the continuance of our club to keep the numbers up at every function. All the work is voluntary and special thanks to Imre Tóth, the head man in the kitchen, Ilona (Helen) Kiss for serving refreshments (our very own and lovely barmaid) and the cleaning team who came back the following day. Financially it was very successful with around \$600.00 clear profit being realised.

9 May Mother's Day

Mother's Day is a popular event in the Club's calendar and 33 people attended. We starting at 1pm with the singing of the Hungarian National Anthem. People felt this was significant due to the Government change in Hungary. Szívárvány Dózsa read a poem followed by Vivienne Little with another poem and reading. Elizabeth Pálfi rounded the programme off with an extensive poem on the importance of Mothers. Afterwards we all sang "I had a sweet Mother" (Édesanyám is volt nekem).

Our lunch consisted of meat and vegetable soup, (gulyásleves) and freshly fried lángos with either garlic and sour cream or jam. After this and during the cake and coffee consumption all, the Mother's received a red rose handed out by Szívárvány. Thank you again to Helen Kiss and Imre Tóth and the cleaning team. It was good to see some of the Club members who have not attended our functions for a while. Welcome back!

On a sadder note

Helen Lelkesh was in hospital for two-three months with some health problems; however with strength and determination she has recovered and is now residing in a retirement village. We wish her continued good health.

Károly Köhalmi passed away on 24 December 2009 at the age of 73. Our deepest sympathy to his wife Lynne and family. Károly was one of the founding members of our Hungarian Club and remained active to the end of his life. He has contributed a great deal to the community over the past 30 years including repair work on the building. Even at the Annual meeting on 15 November 2009, he offered to repair the windows sills of the Club House. We were aware he was sick so this could not be accepted, but we appreciated his community spirit.

István Launder passed away on 22 February 2010. He was in his 80th year. István (Steven) had been a very strong man in his youth and middle age, but unfortunately suffered a change in his health in later years. The past 20 years saw many health problems for István. He was an active member of the Hungarian Club and a very keen pool player, there every Sunday afternoon to compete and socialise. Our deepest sympathy to his wife Christina and their family.

Robert Wiener – Auckland. The Christchurch Hungarian Community would like to express their sympathy and sorrow to the family of Robert Wiener on his sudden passing. Robert was an active and enthusiastic member of the Hungarian Community. May he rest in peace. ■

Gail Tóth, Christchurch Hungarian Club

A Cooking School Adventure in Budapest

Following a trip to England to catch up with family for Christmas we decided that we could not resist another small diversion to Hungary in early January this year. On previous trips we had accumulated an array of Hungarian cooking books and taught ourselves some of the recipes, but we were never quite sure if we were doing things completely the right way. They tasted good so that was all that seemed important!

I had always been envious of the opportunities that many New Zealanders take to learn some of the local cooking in France, Italy or Spain and so wondered if such options existed in Hungary too.

I did some research on the internet and discovered a business in Budapest called Chefparade Főzőiskola which seemed to cater not only to tourists but provided cooking classes for the local people as well.

We exchanged emails and booked ourselves onto a cooking class for just over four hours, consisting of cooking (and of course eating!) a simple three course meal which both my husband, Guy, and I, as well as our 9 year-old son, Amos, could take part in.

Our cooking school adventure commenced by meeting outside the Great Market Hall in Budapest where we started with a tour with our tutor, Adrienne, and purchasing some of the ingredients for our meal – chicken breast and celeriac. We had not appreciated that the root of celery can also be eaten given that we only eat the tops back here in New Zealand. We then caught the tram together and walked for quite a long way to the cooking school, which was in a part of Budapest that we

had not ventured out to before.

The cooking school was a modern, light and sunny environment set up with facilities for six to eight people to participate in a cooking class. The school runs many evening classes offering Thai and Moroccan cooking classes to Budapest locals. The business also runs a separate cooking school where up to a hundred people can be cooking at once, which many companies in Budapest use for team building corporate events – sort of Ruth Pretty on a mega scale!

We donned our aprons, were refreshed with a glass of wine, and then set to work on creating our menu of:

1. Chicken soup with tarragon and vegetables – Tárkonyos csirkeragu leves
2. Chicken paprika with noodles – Paprikás csirke nokedlivel
3. Somlói Galuska

It was a team effort with Guy on soup and noodle making, me on Chicken Paprikás and Somlói Galuska

and Amos as chief vegetable chopper with supportive guidance from Adrienne. The photo says it all in terms of how much we enjoyed the experience - this truly was a holiday highlight!

We were also inspired by the noodle making to purchase our own nokedli szaggató at the Vasedény shop beside the Market Hall on the way back to our hotel! We discovered earlier this year that Ruth Pretty has also started selling these through her cooking school on the Kapiti Coast.

We have cooked this meal again since we came home with the soup being particularly popular with Amos. When we return again to Budapest, we will be lining up for another cooking class – of Hungarian food only though!

Lynley Sinclair

As a "thankyou" to Lynley, **Chefparade Cooking School** is offering a special gift for readers of the Magyar Szó. Readers who attend one of their cooking classes, who present Lynley's article will be given a bottle of fine Hungarian wine.

www.chefparade.hu

ISM ERKEDÉSI EST CHRISTCHURCHBEN - M Á J U S 1 5 .

Meglepően sokan jöttek el a május 15-én megrendezett ismerkedő estre. A pár órás rendezvény célja a vidáman eltöltött órákon kívül az volt, hogy a Christchurchben élő vagy nemrégben érkezett fiatal magyarokat összefogja és segítse a kapcsolatteremtésben, ez által előmozdítva új ismeretségek kialakulását. S bár szegről-végről mindenki ismert mindenkit, jó volt újra találkozni azokkal, akikkel nem vagyunk mindennapi kapcsolatban.

A kötetlen est többnyire beszélgetéssel és a hozott ételek, sütemények kóstogatásával telt. A felhőtlen társalgás csak akkor szakadt meg egy időre, amikor Gerely Miklós, pantomim művész Wellingtonból a rendezvény meglepetés műsoraként, egy rövid előadással ajándékozott meg bennünket, ami be kell vallanunk nem csak a gyerekek körében aratott nagy sikert.

Jó volt látni azt a sok kisgyermeket, akiknek egy részük már itt Új-Zélandon született. Valószínűleg ők érezték a legjobban magukat, legfőképpen a nagyobbacska fiúk, akik szinte megszokás nélkül az udvaron labdázta. Természetesen a kisebbek sem unatkoztak, bent a biztonságot adó szülők gyűrűjében békésen rajzolgattak, mit sem törődve a nagyok ki-be rohangászásával és a felnőttek hangos nevetésével, beszélgetésével. A sok gyermek látványából fakadó ötletre, hogy ennyi kicsi magyar gyermeknek kellene már egy magyar óvoda, többen helyeslően bólogattak. Erre a felvetésre az ismerkedési estnek otthont adó iskola igazgató-nője Tardi Judit, aki egyben a christchurchi magyar tiszteletbeli konzul is, rögtön felajánlotta az iskolát helyszínül. Remek gondolat, hiszen rendkívül fontos lenne, hogy az itt élő magyar gyerekek, legalább egy napot, az otthontól eltekintve, anyanyelvi környezetben tölthessenek. Ne érezzék magyarságukat hátránynak, hanem éppen ellenkezőleg büszkén vállalják gyökereiket. Ebben segítene nekik egy ilyen óvoda-iskola intézmény, ahol barátságok alakulhatnak ki, ami a jövőre nézve erős támaszt jelenthetne. Mindamelllett az itt élő magyaroknak nagy szüksége van az ehhez hasonló összejövetelekre is, ahol egy kicsit magyarok lehetnek, ahol egy kicsit jobban ki tudják fejezni a gondolataikat és ahol ezeket a gondolatokat és érzéseket igazán megértik. ■

Hegedüs Csaba

Gerely Miklós pantomimművész

K U C K O

gyereksüti

Kedves gyerekek!

Ezt a sütit ti is könnyen elkészíthetitek. A joghurtos poharat használjátok a többi hozzávaló kimérésére.

Joghurtos-meggyes süti

Hozzávalók:

1 pohár joghurt
2 pohár liszt
1 pohár cukor
½ pohár olaj
½ csomag sütőpor
magozott meggy

Elkészítése: a hozzávalókat összekeverjük, és kivajazott tepsiben kb. fél óra alatt megsütjük. És ez tényleg annyira egyszerű!

A nonymus krónikája alapján

Álmos, Emese fia szép, barna arcú, fekete szemű, magas és karcú termetű ifjúvá serdült. Jóakarátú, bőkezű, bölcs és bátor katona lett belőle.

Amikor pedig az érett kort elérte, hatalmasabb és bölcsőbb volt Szittyaország minden vezérénel, ezért az ország minden dolgát abban az időben az ő tanácsai szerint intézték.

Amikor Álmos vezér érett ifjúvá serdült, feleségül vette egy nemes vezér lányát. Ettől született Árpád nevű fia, akit magával vitt Pannóniába.

Mert Szittyaország földje annyira megtelt az ott született nép sokaságával, hogy az a föld a népet sem táplálni, sem befogadni nem bírta.

Ezért a hét fejedelmi személy, akit mind a mai napig hétmagyarnak neveznek, nem tűrhette a hely szűkösségét, tehát elhatározta, hogy szülőföldjét elhagyja, és olyan földet foglal magának, melyen laknia lehet. Ekkor kiválasztották Pannónia földjét, mert azt hallották a szállongó hírekből, hogy az a föld Attila királyé volt, akinek ivadékából Álmos vezér, Árpád atyja származott.

Ekkor a hét fejedelmi személy közös és igaz értelemmel belátta, hogy a megkezdett útnak végére csak úgy járhat, ha vezér és parancsoló lesz fölötté. Ezért szabad akaratból, közös elhatározással megválasztották vezérül maguknak, sőt fiaik fiainak is az utolsó nemzedékig Álmost és azokat, akik nemzetségéből

származnak.

Akkor közös akaratral Álmos vezérnek azt mondták, hogy:

— A mai naptól fogva téged vezérnek és parancsolónak választunk, és amerre szerencséd vezet, oda téged követünk.

Ezután a hét fejedelmi személy Álmos vezérért saját vérét egy edénybe csorgatta, és így tett esküvést. Azt a hitet, amelyet akkor esküjükre tetek, egész halálukig megtartották.

Az eskü első szakasza így hangzott:

— Ameddig életünk tart, sőt utódaink életének fogytaig mindig Álmos vezér ivadéka lesz a vezérünk.

Az eskü második szakasza így hangzott:

— Ami jószágot közösen szerzünk, mindenkinek része legyen abban.

Az eskü harmadik szakasza így hangzott:

— Azok a fejedelmi személyek, akik szabad akaratukból Álmost vezérnek választották, soha a vezér tanácsából ki ne maradjanak.

Az eskü negyedik szakasza így hangzott:

— Ha valaki az utódok személye közül a vezérhez hűtlen lenne, és viszályt keltene a vezér és rokonai között, annak úgy hulljon a vére, ahogy a miénk hullott, amikor Álmosal vérszerződést kötöttünk.

Az eskü ötödik szakasza így hangzott:

— Hogyha valaki az utódok közül a vérszerződést megszegné, azt örök átok sújtsa.

Ezután a hét fejedelmi személy, akit hét magyarnak hívnak, kijött Szittyaország földjéről, és nyugat felé indult.

Kedves gyerekek!

Sajnos a szél nagyon megtépázta a ruhámat.

Kérlek, segíts helyrehozni.

Színezz nekem tarka ruhát!

Hi there kids!

The wind ripped my clothes to bits.

Will you help me fix myself up?

Colour me in please!

RECENT NEWS FROM HUNGARY

Egon Rónay, Britain's king of good food, dies at 94

Egon Rónay, the dapper Hungarian food critic who stamped his name indelibly on British culinary history, has died at the age of 94. One of the world's most famous restaurant reviewers, he was considered the doyen of food critics until well into his 70s and was frequently called upon for his culinary advice. Marco Pierre White said he owed more to

Rónay than anyone else in the industry. "It's hard to express in words what he actually did. He, without doubt, was the most important individual in the restaurant world. He did more for gastronomy in Britain than any institution or individual. He made us all dream, he made us all want stars, he made us all work harder and created excitement – he was an extraordinary individual. Today is a very sad day for the hotel and restaurant world." Rónay was born in Budapest in 1915, and arrived in London in 1946. He was seeking a new life in a new country after his wealthy father, Miklós, had lost the family estate and five restaurants he owned to the Russian occupation in the aftermath of the Second World War. 13 June

Survey finds Hungarian graduates landing jobs easier than expected

The popular belief that Hungary's universities and colleges are training jobless people is wrong, a recent survey suggested. The survey was conducted in spring 2010 among nearly 5,000 degree-holders who graduated in 2007, Népszabadság daily reported on Thursday (10 June). It showed that graduates find a job after 3.6 months on average, the survey conducted by non-profit company Educatio found. Just 1.7 percent of the sample have been jobless since 2007. Forty percent already had jobs when they took their degree, while 53.5 percent sought and found a job after graduation. Within the latter category, 35.4 percent got employment in the first month, while 19 percent had to wait for two months, 17 percent for three months and just 25 percent for four months or longer. MTI 11 June

Plan to legalize pálinka distilling will reduce tax revenue by around Ft 8 billion

The government's plan to legalize private pálinka distilling will reduce tax revenue by several billion forints, data from Hungary's Customs and Excise Tax Office (VPOP) reveal. The Customs and Excise Tax Office collected over HUF 8bn (NZD 50.2m) in a special distillation tax from designated contract distilleries in 2009, up

from HUF 5.6bn (NZD 35.1m) in 2008, VPOP reported. The Fidesz-led government's 29-point economic action-plan presented to parliament on Tuesday (8 June) called for the legalization of private distilling of pálinka, Hungary's eau de vie. MTI 10 June

Pécs struggles in latest attempt to sell stake in Zsolnay

Only one bid was received in the latest effort to find an investor for Pécs ceramic concern Zsolnay by the June 7 deadline. A 49% stake in the famous city-owned company was on offer. The city has 30 days to evaluate the bid submitted by a Hungarian investor. The purchaser must continue to produce traditional Zsolnay products and inject Ft 500 million (NZD 3.1 million) into the company. Zsolnay lost over Ft 100 million (NZD 657, 000) last year and cannot survive without a capital increase, CEO Katalin Marosy warned. Pécs has already invested Ft 1 billion (NZD 6.2 million) in the company. Pécs tried to sell a minority stake with the same conditions last year but could not reach agreement with the two bidders. HAC 9 June

Google doodle celebrates Dennis Gábor's birth

The Google doodle marked the 110th anniversary of the Nobel Prize winner's birth. He won the Nobel

Prize for Physics in 1971, for his creation of a system of lensless, three-dimensional photography. The Hungarian-born electrical engineer worked with the firm Siemens and Halske in Berlin from 1927. Gábor, who was a Jew, fled to Britain in 1933, with the coming of Adolf Hitler to power in Germany. He was later given British citizenship. In 1947 he came up with the basic concept of holography. He passed away in London on 8 February 1979, aged 78. 5 June

Flood emergency still in place in northern, central Hungary

An emergency declared by the government last week due to the unprecedented floods remains in place in eight northern and central Hungarian counties. Altogether 3,700 residents been evacuated

across the country by Sunday (6 June) afternoon, authorities told MTI. Most left their homes in the north-eastern Borsod-Abaúj-Zemplén county, where a total of 1,300 residents were transferred during the day from the village of Felsőzsolca to county seat Miskolc, a local disaster management official said. The Sajó River that flooded the village has however started to slowly recede, Csaba Csont, a regional water management official told MTI. The situation remains critical in the town of Edelény, a town with 10,000 residents, from where the flooding Bódva River has forced 550 locals from their homes. So far 12 houses have collapsed

there. Local authorities had to supply drinking water to locals in plastic bags earlier in the day. In nearby Szendrő a dozen homes also collapsed and around 150 residents had to be evacuated. The situation in the entire county had improved by Sunday (6 June) afternoon, when only four towns and villages were still blocked by the flooding Sajó, Hernád and Bódva rivers and streams, compared with 12 in the morning. MTI 7 June

Forint weakens sharply after government spokesman statement

The forint traded at 289.49 to the euro late Friday (4 June), near its intraday low, weakening from 278.55 on Thursday (3 June) after the government spokesman said a comment by a top Fidesz official likening Hungary to Greece was "no exaggeration". Fidesz vice president János Kósa on Thursday (3 June) said Hungary has "a slim chance" to avoid fiscal and debt troubles similar to those of Greece. Government spokesman Péter Szijjártó on Friday (4 June) reaffirmed the comparison. The forint weakened past 289 to the euro during the day before recovering somewhat in the afternoon, but fell again later. MTI 7 June

Hungary's 2020 Summer Olympic bid to entail €14 billion in developments

The Budapest Local Council will discuss on Thursday a HUF 3,800bn (NZD 23.8bn) development plan for Hungary's bid to host the 2020 Summer Olympics, the Hungarian dailies reported on Thursday (3 June). Népszabadság said that Hungary would need to make HUF 2,400bn in transportation developments and HUF 600bn in athletic-facility and media developments, including the construction of the Olympic village, in order to host the 2020 Olympics. Napi Gazdaság wrote that Hungarian taxpayers would finance 90pc of the developments costs, noting that the country cannot count on EU funding for the bid. The plan expects about HUF 380bn of the expenses to come from private investors. The project would add 0.1pc-point to Hungary's GDP growth between 2015 and 2019 according to calculations in the plan to be discussed by the Council. The International Olympic Committee will select the host for the 2020 Summer Olympics in 2013.

NBH says improved GDP forecast, higher inflation fails to reduce fiscal deficit

The 0.9pc GDP growth projected for this year instead of a 0.2pc contraction forecast in February will not raise fiscal revenues significantly because of the structure of the projected growth, National Bank of Hungary (NBH) experts told Econews on Wednesday (2 June). The fresh NBH Inflation Report projects Hungary's ESA95 general government deficit at 4.3pc-4.5pc of GDP this year, increasing the forecast slightly from a baseline projection of 4.2pc of GDP (or 4.0pc if all budget reserves stay frozen) in February despite improving GDP contraction to growth and raising the forecast for average annual inflation to 4.9pc from 4.4pc in the previous report.

The projections do not include any debt takeovers, and compare to a 3.8pc-of-GDP government deficit target for this year. MTI 3 June

Combined 211 years for Diósd mafia

Pest county court meted out a total of 211 years in prison terms some suspended to 41 defendants in the so-called Diósd mafia case on Tuesday (1 June). The defendants stole oil from MOL's Százhalombatta refinery in the early 2000s, committed murders, ran extortion rackets and raided numerous security vans and banks. HAC 2 June

Parliament declares Trianon anniversary Day of National Cohesion

Hungary's new parliament passed a law declaring June 4, the 90th anniversary of the Trianon Peace Treaty, a national day of remembrance, at its session on Monday.

The law on the Day of National Cohesion, was

passed with 302 votes in favour, 55 against and 12 abstentions. Parliament declares that "each and every member, as well as community of Hungarians brought under the authority of other states, are part of the united Hungarian nation, the cohesion of which is a reality beyond state borders, and, as such, a determining component of their personal and community-based self-identity." The Socialists, who voted against the law, support the cause of national cooperation but object to the practice adopted by the governing parties, Socialist MP István Hiller told MTI, adding that the government majority has rejected all his party's proposals for adjustments to the bill. The Socialists had proposed removing a passage that they said would discriminate against non-religious people, and that the bill should clearly declare that goals are not to be achieved through border revision, he said. The radical nationalist party Jobbik hailed the law as a great success, crowning its related efforts over the past eight years, MP Márton Gyöngyösi told reporters. MTI 1 June

President Sólyom signs citizenship law

President Laszlo Sólyom on Monday (31 May) signed Hungary's citizenship law, which ensures simpler, faster procedures for ethnic kin living in other countries to get Hungarian citizenship. The bill tendered by the governing centre-right Fidesz and allied Christian-Democratic party coalition, was passed by the new Parliament with 344 votes in favour, 3 against and 5 abstentions last Wednesday (26 May). The law will become effective on August 20, but will only be applicable from January 1, 2011. The law allows individual ethnic Hungarians to apply for citizenship if they can show they are of Hungarian origin and speak the language. Applicants are not required to be residents in Hungary to get citizenship, but, at the same time, the law does not grant voting rights for them. MTI 1 June

Slovak House amends citizenship law

The Slovak Parliament amended its Citizenship Act yesterday in response to the Hungarian Parliament's resolution of Wednesday (26 May) morning. Accordingly, any Slovak national who voluntarily assumes the citizenship of another country will lose their status in Slovakia. Furthermore these persons will be barred from holding certain jobs that are connected with national security, for instance police or secret services. A total of 90 of the 115 MPs present supported the motion, 7 voted against it, 17 abstained and 1 MP did not vote. The Hungarian Coalition Party considers the amendment to be anti-democratic and unconstitutional. The party warned that it may turn to the Slovak Constitutional Court and the European Court of Human Rights to have the amendment voided. Slovak Prime Minister Robert Fico said Hungarian members of the Slovak House will lose their parliamentary seats if they apply for Hungarian citizenship, as Hungarian Coalition Party chairman Pál Csáky had announced. Former Prime Minister Vladimir Mečiar threatened Csáky that he will be expelled from Slovakia if he has dual citizenship. Népszabadság observes that there are MPs in the Slovak parliament with Russian and Swiss citizenship. HAC 27 May

Debrecen complete domestic treble

Debrecen VSC won the Hungarian Cup after beating Zalaegerszeg (ZTE) 3-2 at Puskás Ferenc Stadium on Wednesday (26 May) evening. This completed a domestic clean sweep for Debrecen, as the team had already won the League Cup and the league title. HAC 27 May

Just one-fifth of Hungarians took long vacations last year

Only about one-fifth of Hungarians have taken a vacation longer than five days in the past year, market research company GfK Hungaria told MTI on Thursday (27 May), citing a survey with Ipsos Nemzeti Média Analízis. About 14pc of those sur-

veyed said they had vacationed for more than five days in Hungary in the past year and about 8pc said they had vacationed abroad. About 2pc said they had travelled to Croatia, 1pc said they visited Greece, 1pc Italy and 1pc Austria. About 76pc of Hungarians do not plan a vacation longer than five days in the coming twelve months, up from 71pc a year earlier. About 10pc plan a long vacation in Hungary and 7pc plan to go abroad. About 54pc those surveyed said they did not usually take vacations longer than five days. MTI 28 May

Mountaineer's body found on Mount Everest

The body of mountaineer László Várkonyi has been found, Chang Min-hsing, the general secretary of the Tibet Mountaineers Federation CTMA announced on Friday (21 May). The 54-year-old mountaineer was caught in an avalanche at an altitude of 7,028m on Mount Everest on April 26. His remains were found at a height of 6,800m. HAC 25 May

Hungarian film "Adrienn Pál" wins critics' award in Cannes

Hungarian director Ágnes Kocsis's film "Adrienn Pál" has won the International Film Critics Award (FIPRESCI) at this year's Cannes Film festival. The jury selected the young director's film from 19 titles running in the prestigious festival's Un Certain Regard section. "It was an easy job for us, since it is a very balanced, as well as touching film," said Alin Tasciyan, the head of the jury, presenting the award on Saturday (22 May). Kocsis's second film

is a story of an overweight hospital nurse discovering her identity when meeting her long-lost childhood friend, Adrienne Pál, again. MTI 26 May

Hungary's parliament enacts constitutional changes

Hungary's Parliament on Thursday (20 May) approved a proposal by the incoming governing Fidesz party which enacts changes to the constitution in order to make way for future parliamentary arrangements. The changes include setting a ceiling of 200 members to the now 386-member chamber of deputies, adding that an additional up to 13 MPs for representing national and ethnic minorities can be elected. The modified constitution will recognise the new post of deputy prime minister who will have general powers. MTI May 21

Hungarian singer recognized UNESCO Artist for Peace

The UNESCO has awarded the Artist for Peace honour to Hungarian folk singer Márta Sebestyén, Hungary's UNESCO Office in Paris told MTI on Wednesday (19 May). She is the first Hungarian artist to obtain this high award, the office said in a statement. A committed advo-

cate of dialogue between Hungarian and global culture, Sebestyén has been promoting Hungarian folk music and representing the musical heritage of the Carpathian Basin at the highest artistic level for decades, the statement said. The honour also implies UNESCO's request that Sebestyén should continue to promote intercultural dialogue and cultural diversity with her performances all over the world. MTI 20 May

Mobile operator Pannon to change name to parent Telenor

Hungarian mobile-telephone service provider Pannon GSM will take the name of parent-company Telenor on Tuesday, Pannon GSM Anders Jensen said on Monday. (17 May). Mr Jensen said that Pannon GSM would introduce new products and less expensive services as well as expanding the company's broad-band internet selection along with the name change. Pannon GSM is Hungary's second-biggest mobile-communications service provider. MTI 18 May

Public sector wage supplement boosts Hungary gross wage growth to 9.4%

Twelve-month gross wage growth in Hungary picked up to 9.4pc yr/yr in March after a revised 0.8pc yr/yr rise in February, the Central Statistics Office (KSH) said on Tuesday (18 May). Similar to January, March wages were boosted by the payment of a 2010 wage supplement to public sector workers in the month. Gross wages rose 6.9pc yr/yr in the business sector and rose 16.2pc in the public sector. MTI 18 May

New circulation figures reveal Hungarian print media in decline

First-quarter circulation figures just released by the Hungarian Audit Bureau of Circulation (Magyar Terjesztés-ellenőrző Szövetség: MATESZ) showed a continued drop in the number of copies sold by leading Hungarian print publications, kreativ.hu writes. The biggest drops were registered by dailies. Leading liberal daily Népszabadság sold 16,000 fewer copies in Q1 than in the same period a year ago, which translates into a 16% drop, while top conservative broadsheet Magyar Nemzet saw a proportional decline of roughly half that. Tabloid Blikk remained the biggest selling daily - with over 200,000 copies - but it too suffered a painful 12% drop. Weekly tabloid Story Magazin had the highest paid circulation in the reported period, at 252,411, leading women's weekly Nők Lapja (244,792), though both saw marginal declines. What is most surprising when looking at these figures is not the declines - that's to be expected - but just how small the circulation numbers are for some of the best-known Hungarian print titles. Népszabadság's circulation is now just over 80,000 - down from almost a quarter-million a decade or so ago - while Magyar Nemzet has slipped under 50,000. The other two main "political dailies" - Magyar Hírlap and Népszava are both unlikely to crack 20,000 again. The same goes for the political and economic weeklies Figyelő and Heti Válasz. While both managed to go against the trend and improve copy sales, such growth was minimal, and both remain stuck below 20,000. 14 May.

Gömböc draws wide attention at Hungarian pavilion in Shanghai

The Hungarian pavilion drew young and old alike to see a new invention at the opening of the Shanghai 2010 World Exposition on Saturday (1 May). At the centre of the Hungarian pavilion is the Gömböc, pronounced "Goemboets," a self-righting object created by Hungarians Gábor Domokos and Péter Várkonyi. The Gömböc rights itself when in stable equilibrium, much like a roly-poly toy, but because of its shape, not because of its weight. The Gömböc is thus the first known homogenous object with one stable and one unstable equilibrium point. The more than two-metre high Gömböc is surrounded by a matrix of vertical wooden sound tubes. MTI 5 May ■

S. P. O. R. T.

ELMÉLKEDÉSEK
A MAGYAR FOCIRÓL

Sports correspondent, László Sáfár, asks the question that we all ponder in the football fever of the World Cup 2010: Why aren't we [as in Hungary] there? The Golden Team remains legendary, but Hungarian soccer has been in dire straights since the 1960s. Regardless of the politics of the day, or the financial backing, other sports such as pentathlon, kayak, fencing, water polo and others have remained at the leading edge of the world stage, but why not football?

László Sáfár believes one of the main reasons is the lack of organised talent scouting in Hungary. The talent is there, but the obviously promising footballers end up playing abroad, and other local talent remains unnoticed and underdeveloped. Another contributing factor is the lack of continuity in the professional coaching of the national team. In other countries the team manager and coach works long-term with the players and is effectively part of the team, someone accepted and respected by the players themselves, which is all much more conducive to effective team-building.

Maybe things will change with a soccer fan voted in to lead the country in the recent elections. Whatever happens, Hungarian football will only be able to win back respect through dedicated hard work.

Elkezdődött a futball világbajnokság. A magyar szurkolók is nagy érdeklődéssel várják a meccseket. Idehaza, mindannyian választunk magunknak egy-egy kedvenc csapatot, azután, ahogyan az eredmények alakulnak, választunk egy másikat, harmadikat. Mégis, bárki nyeri is a világbajnokságot, a magyar szurkoló, bármennyire is élvezte a küzdelmeket, mégis szomorú szívvel követi az eseményeket.

Miért nem vagyunk mi ott a VB-n?

A futball-történelem aranycsapatoként még mindig, mindenütt a világon a Puskásék csapatát tekintik „Aranycsapatnak”. Igencsak eljárt pedig az idő az ő játéktípusuk felett, mégis, ismét és ismét bejártsszák és lejártszák régi felvételekről a meccseiket, bravúrjaikat. Rengeteg elmélet született arról, hogy miért játszottak ők, az akkori időkben szinte „megállíthatatlan” focit. Véleményem szerint csak egy lehetséges magyarázat van erre, mégpedig az, hogy végtelemül tehetséges, keményen dolgozó játékosok voltak, ráadásul olyan játékosok, akiket a csapatszellem vezérelt megfelelő szakvezetéssel. A magyar foci már az 1960-as évek vége óta „válságban” van. Más sportágazatainkat is gyötörte már válság, mégis, ki tudtak abból jönni. Függetlenül az adott politikai helyzetűtől, a sportág anyagi támogatottságától, vagy egyéb körülményektől folyamatosan ott vannak a világ élvonalában. Így, különösen az öttusázók, kajakkenusok, vívók, úszók, nem beszélve csodálatos vízilabdázóinkról, de más sportágakban is elismert sportnemzet vagyunk.

Miért nem sikerül ez a magyar futball frontján?

A magyar foci sohasem tartozott a rosszul támo-

gatott sportágak közé Magyarországon. Véleményem szerint, az egyik ok a tehetségkutatás hiánya. Néhány tehetséges futballistánk ma is, eredménnyel játszik külföldi csapatokban. Ők, valószínűleg azok, akik tehetsége magától is feltűnt a szakvezetésnek. Szervezett tehetségkutatással bizonyosan több tehetséget lehetne felfedezni. Az ilyen kezdeményezések azonban sorra elhalnak.

A tehetségen túl meg kellene követelni a legkéményebb munkát a játékosoktól.

A szakvezetés is állandóan változik. Mintha a futball szakvezetésben a részvétel inkább társadalmi rang volna, mint munka, felelősség.

A külföldi, komoly eredményeket felmutató csapatoknak általában egy a csapat által is elfogadott, tisztelt szövetségi kapitány áll az élén, aki szinte tagja a csapatnak. Ez, Magyarországon nem jellemző. Talán jobb volna itt az állandóságra törekedni. Hagyni, hogy az aktuális szövetségi kapitány jó pár évig dolgozhasson együtt a válogatottal. Ez lehetőséget adhatna jobb csapatépítésre.

A magyar futball élvonalbeli futballhoz viszonyított állapotát jól mutatja a holland válogatottal a napokban vívott meccsünk eredménye: a 6-1-es holland győzelem.

A legutóbbi magyar választások folytán focirajongó ember került az ország élére. Reményeink visszatérhetnek. Lehet, hogy lesz még jó magyar futball a világon? Az ő mondásával köszönnék el az olvasótól: Hajrá Magyarország! Hajrá magyarok! Nem elég azonban csak szurkolnunk a magyar foci jövőéért. A magyar szakvezetésnek és a játékosoknak a legkéményebb munkával kell visszaszerelniük a magyar foci becsületét. ■

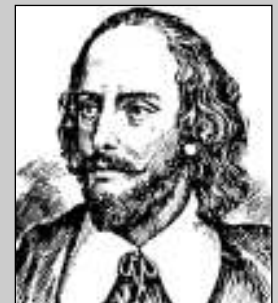
Sáfár László

GYÖNGYÖS IMRE SHAKESPEARE-JE

Shakespeare 8. szonettjéhez fűződő megjegyzés:

A Bárd nem a saját házassaladásával foglalkozik szonettjei elmélkedéseiben. A megszólításszerű kezdetet Szabó Lőrinc fordításában mégis hibásnak tartom: „Zene vagy...” nem a helyes felfogásban született. „Music to hear...” pontos fordítása „Zenét hallgatni...” A képzelt „You are music to hear...” vagy Shakespeare 500 éves nyelvezetében: „Thou art music to hear...” pusztán elképzelés és a fentebb kifejtett okoknál fogva melléfogás! Inkább hallatszik morfondírozásnak, ahol a zene koncert képében a több hang együttműködését szeretné elképzelni, de tudatában van a gyakran előforduló félrevágott hamis hangoknak is! A hangverseny és a család szóhasználat is kellőképpen összefonódik a szonett soraiban.

Így érzem én, de nem sorolták volna talán az első tucat közé, ha időrendben (esetleg kéziratban?!) nem lenne bizonyíték korai keletkezésére. Akkor pedig mecénásai egyikéhez is szólhat a szonett!

Shakespeare 8. Sonnet

Music to hear, why hear'st thou music sadly?
Sweets with sweets war not, joy delights in joy,
Why lov'st thou that which thou receiv'st not gladly?
Or else receiv'st with pleasure thine annoy?
If the true concord of well-tuned sounds,
By unions married, do offend thine ear,
They do but sweetly chide thee, who confounds
In singleness the parts that thou shouldst bear.
Mark how one string, sweet husband to another,
Strikes each in each by mutual ordering;
Resembling sire and child and happy mother,
Who, all in one, one pleasing note do sing:
Whose speechless song, being many, seeming one,
Sings this to thee: 'thou single wilt prove none'.

Szabó Lőrinc fordítása

Ki Zene vagy, mért bús a zene néked?
Méz nem ront mézet, kéj új kéjre vár.
Mért szereted azt, ami kinnal éget?
Mért fogadod gyönyörrel, ami fáj?
Ha egybezsongó ütemek kiméret
Frigye, összhangja bántja füledet,
Mind csak korhol szelíden, amiért
Nőtlen, te, rossz a társas-éneked.
Halld, egymásnak mily édesen felelget
Kölcsönös rendben s hitvesként a húr,
Mint mikor férj s a boldog nő s a gyermek
Dala egyetlen dallammá simul:
Szövegtelen dal, s dús egysége csak
Azt zengi, hogy magadban senki vagy.

Gyöngyös Imre fordítása

Muzsika szól, de elbűsölsz, ha hallod;
gyönyör gyönyört, édes edest köszönt.
Szeretheted, mit kellemetlen hallnod?
Vagy épp bosszant, mit örömhír közölt?
Ha összehangolt, jó hangkeverék
házasítása bántaná füled,
édes dorgálásként ontják feléd
magányodért engesztelésüket.
A hűrt halljad, mit férjnek hangszereltek,
hol minden ütem rendre frigyre kel,
mint apa, boldog anya és a gyermek,
ha egy hangon és együtt énekel,
több szólamban is csak egy marad,
dalolja, hogy magadban senki vagy.

KLÁRA DU TOIT

let's cook hungarian

It's raining and there's been flooding everywhere. Whether it's our mistake or just nature against us we will never know... Nobody wants to go shopping or leave the warm house in this kind of weather and that's why I was thinking about what I can create from the pantry which will be good, nutritious and interesting for everybody to eat.

We are lucky that in our culinary art we have the influence of Italians due to King Mátyás marrying Beatrice of Naples. She introduced pasta, which we Hungarians use as dessert as well as main courses in our cooking. To non-Hungarians some of those dishes are strange, but this particular one I want to talk to you about in my experience satisfies every pallet.

Potato Pasta – (Krumplis tészta, másnéven Grenadin mars)

1 large onion
 ¼ cup olive oil
 paprika (Hungarian preferably), salt, pepper
 3 large potatoes
 1 packet (124g) large spiral pasta

Chop onion coarsely into cubes, then caramelize in a deep frying pan on medium heat in quarter cup of oil, (this may sound like a lot but the potato will drink up the oil). When you caramelize the onion it gives it a unique sweet taste, which is important for this dish. While the onion is cooking, peel and cut the potatoes into cubes, then cook in a pot of water, lightly salted. When onion is done remove from heat and sprinkle with paprika, stirring in well. When potatoes are cooked drain them retaining the liquid for future use (you may need some later, otherwise it makes delicious and nutritious soup stock). Roughly mash potatoes, then stir in with the onion mixture. Add pepper and if necessary salt to taste. Cook the pasta according to instructions. Drain and then mix cooked pasta with the potato mixture. If it's too dry, add a spoon or two of the liquid that the pasta cooked in. Mix well. It is now ready to serve although you can return the frying pan to the heat for a while if you like, because this dish is delicious if it is a bit crunchy too. Serve with gherkins or other pickles. (Serves 2)

Jó étvágyat! ■

Klára Du Toit

Ps.: I would like to express my congratulations on this centenary issue of Magyar Szó... I am really proud to be part of this publication. It provides excellent reading and I enjoy every bit of it!

Call for Scholarship Applications

The Balassi Institute in Budapest will shortly be calling for applications for their Hungarian Language and Cultural Studies Programme. The scholarship is intended for individuals of Hungarian origin living outside of Hungary and the Carpathian Basin who wish to strengthen their language knowledge and cultural identity.

The goal of the Hungarian Language and Cultural Studies scholarship is to improve the Hungarian language skills and cultural knowledge of young people of Hungarian origin, who are citizens and residents of other countries (the so-called "Western Diaspora").

The two-semester course takes place at the Balassi Institute in Budapest, and will run from February to December 2011. Young people, 18 years or older, are invited to apply. Volunteer work, ref-

erences from post-secondary institutions, and any other activities related to Hungary or Hungarian culture are taken into consideration in the selection of applicants.

About the programme

The programme consists of language and cultural studies and provides opportunities to actively explore Hungary and contemporary Hungarian culture. In the framework of cultural studies the students learn about history, literature, geography, folklore, art history and social issues. At the end of the programme students sit a final exam in the above subjects, defend their final essay, and take a Hungarian language exam that is officially recognized by the Hungarian government. (The language exam's level and type is decided by the language skills examination board.)

Scholarship includes

- tuition fees
 - 21 000 HUF/month allowance
 - accommodation (2-3 students per room)
 - student ID (qualifies for discounts)
 - free health care (as per current legislation for foreign students)
- (subject to change)

For further information please contact the Editor. Applications are likely to close in late September 2010. ■

CONTENTS

Ki gondolta volna? – Szentirmay Klára	3, 5	Living Traditions: Magyar Medicine II. - Krisztina Szegedy	30-31
Who Would Have Thought? – Klára Szentirmay	3, 5	Szellemi értékeink: Fáy Ferenc	32-33
Gyöngyös Imre: Jubiláló stanzák	4	Hungarian Poets: Ferenc Fáy	34
Szentirmay Pál lapunk megalapítója	6-7	The Tales and the Told - Dr Endre Maurer	35
Paul Szentirmay Founder of the Magyar Szó	8-9	Barangoló: Balaton déli partja	36, 38
Trianon emléke	10-11	Wanderlust: Lake Balaton south-western shores	37
Wass Albert: Üzenet haza	11	Book Review: The Undone Years	39
Never-Ending Race Hatred out of a Peace Treaty – Endre Csapó	12-13	The Bridges of Budapest – Panni Palásti	39
The Hungarian Question in the British Parliament – extracts	14	Palásti Panni: Budapest hídjai	39
Hungarian Historians . István Ladányi	15	News about Hungarians in New Zealand	40-42
Dsida Jenő: Psalmus Hungaricus	16-17	Kuckó	43
Sólyom László köztársasági elnök megnyitó beszéde	18, 20	Recent News from Hungary (compiled by P. Hellyer)	44-45
President László Sólyom's Address to the First Session of the New Parliament	19, 21	Sport – Sáfár László rovata	46
Famous Hungarians: Leó Szilárd - Paul Hellyer	22-23	Gyöngyös Imre Shakespeare-je (8. szonett)	46
Levél Magyarországról – Pekár István	24-25	Let's Cook Hungarian – Klára Du Toit	47
Consular News - Konzuli hírek	26-27	Contents	48
Levelek a szerkesztőnek	27	Value of the Forint	48
Élő hagyományok: A magyar orvoslás II. - Szegedy Krisztina	28-29	Hungarian Communities in New Zealand	48
		Impresszum	48
		Mihály Munkácsy's paintings	49-50

VALUE OF THE FORINT

RATES AS AT 31 JULY 2010
BASE CURRENCY IS HUF.

Currency Unit	HUF/Unit
EUR Euro	283.89
USD United States Dollar	217.50
GBP United Kingdom Pound	341.41
CAD Canada Dollar	211.46
AUD Australia Dollar	196.61
NZD New Zealand Dollar	157.73
CZK Czech Republic Koruny	11.45
HUF Hungary Forint	1.00
PLN Poland Zlotych	70.82
ROL Romania New Lei	66.60
RUR Russia Ruble	7.19

HUNGARIAN COMMUNITIES IN NEW ZEALAND

AUCKLAND HUNGARIAN CLUB

President: Tamás Paulovics
PO Box 109-138, Newmarket Auckland
Tel: +64 9 550-7690
Email: kiwijob2005@gmail.com

HUNGARIAN SOCIETY OF WELLINGTON

President: Éva Bródy Popp
1 Raroa Rd, Kelburn Wellington
Tel: +64 4 475-7775
Fax: +64 4 475-5555
Email: p0ppsi@yahoo.co.nz

HUNGARIAN CLUB, CHRISTCHURCH

President: István Tóth
11 Hardy Street, New Brighton Christchurch
Tel: +64 3 355-7448
Fax: +64 3 355-7458
Email: toth2@xtra.co.nz

KÖVETKEZŐ SZÁM:

A Magyar Szó 2010/2011-es előfizetési évének első, illetve a 2010. szeptemberi számhoz beküldendő anyagot kérjük **2010. augusztus 20-i** határidővel a szerkesztőhöz eljuttatni. Bár gépelt, vagy kézírással készült anyagot is szívesen látunk, sok munkamegtakarítást jelent, ha a küldött anyag számítógépen készült, és e-mailen, vagy lemezen (diszken) küldik el.
E-mail: magyar szo@hungarianconsulate.co.nz; postacím: PO Box 29-039, Wellington 6443.

NEXT ISSUE:

The deadline for the first issue of the 2010/2011 subscription year, that is the September 2010 issue is **20 August 2010**. Where possible please send contributions in computer-readable format (i.e. e-mail or disc). Email: magyar szo@hungarianconsulate.co.nz; postal address: PO Box 29-039, Wellington 6443.

Founder (Alapító): Paul Szentirmay
Publisher/Chief Editor (Kiadó/főszerkesztő): Klára Szentirmay
Editor/Design (Szerkesztő/tervező): Tünde Máté
Communications to: PO Box 29-039, Wellington, New Zealand 6443 tel: 64-4-973-7507 fax: 64-4-973-7509
Email: magyar szo@hungarianconsulate.co.nz
website/honlap: www.hungarianconsulate.co.nz

© Magyar Szó 1991-2010
all rights reserved/minden jog fenntarva
ISSN 1171-8978

The aim of the Magyar Szó is to serve the interest of Hungarians living in New Zealand by publicising matters of interest and importance to them, and by documenting the life of the Hungarian community in New Zealand. The first issue was published as a circular for the Hungarian Community in Wellington. Since September 1991 (issue no. 6) the Magyar Szó has nationwide coverage and is sent only to subscribers. Opinions expressed in this bulletin do not necessarily reflect those of the Magyar Szó, its editors or the Hungarian Consulate-General.

The bulletin is published every third month, commencing in September. The subscription charge (within New Zealand) for twelve months is \$40.00, students and beneficiaries, \$35.00; NZ\$45.00 to Australia, NZ\$47.00 to other places, and is payable to "Magyar Szó", or by direct debit to Magyar Szó, Bank of New Zealand (BNZ), 020585 0082725 01.